



☑ MET MEDEWERKING VAN:

Gemeente Almere

Gemeente Borger-Odoorn

Gemeente Breda

Gemeente Enschede

Gemeente Heerenveen

BZK



NJi

Vilans

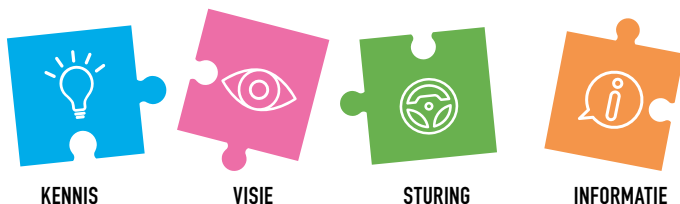
Movisie

HET SOCIAAL DOMEIN

Het sociaal domein is een groot en belangrijk dossier voor raadsleden, college en ambtenaren. Complexe regelgeving, financiering en beleid vragen nog al wat kennis en inzicht van je als raadslid. Wat vind je echt van belang in het sociaal domein? En waar ligt bijvoorbeeld voor jou de ruimte om keuzes te maken?

 Daar gaan we in dit traject mee aan de slag, mede vanuit de aanbevelingen van de [Raad voor het Openbaar Bestuur](#) 

Dat doen we volgens de metafoor van de puzzelstukken. Het is puzzelen voor jou als volksvertegenwoordiger om die keuzes te maken die passen bij de standpunten van jouw partij. Door 4 puzzelstukken uit te werken, met kennis en praktische tips, helpen we je daarbij.



VERSIE 2.0

In het voorjaar van 2022 hebben we de 1.0 versie van de infographic gelanceerd samen met de kennispartners Movisie, Vilans en NJI.

Voor de zomer in 2023 is de 2.0 versie van de infographic: opgeleverd met aanvullingen vanuit diverse pilots bij de deelnemende gemeenten Borger-Odoorn, Enschede, Heerenveen, Almere en Breda

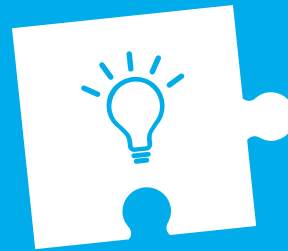
In de infographic zijn de volgende verschillende linkjes opgenomen:

 Interne link  Externe link

Verderop in deze infographic bij het onderdeel Visie vind je een invulschema wat je kunt gebruiken bij het formuleren van je visie op het sociaal domein. Vergeet niet het document op te slaan of uit te printen, anders kun je opnieuw beginnen.



Heb je feedback voor ons of wil je op de hoogte blijven van dit traject? Stuur dan een mail naar rjritsema@almere.nl



KENNIS

STAALKAARTEN SOCIAAL DOMEIN

Alle inspanningen die een gemeente verricht rond werk, participatie en zelfredzaamheid, zorg en jeugd. Geeft inzage in de wettelijke verplichtingen van de gemeente in het sociaal domein



KOERSKAART SOCIAAL DOMEIN

Waar zit voor de gemeenteraad de ruimte om keuzes te maken? Welke koers kan ik kiezen? We hebben een voorbeeld uitwerkt voor een groot en omvangrijk onderwerp: preventie.



STAALKAARTEN SOCIAAL DOMEIN

Taken van de gemeente vastgelegd in:

WET MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING (WMO)



WET GEMEENTENLIJKE SCHULDHULPVERLENING (WGS)



PARTICIPATIEWET



WET LANGDURIGE ZORG (WLZ)



JEUGDWET



ZORGVERZEKERINGSWET (ZVW)



Op een staalkaart staat:

- Wat zijn de doelen van de wet.
- Wat is de verantwoordelijkheid van de gemeenten.
- Hoe werkt het in de praktijk.
- Hoe is de wijze van financiering.
- Wat is de rol van de gemeenteraad.

KENNISCLIP



De juridische basis om ondersteuning te bieden aan de inwoners van de gemeenten zijn geregeld via deze wetten. De wetgever heeft geprobeerd om de taken en verantwoordelijkheden op te schrijven die passen bij de verschillende vormen van ondersteuning. De dagelijkse praktijk is vaak complexer dan de juridische realiteit. Dit vraagt van gemeenteraadsleden om verder te kijken dan de wet naar wat nodig is voor de hulp aan de inwoners.

Er zijn meerdere wetten die raken aan het sociaal domein waaronder:

- Wet Passend Onderwijs.
- Leerlingenvervoer.
- Leerplichtwet.
- Wet Publieke gezondheid.



DOELEN VAN DE WET



De Wmo 2015 stelt gemeenten in staat om inwoners te ondersteunen die onvoldoende zelfredzaam zijn en/of onvoldoende in staat tot participatie. De ondersteuning van mensen met een beperking, chronische psychische of psychosociale problemen vindt zoveel mogelijk plaats in de eigen leefomgeving. Zo kunnen mensen zo lang mogelijk thuis blijven wonen en deel blijven nemen aan de samenleving.

Daarnaast richt de gemeente zich via de Wmo op: het bevorderen van de sociale samenhang, de ondersteuning van mantelzorg en vrijwilligerswerk, de toegankelijkheid van algemene voorzieningen voor mensen met een beperking, de leefbaarheid en veiligheid in de gemeente en het voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld. Ook zorgt de gemeente voor beschermd wonen en opvang.

De nieuwe sociaal domeinwetten die per 2015 zijn ingevoerd hielden een aantal **beloften** in: de belofte van nabijheid en aansluiting op de leefwereld van inwoners, van integraal werken en samenhang, meer ruimte voor professionals en inzet op preventie. De bedoeling is om inwoners tijdiger, passender en samenhangender te ondersteunen.



Bekijk [hier](#) de beloften van de sociaal domeinwetten

VERANTWOORDELIJKHEID GEMEENTEN



In de wet staat dat het gemeentebestuur zorg draagt voor de maatschappelijke ondersteuning en de kwaliteit en de continuïteit van de voorzieningen. Meer in detail is aangegeven dat het gemeentebestuur verantwoordelijk is voor:

1. Het bieden van algemene voorzieningen.
2. Het bieden van maatwerkvoorzieningen.
3. Het voorkómen dat inwoners aangewezen zijn op maatschappelijke ondersteuning.
4. Het geven van uitvoering aan het 'Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap'.
5. Het versterken van de participatie van inwoners die geestelijke gezondheidszorg nodig hebben.

De wet stelt dat gemeenten voor de uitvoering van de Wmo een beleidsplan moeten opstellen met aandacht voor:

- Een zo integraal mogelijke dienstverlening.
- Keuzemogelijkheden voor inwoners.
- Toegankelijkheid van voorzieningen.
- De manier waarop de continuïteit van hulp wordt gewaarborgd (o.m. voor jeugdigen die geen jeugdhulp meer kunnen ontvangen).
- Mogelijkheden om met inzet van begeleiding, waaronder dagbesteding, mensen zo lang mogelijk in de eigen leefomgeving te laten blijven.
- De manier waarop inwoners worden geïnformeerd over de personen die kunnen optreden als vertegenwoordiger van een cliënt.

De gemeenteraad stelt – vanuit zijn kaderstellende rol – periodiek een plan vast met betrekking tot het door het gemeentebestuur te voeren beleid ten aanzien van maatschappelijke ondersteuning. Ook stelt de gemeenteraad een verordening vast, met regels voor de uitvoering.

Het college van B&W rapporteert jaarlijks aan de gemeenteraad welke resultaten in het voorafgaande jaar zijn behaald. De gemeenteraad beoordeelt deze vanuit zijn controlerende rol en stuurt zo nodig bij.

Het college van B&W is ook verantwoordelijk voor het aanwijzen van personen die toezicht houden op naleving van de regels in de Wmo. Zij beoordelen de ondersteuning niet alleen op kwaliteit, maar kijken ook naar of iemand recht heeft op de geboden ondersteuning (toezicht op rechtmatigheid en fraudebestrijding).

IN DE PRAKTIJK



Het is aan gemeenten om op basis van de Wmo lokaal beleid te maken en uit te voeren. Met haar beleid probeert de gemeente goed aan te sluiten bij de behoeften van de inwoners. De gemeenteraad stelt de regels voor de uitvoering en legt die vast in een verordening, zie hierna bij 'rol gemeenteraad'. Bijstelling van lokaal beleid kan nodig blijken op basis van in beeld gebrachte effecten en ervaringen.



Via de [Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein](#) is snel een beeld te krijgen van de ondersteuning en zorg waar inwoners in een gemeente nu gebruik van maken.

In gemeenten wordt invulling gegeven aan:

1. ALGEMENE VOORZIENINGEN IN WIJK EN DORP ZIJN VOOR ER VOOR ALLE INWONERS

Denk aan het algemeen maatschappelijk werk, buurtcentra en inloopvoorzieningen, collectieve mantelzorg-ondersteuning en onafhankelijke cliëntondersteuning. Ook kunnen er bewonersinitiatieven en verenigingen zijn die een bijdrage aan de maatschappelijke ondersteuning bieden en door de gemeente worden ondersteund.



De laatste tijd neemt de aandacht voor [het versterken van de sociale basis](#) toe. Het gaat hierbij om zowel de fysieke als om de sociale wijkinfrastructuur, met de sociale verbanden tussen mensen en organisaties in het voorveld. Het gaat dan om het tijdig signaleren en voorkomen van problemen van mensen (preventie), zorgen dat er meer naar elkaar wordt omgekeken en dat buurtinitiatieven worden gestimuleerd.



In de publicatie [De kracht van het gewone](#) is te lezen hoe gemeenten de beweging naar het voorveld kunnen stimuleren en faciliteren.

2. MAATWERKVOORZIENINGEN ZIJN VOORZIENINGEN DIE VIA EEN BESCHIKKING WORDEN TOEGEWZEN AAN EEN INDIVIDU



Na een [aanvraag](#) wordt eerst onderzoek gedaan door of namens de gemeente, die vervolgens bepaalt of de inwoner daadwerkelijk een voorziening zal ontvangen. Het gaat bijvoorbeeld over huishoudelijke hulp, individuele begeleiding, dagbesteding op maat, logeerszorg, een beschermde woonplek, woning-aanpassingen en vervoersvoorzieningen.

3. PREVENTIE

Gemeenten zijn er verantwoordelijk voor te voorkómen dat inwoners aangewezen zijn op maatschappelijke ondersteuning. Dat betekent beginnende problemen in goede banen leiden en voorkomen dat problemen terugkomen. Voor preventie zijn algemene voorzieningen nodig die het preventief werken omarmen en elkaar daarin opzoeken zoals scholen, sociaal (wijk)teams, Centrum voor Jeugd en Gezin, eerstelijnsgezondheidszorg, buurtsportcoaches, etc.



Meer lezen: [De kracht van preventie](#) en [Sociaal werk rendeert](#)

4. 'VERDRAG INZAKE DE RECHTEN VAN PERSONEN MET EEN HANDICAP' RICHT ZICH OP HET VERSTERKEN VAN TOEGANKELIJKHEID, PERSOONLIJKE AUTONOMIE EN VOLLEDIGE PARTICIPATIE

Gemeenten zijn verplicht om in beleidsplannen aan te geven hoe zij de inclusie van inwoners met een beperking willen bevorderen zodat inwoners met een beperking dezelfde toegang tot voorzieningen hebben als valide inwoners. Ook moeten zij aangeven hoe zij bij die beleids(uitvoerings)plannen inwoners met een beperking betrekken.



Lees [hier](#) meer.

5. PARTICIPATIE VERSTERKEN

Participatie versterken van mensen die te maken hebben met psychische kwetsbaarheid en/of dak- en thuisloosheid (doelgroepen maatschappelijke opvang en beschermd wonen) is ook een verantwoordelijkheid van de gemeente. Dat kan bijvoorbeeld via het aanbieden van zinvolle dagbesteding; in [Dagbesteding in ontwikkeling](#) staan vernieuwende initiatieven beschreven.



Wanneer participatie, begeleiding en herstel hand in hand gaan is er veel mogelijk; zie [De Drempel Over](#) met inspirerende voorbeelden van ondersteuning bij participatie van dak- en thuislozen en mensen met psychische kwetsbaarheid.

In de uitvoering zijn veel partijen en organisaties betrokken zoals: sociaal werkers, (ambulant) begeleiders, huishoudelijk hulpen, bewoners-initiatieven, verenigingen, onafhankelijk cliënt-ondersteuners, mantelzorgondersteuners. Integraal samenwerken is van belang om inwoners beter te kunnen ondersteunen.



In het [programma Integraal Werken in de Wijk](#) wordt daarover kennis bijeengebracht.

WIJZE VAN FINANCIERING



De rijksoverheid verdeelt het budget voor de Wmo via het [gemeentefonds](#)

Dit budget is niet geormerkt. Gemeenten kopen bepaalde vormen van Wmo-ondersteuning in, zoals huishoudelijke hulp, dagbesteding, beschermd wonen en opvang. De gemeente waar de inwoner staat ingeschreven, is verantwoordelijk voor de Wmo die deze inwoner krijgt en betaalt de rekening.



Inwoners kunnen kiezen hoe zij zorg willen ontvangen: via [zorg in natura](#) of een [persoonsgebonden budget](#) (pbg) of een combinatie daarvan.



Er geldt voor de Wmo een [abonnementstarief](#); een vast tarief voor de eigen bijdragen aan Wmo-voorzieningen.

ROL VAN DE GEMEENTERAAD



De gemeenteraad stelt – vanuit zijn kaderstellende rol – periodiek een plan vast met betrekking tot het door het gemeentebestuur te voeren beleid ten aanzien van maatschappelijke ondersteuning.

Daarnaast stelt de gemeenteraad een verordening vast met regels voor de uitvoering. In de verordening wordt onder meer bepaald:

1. Op welke wijze en op basis van welke criteria inwoners in aanmerking komen voor een maatwerkvoorziening.
2. Op welke wijze de hoogte van het persoonsgebonden budget wordt vastgesteld.
3. Welke eisen worden gesteld aan de kwaliteit van voorzieningen inclusief deskundigheid van beroepskrachten.
4. Voor welke voorzieningen er een klachtenregeling voor cliënten vereist is.
5. Voor welke voorzieningen een regeling voor medezeggenschap van cliënten vereist is over voorgenomen besluiten van de aanbieder die voor de gebruikers van belang zijn.

De gemeenteraad beoordeelt de jaarlijkse rapportage van het college over de resultaten die in het voorgaande jaar zijn behaald, vanuit zijn controlerende rol en stuurt zo nodig bij.

DOELEN VAN DE WET



Een van de doelen van de Participatiewet is om meer mensen aan de slag te krijgen, ook mensen met een arbeidsbeperking. De gemeente is verantwoordelijk voor mensen met arbeidsvermogen die ondersteuning nodig hebben bij arbeidsre-integratie, en waar nodig inkomensondersteuning.

Een ander doel van de wet is het verlenen van bijstand aan mensen 'die in zodanige omstandigheden verkeren of dreigen te geraken dat zij niet over de middelen beschikken om in de noodzakelijke kosten van het bestaan te voorzien'.

De nieuwe sociaal domeinwetten die per 2015 zijn ingevoerd hielden een aantal **beloften** in: de belofte van nabijheid en aansluiting op de leefwereld van inwoners, van integraal werken en samenhang, meer ruimte voor professionals en inzet op preventie. De bedoeling is om inwoners tijdiger, passender en samenhangender te ondersteunen.

Bekijk [hier](#) de beloften van de sociaal domeinwetten.

WETTEKST



KENNISCLIP



VERANTWOORDELIJKHEID GEMEENTEN



In de wet staat dat het college van burgemeester en wethouders verantwoordelijk is voor ondersteuning bij:

1. Arbeidsinschakeling.
2. De verlening van bijstand.
3. Het ontwikkelen van beleid ten behoeve van het verrichten van een tegenprestatie.

Ad 1. De wet geeft de gemeenten een aantal instrumenten om te zorgen dat mensen met een arbeidsbeperking een plek op de arbeidsmarkt kunnen vinden. De belangrijkste instrumenten zijn: [loonkostensubsidie](#) en loondispensatie voor werkgevers die iemand met een ziekte of handicap in dienst nemen en [beschut werk](#) voor mensen met een arbeidsbeperking. Gemeenten bepalen op basis van maatwerk wie voor welke vorm van ondersteuning in aanmerking komt. Ook is er een [banenafsprake](#) gemaakt tussen kabinet, organisaties voor werkgevers en werknemers. Begin 2026 moeten er in totaal 125.000 banen zijn bijgekomen voor mensen met een arbeidsbeperking.

Ad 2. De [bijstand](#) biedt mensen een uitkering op het niveau van het sociaal minimum. De hoogte is afhankelijk van de gezinssituatie en het inkomen van de huisgenoten. Een inwoner kan bijzondere bijstand aanvragen wanneer hij in bijzondere omstandigheden verkeert waardoor hij kosten maakt die niet van een inkomen of een uitkering op bijstandsniveau zijn te betalen.

Ad 3. Gemeenten moeten beleid ontwikkelen voor het verrichten van een [tegenprestatie](#) door inwoners die een bijstandsuitkering ontvangen. Hierbij gaat het om een onbetaalde, maatschappelijk nuttige activiteit van meestal beperkte duur en omvang. Het mogen geen werkzaamheden zijn die leiden tot verdringing op de arbeidsmarkt (art. 9.1.c. van de wet).

Het [Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap](#) richt zich op het versterken van toegankelijkheid, persoonlijke autonomie en volledige participatie.

Gemeenten zijn verplicht om in beleidsplannen aan te geven hoe zij de inclusie van inwoners met een beperking willen bevorderen zodat inwoners met een beperking dezelfde toegang tot voorzieningen hebben als valide inwoners. Ook moeten zij aangeven hoe zij bij die beleids(uitvoerings)plannen inwoners met een beperking betrekken.

Het college van B&W is verantwoordelijk voor het aanwijzen van ambtenaren die belast zijn met het houden van toezicht op naleving van de wet.

Het college legt verantwoording af aan de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over de uitvoering van deze wet. Ook dient het college jaarlijks bij de minister een [Beeld van de Uitvoering](#) in.



IN DE PRAKTIJK

Het is aan gemeenten om op basis van de Participatiewet lokaal beleid te maken en uit te voeren. Met haar lokale beleid probeert de gemeente goed aan te sluiten bij de behoeften van de inwoners en de mogelijkheden van werkgevers en maatschappelijke organisaties. De gemeenteraad stelt de regels voor de uitvoering en legt die vast in een verordening, zie hierna bij 'rol gemeenteraad'. Bijstelling van lokaal beleid kan nodig blijken op basis van in beeld gebrachte effecten en ervaringen.

Via de [Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein](#) is snel een beeld te krijgen van diverse lokale cijfers rond werk en inkomen.

Een van de doelen van de wet is inkomensondersteuning bieden aan mensen die het (tijdelijk) niet redden op eigen kracht, en daarmee bestaanszekerheid vergroten.

Aandacht voor het herstellen van bestaanszekerheid staat prominent op de agenda van veel gemeenten, zoals te lezen is in de propositie [De winst van het sociaal domein](#) van VNG en Divosa.

Bestaansonzekerheid – door onvoldoende inkomen, geen zinvolle daginvulling, geen geschikte woning of onveilige leefomgeving – staat meedoen en ontwikkeling van mensen in de weg. De aanpak van bestaansonzekerheid vereist een [integrale en structurele aanpak](#), met aandacht voor sociale relaties (Movisie).

Soms is bij de lokale/regionale aanpak speciale aandacht voor bepaalde groepen mensen nodig. Bij een te strikte interpretatie van bepaalde maatregelen uit de participatiewet, zoals de vier weken zoektermijn en de scholingsplicht, kunnen kwetsbare jongeren en jongvolwassenen (16-27) in grote problemen komen, zie [hier](#)

Gemeenten kunnen om dit te voorkomen gebruik maken van de mogelijkheid tot maatwerk die de participatiewet biedt.

Een ander veel besproken punt is de [kosten-delersnorm](#), die familie en vrienden weerhoudt om jongeren onderdak te bieden of tot conflicten leidt met het risico op dak- of thuisloosheid.

Door gemeenten wordt op verschillende manieren invulling gegeven aan de Participatiewet. Onder meer in de ruimte die wordt opgezocht om mensen te helpen bij het vinden van werk of zinvolle daginvulling of om hen passend te ondersteunen. Hierna volgen enkele voorbeelden van projecten en praktijken die aan verbetering en innovatie werken.

1. HET VERWERVEN VAN EEN BETAALDE BAAN OP DE REGULIERE ARBEIDSMARKT IS NIET VOOR IEDEREEN HAALBAAR

Er is behoefte aan alternatieven voor regulier werk. Alternatieven waarin niet alleen arbeidsparticipatie, maar ook sociale en maatschappelijke participatie in beeld zijn.

In de publicatie [Waardevol werken](#) staan zeven initiatieven beschreven.

2. IN SAMENWERKING MET DRIE GEMEENTEN WERKTEN HOGESCHOOL UTRECHT EN MOVISIE AAN HET VERSTERKEN VAN INTEGRAAL WERKEN AAN PARTICIPATIE

In het rapport [Lokaal & integraal werken aan participatie](#) staan de resultaten, wat integraal werken op het snijvlak van zorg en welzijn en werk en inkomen precies inhoudt en wanneer dit succesvol is. Ook is een praatplaat beschikbaar die te gebruiken is voor het voeren van het gesprek in de eigen gemeente.

Het project [Op Koers](#) van de Houtense Werktafel biedt bijvoorbeeld integrale begeleiding van inwoners die op meerdere levensgebieden urgente problemen ervaren waaronder participeren/meedoen en daarin niet verder komen. Inwoner en betrokken professionals zitten samen aan tafel om aan een oplossing te werken.

3. SIMPEL SWITCHEN IN DE PARTICIPATIEKETEN

Simpel Switchen in de Participatieketen is een project waarin de rijksoverheid, Divosa, UWV, Stimulansz en Movisie met andere organisaties werken dat mensen makkelijker vanuit een uitkering aan het werk kunnen gaan of van dagbesteding naar werk. Maar ook de stap terug als dat nodig is. Simpel Switchen wil er ook voor zorgen dat mensen goed worden begeleid. Bij de overgangen van bijvoorbeeld school naar werk of zorg naar werk, maar ook om aan het werk te kunnen blijven.

Zie het project [Simpel Switchen in de Participatieketen](#)

4. PARTICIPATIE VERSTERKEN

Participatie versterken van mensen die te maken hebben met psychische kwetsbaarheid en/of dak- en thuisloosheid (doelgroepen maatschappelijke opvang en beschermd wonen) is ook een verantwoordelijkheid van de gemeente. Wanneer participatie, begeleiding en herstel hand in hand gaan is er veel mogelijk.

Zie [De Drempeel Over](#) , met inspirerende voorbeelden van ondersteuning bij participatie van dak- en thuislozen en mensen met psychische kwetsbaarheid.

5. BIJSTANDEXPERIMENTEN ONDER DE PARTICIPATIEWET

In zes gemeenten (Deventer, Groningen, Nijmegen, Tilburg, Utrecht en Wageningen) zijn in de periode 2017-2019 bijstandsexperimenten onder de Participatiewet uitgevoerd. De experimenten bestonden uit het verlenen van een ontheffing van de arbeids- en re-integratieverplichtingen in de bijstand, een intensievere begeleiding naar werk of een hogere en langere vrijlating voor bijverdiensten. Sommige gemeenten kozen ervoor om interventies te combineren.

Belangrijkste conclusie uit de [evaluatie](#) door het CPB is: een ontheffing van verplichtingen in de bijstand had tijdens het experiment geen effect op de uitstroom naar werk. Na het experiment nam de uitstroom naar werk soms toe. Meer begeleiding of ruimere bijverdienmogelijkheden verhoogden tijdens het experiment soms de uitstroom naar deeltijdbanen.

In de uitvoering zijn veel partijen en organisaties betrokken zoals: klantmanagers/ consulenten werk en inkomen of sociale dienst, Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen (UWV), sociale werkvoorziening, het werkgeversservicepunt van de arbeidsmarktregio, maatschappelijke en zorgorganisaties en op landelijk niveau onder meer Divosa, Netwerk Directeuren Sociaal Domein en beroepsvereniging SAM.

WIJZE VAN FINANCIERING



Gemeenten ontvangen van het rijk geld om de uitkeringen te betalen aan bijstandsgerechtigden. Ook krijgen zij een budget waarmee re-integratie, begeleiding en de uitvoering van Wet sociale werkvoorziening (Wsw) is te betalen. Verder ontvangen gemeenten middelen om de apparaatslasten voor de uitvoering van deze regelingen en het minimale beleid te bekostigen. Het budget voor uitvoering van de Participatiewet is niet geormerkt.

Meer informatie is te vinden op de website van [Divosa](#)



ROL VAN DE GEMEENTERAAD



Op basis van de wet moet de gemeenteraad in een verordening regels voor de uitvoering vastleggen (betreft dus de kaderstellende rol), onder andere ten aanzien van:

- Het ondersteunen bij arbeidsinschakeling en het aanbieden van voorzieningen gericht op arbeidsinschakeling (gericht op re-integratie).
- De wijze waarop wordt vastgesteld wie tot de doelgroep loonkostensubsidie behoort en de wijze waarop de loonwaarde wordt vastgesteld.
- Het verrichten van werkzaamheden in een beschutte omgeving en hoe wordt bepaald wie hiervoor in aanmerking komt.
- Het opdragen van een tegenprestatie.
- Het aanbod van scholing of opleiding.
- De premie indien onbeloonde additionele werkzaamheden worden verricht.
- Het verlagen van de bijstand en de periode van de verlaging van de bijstand.
- Het verlenen van een individuele inkomenstoelage en een individuele studietoelage.
- Cliëntenparticipatie; gevraagd en ongevraagd advies uit te brengen over verordeningen en beleidsvoorstellen.
- Regels voor de bestrijding van het ten onrechte ontvangen van bijstand alsmede van misbruik en oneigenlijk gebruik van de wet.

De gemeenteraad stelt periodiek een plan vast over de wijze waarop het college uitvoering zal geven aan het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap.



In de [VNG factsheet Toezicht in het sociaal domein](#) (p.8.) staat over verantwoording: Het college van B&W moet zich voor de horizontale verantwoording over het gevoerde beleid en de resultaten in de uitvoering verantwoorden naar de gemeenteraad. De gemeenteraad krijgt bij zijn controlerende taak hulp van de lokale rekenkamer en van bijvoorbeeld een burgerpanel of de lokale ombudsman.

WETTEKST

DOELEN VAN DE WET

1. Gebruik maken van de eigen kracht van jongeren, ouders en hun sociale netwerk. Het is belangrijk dat zij de regie blijven houden over hun leven. En dat ze samen met hun eigen omgeving en professionele hulpverleners naar oplossingen zoeken.
2. Minder snel medicijnen voorschrijven en de zorgvraag terugbrengen.
3. Eerder (jeugd)hulp bieden op maat voor kwetsbare kinderen.
4. Samenhangende hulp voor gezinnen bieden: 1 gezin krijgt 1 plan met 1 regisseur.
5. Meer ruimte voor jeugdprofessionals en minder regedruk bij hun werk.



VERANTWOORDELIJKHEID GEMEENTEN

Sinds 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor alle jeugdhulp voor kinderen tot 18 jaar. Het gaat om opvoedondersteuning, preventieve taken, wijk- of jeugdteams, geestelijke gezondheidszorg voor de jeugd, zorg voor kinderen met een beperking en jeugd- en opvoedhulp. De rechter beslist of jeugdbescherming of jeugdreclassering ingezet moet worden. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering daarvan. Gemeenten hebben de plicht om hulp en ondersteuning te bieden (jeugdhulpplicht). Zij kunnen de zorg dichterbij de inwoners organiseren, in samenhang met ondersteuning van gezinnen bij werk, inkomen en schulden.

KENNISCLIP

WIJZE VAN FINANCIERING

De rijksoverheid verdeelt het budget voor de jeugdzorg via het gemeentefonds. Dit budget is niet geormerkt. Gemeenten kopen bepaalde vormen van jeugdhulp (zoals pleegzorg, crisisopvang en residentiële zorg) regionaal in en werken met elkaar samen in 42 jeugdregio's. De gemeente waar een jongere staat ingeschreven, is verantwoordelijk voor de jeugdzorg die deze jongere krijgt. En betaalt de rekening. Er geldt geen eigen bijdrage of eigen risico.

Het jeugdzorggebruik blijft de afgelopen jaren toenemen en de kosten dus ook. Wat zijn de verklaringen voor het toenemende zorggebruik en hoe kun je dit keren?

[Het groeiend jeugdzorggebruik](https://www.nji.nl) (nji.nl)



IN DE PRAKTIJK

Hoe de jeugdwet wordt vormgegeven in de praktijk verschilt per gemeente. Iedere gemeente kent basisvoorzieningen, preventieve programma's, lokale teams en gespecialiseerde hulpaanbieders

Er zijn veel partijen betrokken bij kinderen en jongeren die opgroeien. Dit geeft een overzicht van alle betrokken partijen in het jeugdveld.

[Opgroeien in Nederland | Nederlands Jeugdinstituut](#) (nji.nl)

1. BASISVOORZIENINGEN

Basisvoorzieningen zijn de kinderopvang, de scholen, sportvoorzieningen, stagevoorzieningen voor jongeren etc. Basisvoorzieningen leveren een belangrijke bijdrage aan het gewoon opvoeden en opgroeien van jeugdigen.

[Sterke pedagogische basisvoorzieningen | Nederlands Jeugdinstituut](#) (nji.nl)

2. PREVENTIE

Preventie is problemen voorkomen, beginnende problemen in goede banen leiden en voorkomen dat problemen terugkomen. Voor preventie kunnen scholen, jeugdgezondheidszorg, kinderopvang, jongerenwerk, lokale teams en zorgaanbieders kiezen uit een breed palet aan interventies.

[Preventief jeugdbeleid | Nederlands Jeugdinstituut](#) (nji.nl)

3. LOKALE TEAMS EN EERSTE LIJN

Hieronder vallen de lokale teams, jeugdgezondheidszorg/consultatiebureau, het Centrum voor Jeugd en Gezin, en de huisartsen. Ze kunnen veel voorkomende vragen van jeugdigen en opvoeders helpen beantwoorden met lichte zorg en ondersteuning.

[Programma Integraal werken in de wijk | Nederlands Jeugdinstituut](#) (nji.nl)

4. GESPECIALISEERDE HULP (INTENSIEVERE EN VAAK DUURDERE HULP)

De gespecialiseerde hulp is niet vrij toegankelijk. Er is een beschikking nodig om deze te krijgen.

[Effectieve jeugdhulp | Nederlands Jeugdinstituut](#) (nji.nl)

Hoe gaat het met de kinderen in jouw gemeente? Deze gegevens zijn hier te vinden:

[staat-van-de-jeugd.nl](#) en [waarstaatjegemeente.nl](#) - cijfers en statistieken van gemeenten.

Hoe staat het met jeugdhulpgebruik in jouw gemeente? Deze gegevens zijn hier te vinden:

[Benchmark jeugdhulp: Jeugdhulp | Jeugdmonitor](#) (cbs.nl)



ROL VAN DE GEMEENTERAAD

De gemeenteraad stelt een beleidsplan en een verordening vast. In de verordening staat wat onder collectieve voorzieningen vallen en wat onder maatwerk. Ook staat erin waar kinderen terecht kunnen voor jeugdhulp. Zaken die in het beleidsplan staan zijn:

- Preventie.
- Jeugdhulp.
- Kinderbescherming.
- Jeugdreclassering.



DOELEN VAN DE WET



De Wgs stelt gemeenten in staat om inwoners met (dreigende) problematische schulden te ondersteunen met advies, schuldbemiddeling of saneringskrediet. Schuldhulpverlening richt zich op een duurzame aanpak van schulden, een oplossing voor schulden en het vergroten van zelfredzaamheid van inwoners.

In de in 2021 gewijzigde Wgs is vroegsignalering van (dreigende) problematische schulden expliciet vastgelegd als taak van gemeenten (college van B&W), en is de gegevensuitwisseling met andere organisaties die daarvoor nodig is geregeld. Het doel is dat gemeenten daardoor mensen met dergelijke schulden eerder in beeld krijgen en vervolgens schuldhulpverlening kunnen aanbieden.

Schuldhulpverlening heeft vrijwel altijd een integraal karakter. Dit betekent dat er niet alleen aandacht is voor het oplossen van de financiële problemen van een cliënt, maar ook voor psychosociale problemen of problemen rond de woonsituatie, gezondheid, verslaving of de gezinssituatie.

VERANTWOORDELIJKHEID GEMEENTEN



In de wet staat dat de gemeenteraad een plan vaststelt dat richting geeft aan de integrale schuldhulpverlening aan de inwoners van zijn gemeente en dat het college dit plan uitvoert.

De wet stelt dat gemeenteraden voor de uitvoering van de Wgs een plan voor maximaal vier jaar moet vaststellen, dat tussentijds gewijzigd kan worden, met de hoofdzaken van het te voeren beleid.

Het college heeft vervolgens tot taak om het plan uit te voeren en schuldhulpverlening aan de inwoners van zijn gemeente te geven. Het college kan ervoor kiezen de uitvoering van deze wet door derden te laten verrichten, dat wil zeggen door een andere organisatie of instelling daarvoor mandaat te geven, die zich in haar doelstelling of werkzaamheden richt op schuldhulpverlening.



IN DE PRAKTIJK

Hoe de Wgs wordt vormgegeven in de praktijk, verschilt enigszins, maar niet heel sterk per gemeente. In grote lijnen ziet de schuldhulpverlening er als volgt uit (Samengesteld op basis van wettekst en Minnelijke schuldhulpverlening - NVVK):

VROEGSIGNALERING

Per 1 januari 2021 heeft de gemeente de wettelijke taak om op basis van signalen over betalingsachterstanden die ontvangen worden van schuldeisers, binnen vier weken uit eigen beweging hulp aan te bieden. Om een goed bereik te hebben, zijn diverse signalen voor de vroegsignalering van schulden aangewezen. Het gaat hierbij om meldingen van huurachterstanden en betalingsachterstanden op de zorgpremie en op de energie- en drinkwaterrekeningen.



Meer lezen kan hier: [Vroegsignalering - NVVK](#)

STABILISATIEFASE

De stabilisatiefase start met een aanmelding en eerste gesprek waarin een schuldhulpverlener beslist om de inwoner al dan niet toe te laten tot de schuldhulpverlening. Ook verzamelt de schuldhulpverlener informatie voor het vervolg: afhankelijk van de situatie de intake of een crisisinterventie. Soms wordt duidelijk dat iemand met informatie en advies geldzaken zelf op orde kan krijgen en verder geen schuldhulpverlening nodig heeft.

Bij een bedreigende situatie is er binnen 3 werkdagen na aanmelding een gesprek om de hulpvraag vast te stellen. Een crisisinterventie heeft tot doel een crisis af te wenden zodat daarna schuldhulpverlening mogelijk wordt.

Bij de intake onderzoekt de schuldhulpverlener of iemand zelfredzaam is en wat het probleem is om vervolgens een plan van aanpak te maken. Als dat nodig is vraagt de schuldhulpverlener daarvoor beschermingsbewind aan of zorgt voor budgetbeheer of coaching.

SCHULDREGELING

In de schuldregelingsfase behartigt de schuldhulpverlener als tussenpersoon de belangen van iemand met schulden en schuldeisers. De schuldhulpverlener weegt die belangen zorgvuldig af, neemt daarbij de kosten van de regeling mee en bekijkt of iemand met schulden klaar is om via een schuldregeling uit de schulden te komen en te blijven.

Het moet binnen 120 dagen duidelijk worden of een schuldregeling mogelijk is. Daarom moeten mensen met schulden en schuldeisers zich houden aan strenge reactietermijnen.

Er zijn twee soorten schuldregelingen: **schuldsanering** en **schuldbemiddeling**.



Bij een schuldsanering verstrekt de gemeentelijke kredietbank een saneringskrediet. De schuldeisers krijgen ineens het bedrag uitgekeerd waarmee ze akkoord zijn gegaan. Deze optie geeft mensen met schulden meer schuldenrust omdat ze nog maar met 1 schuldeiser te maken hebben: ze betalen het krediet in 36 maanden terug aan de gemeentelijke kredietbank.

Bij schuldbemiddeling worden alle inkomsten boven het Vrij Te Laten Bedrag (het bedrag dat voldoende is om de vaste lasten te betalen en te leven op bijstandsniveau) maandelijks gereserveerd en jaarlijks betaald. Eens per jaar worden de inkomsten opnieuw berekend. Het bedrag dat aan schuldeisers wordt betaald kan daardoor hoger of lager uitkomen.



NAZORG

Nazorg moet voorkomen dat iemand opnieuw problematische schulden krijgt. Daarvoor informeert een schuldhulpverlener in het eerste jaar na het schuldhulpverleningstraject of inkomsten en uitgaven in evenwicht zijn. Zo niet, dan verwijst de schuldhulpverlener door naar begeleiding, bijvoorbeeld door vrijwilligers of maatschappelijk werk.



In de praktijk is er steeds meer aandacht voor stress-sensitief werken. Deze manier van werken betekent dat schuldhulpverleners beter in staat zijn om op een juiste wijze om te gaan met de invloed van chronische stress op mensen met schulden.

 Meer lezen: [Wat is er nodig voor een effectieve inzet van stress-sensitieve dienstverlening?](#) | Movisie 

In het landelijk programma **Schouders Eronder** wordt gewerkt aan het verbeteren van de schuldhulpverlening in Nederland. Door kennis en vakmanschap te verbeteren van iedereen die een rol heeft in het signaleren, voorkomen en oplossen van schulden.

 Lees [hier](#)  meer over het samenwerkingsverband van Divosa, Landelijke Cliëntenraad, NVVK, Sociaal Werk Nederland en VNG.



Praktijkvoorbeeld: in gemeente Utrecht werken schuldienstverleners, sociaal raadsleden en buurtteammedewerkers nauw samen bij de aanpak van armoede en schulden.

 Lees [hier](#)  meer.

WIJZE VAN FINANCIERING



De rijksoverheid verdeelt het budget voor de Wgs via het gemeentefonds. Dit budget is niet geormerkt. De gemeente waar de inwoner staat ingeschreven, is verantwoordelijk voor de schuldhulpverlening die deze inwoner krijgt.

 Lees meer over het [gemeentefonds](#) 

ROL VAN DE GEMEENTERAAD



De gemeenteraad stelt – vanuit zijn kaderstellende rol – periodiek een plan vast met betrekking tot het door het college te voeren beleid ten aanzien van schuldhulpverlening.

In dat beleidsplan wordt in elk geval aangegeven:

- Welke resultaten de gemeente in de door het plan bestreken periode wenst te behalen.
- Welke maatregelen de gemeenteraad en het college nemen om de kwaliteit te borgen van de wijze waarop de integrale schuldhulpverlening wordt uitgevoerd.
- Hoe de samenwerking met schuldeisers, waaronder verhuurders van tot bewoning bestemde onroerende zaken, zorgverzekeraars, water- en energiebedrijven, wordt vormgegeven.
- De termijn (in weken) die de gemeente krijgt om een beschikking af te geven na het voeren van het eerste gesprek. Dit mag wettelijk maximaal acht weken zijn, de gemeente mag ook een kortere termijn kiezen.
- Hoe schuldhulpverlening aan gezinnen met inwonende minderjarige kinderen wordt vormgegeven.

WETTEKST

KENNISCLIP

DOELEN VAN DE WET

De Wet langdurige zorg (Wlz) is er voor mensen met een chronische ziekte of beperking die blijvend 24 uur per dag toezicht of zorg nodig hebben. Die zorg wordt meestal in een zorginstelling gegeven, zoals een verpleeghuis of een instelling voor gehandicaptenzorg. Maar Wlz-zorg thuis is soms ook mogelijk. Uitgangspunt is dat de inwoner de zorg krijgt die zo veel mogelijk aansluit bij zijn of haar persoonlijke behoeften.

- Voor Wlz-zorg gelden drie voorwaarden:
1. Het is duidelijk dat u blijvend (= levenslang) zorg nodig heeft.
 2. U heeft permanent toezicht of 24 uur per dag zorg in de nabijheid nodig.
 3. U voldoet aan de grondslag (= het soort ziekte of beperking).

Met een Wlz indicatie van het [Centrum Indicatiestelling Zorg](#) (CIZ) kan een inwoner altijd kiezen voor verblijf (wonen) in een verpleeghuis, instelling voor mensen met een beperking (verstandelijk, zintuigelijk of lichamelijk) of een beschermde woonvorm met psychische zorg.

Het is, als het zorgkantoor vaststelt dat de thuissituatie veilig is, ook mogelijk om thuis zorg vanuit van de Wet langdurige zorg te ontvangen. De zorg thuis mag niet (veel) duurder zijn dan dezelfde zorg in een zorginstelling. Wlz-zorg thuis kan in de vorm van een volledig of modulair pakket thuis (vpt/mpt), persoonsgebonden budget of een combinatie hiervan geleverd worden.

VERANTWOORDELIJKHEID GEMEENTEN

Gemeenten hebben geen budget om zorg in te kopen voor mensen (jeugd en volwassenen) die in aanmerking komen voor de Wlz. Wlz-zorg wordt betaald door het [zorgkantoor](#)

Gemeenten hebben echter wel een rol bij de verwijzing naar de Wlz. Wanneer de gemeente vermoedt dat iemand voldoet aan de voorwaarden van de Wlz kunnen zij de inwoner naar het CIZ verwijzen voor een Wlz indicatie. De inwoner is echter niet verplicht om een Wlz indicatie aan te vragen. Wanneer de inwoner geen Wlz indicatie wilt aanvragen zal de gemeente en/of de wijkverpleegkundige overleggen over wat de mogelijkheden zijn in de specifieke situatie.

Zodra een inwoner een Wlz indicatie krijgt heeft hij/zij ook recht op cliëntondersteuning vanuit de Wlz. Omdat deze cliëntondersteuner pas wordt toegewezen ná de indicatiestelling is het aan de gemeente om er voor te zorgen dat een onafhankelijke cliëntondersteuner de inwoner kan bijstaan in de procedure van de indicatiestelling voor de Wlz.

Wanneer een inwoner thuis Wlz zorg ontvangt in de vorm van vpt, mpt of pgb voorziet hij of zij zelf in zijn recreatieve en sociaal-culturele activiteiten. Als een verzekerde met gebruik van zijn netwerk echter niet zelf kan voorzien in recreatieve en sociaal-culturele activiteiten, kan hij wellicht een beroep doen op de algemene voorzieningen uit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Algemene voorzieningen staan ook open voor mensen met een Wlz-indicatie.

IN DE PRAKTIJK



Zorg vanuit de Wlz kan lijken op wijkverpleging (verpleging en verzorging) en Wmo-ondersteuning (bijvoorbeeld begeleiding of dagbesteding).

Het verschil zit in de reden waarom de zorg nodig is. En in de manier waarop de zorg georganiseerd wordt. Dat gaat bijvoorbeeld om de organisaties die de toegang en financiering regelen, de plek waar je zorg kunt krijgen en de eigen bijdrage. Inwoners die Wlz zorg ontvangen kunnen wel een beroep doen op algemene voorzieningen, woningaanpassingen en sociaal vervoer van de gemeente



Het is voor gemeenten belangrijk om te weten welke inwoners er een Wlz indicatie hebben en welke niet. Hiervoor is er door het CIZ een [digitale register-toets](#) in het leven geroepen.

Gemeenten krijgen door middel van dit register alle wijzigingen in de Wlz-status (heeft een cliënt een Wlz indicatie of niet) automatisch door van cliënten die gebruik maken van de Wmo. Gemeenten hebben deze informatie nodig om dubbele financiering te voorkomen. Maar ook omdat het Wlz aanbod kan van invloed zijn op het Wmo-aanbod van gemeenten en omdat de Wlz indicatie van een inwoner van invloed kan zijn op declaratie van zorg/ behandeling uit de Wlz of Zvw.

WIJZE VAN FINANCIERING



Wat de verzekerde zorg vanuit de Wlz is, hangt af van de leveringsvorm en bij verblijf in een Wlz-instelling, of de verzekerde ook behandeling van die instelling krijgt. De Wlz verzekert naast verblijf en wat daarbij hoort, behandeling, verpleging, persoonlijke verzorging en begeleiding, vervoer en logeeropvang. Als de cliënt verblijft in een Wlz-instelling en ook behandeling krijgt van deze instelling, vallen een aantal andere vormen van zorg, zoals huisartsenzorg, farmaceutische zorg en hulpmiddelen ook onder het verzekerde pakket van de Wlz. Ook kent de Wlz mogelijkheden voor extra zorg als een cliënt meer zorg nodig heeft dan met zijn indicatie mogelijk is.

Partijen kunnen – in het belang van de inwoner – tot afspraken komen over het voortzetten van zorg vanuit de Wmo, Jeugdwet of Zvw, gedurende de overbruggingsperiode (maximaal 13 weken), mits de zorg noodzakelijk is en verantwoord.



Als een inwoner Wlz-zorg krijgt, moet hij een eigen bijdrage betalen. Het [CAK](#) stelt de eigen bijdrage vast. De inwoner moet de eigen bijdrage aan het CAK betalen. De hoogte van de eigen bijdrage is afhankelijk van de leveringsvorm en de persoonlijke (financiële) omstandigheden van de inwoner.

ROL VAN DE GEMEENTERAAD



Als gemeente heb je te maken met diverse wet- en regelgeving. Maar ook met veel partijen, zoals zorgverzekeraars, zorgaanbieders, cliëntondersteuners en het CIZ. Het is voor de inwoner met een (langdurige) zorgvraag belangrijk dat de samenwerking tussen deze partijen goed verloopt.

De rol van de gemeenteraad is wat betreft de Wlz met name gelegen in toezien op deze samenwerking en op de rol van de gemeente bij de overgang van Wmo naar Wlz zorg.

DOELEN VAN DE WET



Iedereen die in Nederland woont of werkt heeft recht op zorg uit het basispakket. Dit is geregeld in de Zorgverzekeringswet (Zvw). Zorgverzekeraars voeren de Zvw uit voor hun verzekerden. Zorgaanbieders zijn er verantwoordelijk voor dat de zorg die zij aan verzekerden bieden van goede kwaliteit is.

Het merendeel van de essentiële geneeskundige zorg, geneesmiddelen en medische hulpmiddelen valt onder het basispakket en wordt vergoed vanuit de Zvw. Het gaat bijvoorbeeld om de zorg door huisartsen, medisch specialisten en verloskundigen; de wijkverpleging (inclusief casemanagers dementie); verblijf in het ziekenhuis; paramedische zorg zoals fysio, logo en ergo, diëtetiek en de geestelijke gezondheidszorg, inclusief intramuraal tot max 3 jaar.

WETTEKST



KENNISCLIP



VERANTWOORDELIJKHEID GEMEENTEN



Gemeenten zijn sinds 2015 verantwoordelijk voor jeugdzorg, werk en inkomen en zorg aan langdurig zieken en ouderen. Gemeenten zijn niet verantwoordelijk voor de uitvoering van de zorg die geleverd wordt vanuit de Zvw, maar er zijn wel raakvlakken. Van gemeenten wordt verwacht dat zij sturing geven aan de afstemming en samenwerking tussen de verschillende partijen die een rol hebben in het lokale gezondheidsbeleid en de openbare gezondheidszorg. Zij moeten daartoe samenwerken. In de ouderenzorg is goede afstemming nodig tussen de huishoudelijke hulp en wijkverpleging, bijvoorbeeld als het gaat om maaltijdvoorzieningen. Voor de ggz is het belangrijk dat mensen met psychische klachten na hun ggz-behandelingen kunnen rekenen op geschikte woonruimte, werk en ondersteuning vanuit de gemeente.

IN DE PRAKTIJK



Afstemming tussen gemeenten en zorgverzekeraars vindt met name plaats op het gebied van de ouderenzorg, preventie en geestelijke gezondheidszorg. Ouderen wonen langer thuis, de mogelijkheden voor preventie in de wijk nemen toe en de zorg- en ondersteuningsvraag van mensen met psychische problemen hangt steeds meer samen. Hierdoor is de behoefte gegroeid aan goede, lokale afstemming. Dat maakt de samenwerking tussen gemeenten en zorgverzekeraars noodzakelijk en vanzelfsprekend. De VNG en ZN maken hiertoe afspraken om te zorgen voor een sluitend netwerk waarmee in elke regio de samenwerking op zorg en ondersteuning tot stand komt. Ook op lokaal niveau zijn die afspraken noodzakelijk.

Dat geldt evenzeer voor samenwerkingsafspraken met onder andere zorgorganisaties, huisartsen, ziekenhuizen, zorgkantoren en woningbouwcorporaties.

WIJZE VAN FINANCIERING



De Zvw is een verzekering waarbij alle verzekerden samen de totale kosten van alle zorg opbrengen. Er zijn twee grote financieringsstromen: aan de ene kant betaalt iedere verzekerde vanaf 18 jaar een 'nominale' premie aan zijn of haar zorgverzekeraar. Aan de andere kant is er een inkomensafhankelijke bijdrage die door de werkgever wordt betaald.

Daarnaast is er voor iedereen ouder dan 18 jaar nog een verplicht eigen risico van € 385,-, dat onder andere als doel heeft het kostenbewustzijn bij burgers te vergroten. Een aantal zorgvormen (zoals huisartsenzorg en kraamzorg) is daarbij uitgezonderd.

Voor kinderen en jongeren tot 18 jaar betaalt de overheid uit algemene middelen de kosten van de verzekering. De inkomensafhankelijke bijdrage, samen met de rijksbijdrage voor kinderen en jongeren onder 18, komt terecht in het Zorgverzekeringsfonds.

Voor sommige zorg uit het basispakket moeten burgers bovenop het eigen risico een eigen bijdrage betalen.

In de Zvw gaat ongeveer 60% van het totale zorgbudget om.

ROL VAN DE GEMEENTERAAD



De rol van gemeenteraad is wat betreft de Zvw met name gelegen in het toezien op de afstemming van ondersteuning vanuit Wmo met de zorg die geleverd wordt vanuit de Zvw, zodat er een integraal aanbod voor de inwoners gerealiseerd wordt.

Daarnaast heeft de gemeenteraad een rol bij het vaststellen (en toezien op naleving van voornemens) van de vierjaarlijkse nota gemeentelijk gezondheidsbeleid. Ook bij de totstandkoming van het gezondheidsbeleid heeft de gemeenteraad de mogelijkheid aandachtspunten voor het lokale gezondheidsbeleid te kiezen die voortkomen uit het politieke debat. Het lokale gezondheidsbeleid valt onder de Wet Publieke Gezondheid, maar houdt verband met de uitgaven binnen de Zvw en de afstemming met de partijen die bekostigd worden uit de Zvw.

Mogelijke onderwerpen voor het gezondheidsbeleid zijn:

- De omvang van het budget dat beschikbaar is voor de uitvoering van de beleidsvoornemens;
- Hoe ver wil je als gemeente gaan bij het tegengaan van bijvoorbeeld ongezond gedrag;
- Hoe zijn de prioriteiten tot stand gekomen van de aan te pakken gezondheidsproblemen;
- Sluiten de voorgestelde maatregelen aan bij de gesignaleerde gezondheidsproblemen en de groepen met grotere gezondheidsrisico's;
- Hoe dragen andere beleidssectoren bij aan de bevordering van de gezondheid van de bevolking.

KOERSKAARTEN SOCIAAL DOMEIN

KOERSKAART PREVENTIE

KOERSKAART

KOERSKAART

KOERSKAART

KOERSKAART

Heeft u tips of suggesties om een nieuwe koerskaart uit te werken? We horen het graag via raadsgriffie@almere.nl



WAT IS PREVENTIE

Deze koerskaart helpt om het gesprek te voeren over preventie en - daarna - keuzes te maken: de koers bepalen. Het begint met inzicht: in de wettelijke taken van gemeenten en in de diversiteit aan vormen van preventie. Tot slot gaat het over een zelfbewuste rolname door de raad, over goed gebruik van instrumenten en keuzes maken.

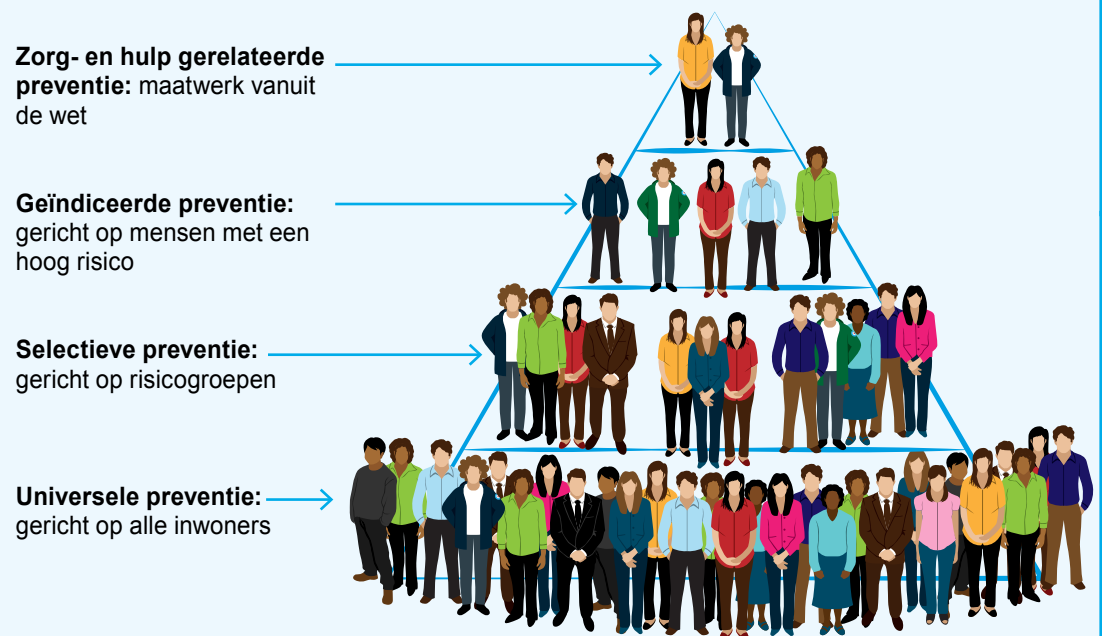
Preventie is: beschermende factoren versterken, problemen voorkomen, beginnende problemen in goede banen leiden en voorkomen dat problemen terugkomen. Er zijn verschillende vormen van preventie te onderscheiden:

- **Primaire preventie:** voorkomen dat bepaalde problemen ontstaan bij niet hulpbehoevende inwoners. Je zet als gemeente in op beschermende factoren, zoals het versterken van sociale netwerken bijvoorbeeld door in te zetten op ontmoeting in wijkcentra of door inclusief sportbeleid.
- **Secundaire preventie:** speelt in situaties waarin er al signalen en risicofactoren aanwezig zijn, bijvoorbeeld bij spanningen tussen groepen mensen in een wijk. Het gaat dan om stabiliseren en verdere problemen voorkomen.
- **Tertiaire preventie:** gaat over situaties waar al problemen zijn en waarin je negatieve gevolgen, herhaling, terugval of erger wilt voorkomen. Bijvoorbeeld bij schulden en verslaving.

VOORBEELD

De gemeente Dalfsen heeft in 2021 preventiebeleid vastgesteld. Met duidelijke ambities, heldere doelen en inzicht in de investeringen die nodig zijn. [Klik hier](#)

Dalfsen heeft weer net andere namen gegeven aan de verschillende vormen of 'niveaus' van preventie.



WETTELIJKE VERANTWOORDELIJKHEDEN

De verantwoordelijkheden van gemeenten op het vlak van preventie in het sociaal domein zijn beschreven in drie wetten.

JEUGDWET

In de [Jeugdwet \(JW\)](#) staat dat de gemeente zich qua preventie (en breder jeugdzorg) moet richten op:

- Het voorkomen en de vroege signalering van en vroege interventie bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen.
- Het versterken van het opvoedkundige klimaat in gezinnen, wijken, buurten, scholen en kinderopvang.
- Het bevorderen van de opvoedvaardigheden van de ouders.
- Het inschakelen, herstellen en versterken van de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de jeugdige, zijn ouders en de personen die tot hun sociale omgeving behoren, waarbij voor zover mogelijk wordt uitgegaan van hun eigen inbreng.
- Het bevorderen van de veiligheid van de jeugdige in de opvoedsituatie waarin hij opgroeit.
- Integrale hulp aan de jeugdige en zijn ouders, indien sprake is van multiproblematiek.

De jeugdwet richt zich hiermee dus in principe op alle jeugdigen en hun ouders, en ook op de sociale omgeving en voorzieningen.

WET MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING 2015

In de [Wet maatschappelijke ondersteuning 2015](#) staat dat het gemeentebestuur zorg draagt voor de maatschappelijke ondersteuning en de kwaliteit en de continuïteit van de voorzieningen. Het gemeentebestuur is ook verantwoordelijk voor het voorkomen dat inwoners aangewezen zijn op maatschappelijke ondersteuning. Het gemeentebestuur is naast het bieden van maatwerkvoorzieningen verantwoordelijk voor:

- Het bieden van algemene voorzieningen.
- Het uitvoering geven aan het 'Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap'.
- Het versterken van de participatie van inwoners die geestelijke gezondheidszorg nodig hebben.

WET PUBLIEKE GEZONDHEID

De [Wet publieke gezondheid \(Wpg\)](#) is het wettelijke kader voor de publieke gezondheidszorg. Het betreft gezondheid beschermende en gezondheid bevorderende maatregelen voor de bevolking of specifieke groepen daaruit, waaronder begrepen het voorkomen en het vroegtijdig opsporen van ziekten. Het rijk is verantwoordelijk voor het vastleggen van het aanbod in de Wpg. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de lokale invulling en uitvoering. Het gaat dan om:

- Algemene taken: preventieprogramma's en prenatale voorlichting.
- Ouderengezondheidszorg: op systematische wijze volgen en signaleren van gezondheid bevorderende en bedreigende factoren alsook vroegtijdige opsporing en preventie van specifieke stoornissen.
- Jeugdgezondheidszorg: idem als bij ouderengezondheidszorg (hierboven) plus het actief zorgen voor vaccinaties.
- Infectieziektebestrijding en gezondheidsbevordering.



KEUZES – KOERS



Let op: er zijn geen landelijk vastgestelde bekostigingsregels voor deze drie wetten. De gemeente bepaalt de koers (wat doe we op welke manier voor wie) en maakt de middelen vrij (hoeveel geld trekken we er voor uit).

EFFECTIEF

De doeltreffendheid en doelmatigheid van preventie blijken moeilijk meetbaar. Ook dat stelt een gemeenteraad voor keuzes. Moet elke investering in preventie een nauwkeurig navolgbaar rendement hebben? Hoe beoordelen we of de investeringen in preventiebeleid zinvol zijn?

In de publicatie [De waarde van preventie in een veranderend sociaal domein](#) concluderen onderzoekers van Hogeschool van Amsterdam op basis van een uitgebreid literatuuronderzoek dat het erop lijkt “dat preventies in de regel kunnen werken, d.w.z. het welzijn vergroten en/of kostenbesparend zijn. Inzetten op wijkteams en de sociale basis is waarschijnlijk dus lonend.” ¹

In het onderzoek komt ten aanzien van collectieve interventies naar voren dat:

- Sociale verbindingen bijdragen aan een langer en gelukkig leven.
- Veel burgers de voorkeur geven aan collectief i.p.v. individueel aanbod; problemen worden dan niet geïndividualiseerd en tekortkomingen niet geproblematiseerd.
- Deelname aan collectieve interventies vergroot het sociale netwerk, versterkt onderlinge zorgzaamheid en stimuleert de persoonlijke ontwikkeling als ook competenties.

Nederlands Jeugdinstituut concludeert in [Potentie van preventie. Over de inzet van effectieve preventie \(2021\)](#) dat losse op zichzelf staande preventieve interventies vaak kleine effecten hebben. Meer effect is te bereiken als: alle relevante interventies/activiteiten worden ingezet die nodig zijn om het resultaat te behalen, de preventieve aanpak doelgericht en samenhangend is, preventieve interventies worden gebruikt waarvan de werkzaamheid bekend is en deze interventies goed worden uitgevoerd. ²

1

Zij voegen hier wel aan toe: “Hierbij moet wel enige voorzichtigheid worden betracht vanwege diverse methodologische beperkingen. (...) Deze aspecten zullen er eerder toe leiden dat de daadwerkelijk effecten kleiner, dan groter zullen zijn. Daartegenover staat dat het bij preventies vaak gaat om verborgen inspanningen, omdat de winst vooral als ‘product’ van de eigen zelfredzaamheid van bezoekers wordt gezien. Het welzijnswerk is wat dit betreft te bescheiden over haar meerwaarde. De effecten kunnen theoretisch dus ook groter, en dus positiever, zijn. Bovendien geldt bij alle preventies dat het resultaat afhangt van de kwaliteit van de implementatie, de context en de synergie tussen diverse interventies.”

2

N.a.v. het onderzoek [Effecten van preventie in het jeugdveld \(2021\)](#) wijst NJi er op dat het effect van preventie moeilijk is te bewijzen omdat de gevolgen nooit helemaal zijn toe te schrijven aan de preventiemaatregel. Bovendien meten veel onderzoeken de effecten op de korte termijn, terwijl de effecten van preventie vaak pas later zichtbaar worden.



KEUZES – KOERS

Let op: het is belangrijk als raad stil te staan bij de werking, effecten en navolgbaarheid van preventie. Om te beginnen door je goed te laten informeren. Welke (vorm van) preventie werkt in onze gemeente, gezien de samenstelling, leefstijlen, voorkeuren, enzovoort van onze bevolking? Wat werkt op doelgroepenniveau, in die betreffende wijk, voor onze jongeren, enzovoort? En als we inzetten op preventie hoe houden we dan zicht op de beoogde effecten? Krijgen we, hoe moeilijk meetbaar soms ook, waar voor ons geld?

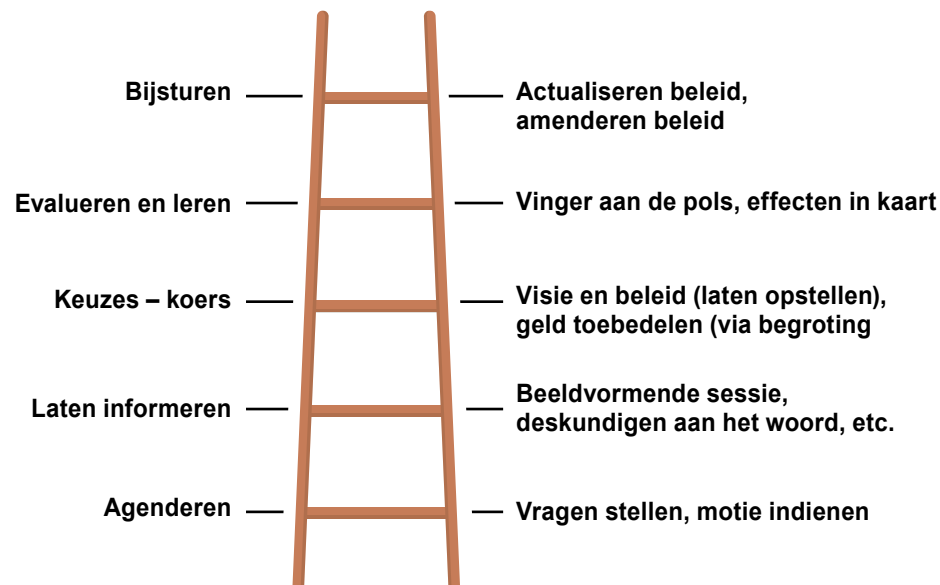
PREVENTIEMATRIX



Wellicht ook nuttig: de [preventiematrix](#)

Deze preventiematrix helpt bij het overzichtelijk maken van de activiteiten en interventies die er in jouw gemeente al zijn voor verschillende doelgroepen. Daarbij maakt het ook meteen inzichtelijk welke onderwerpen of doelgroepen nog aandacht behoeven.

WEET WAT ER SPEELT: AGENDEREN EN INFORMEREN



De instrumentenkoffer van het raadslid bevat voldoende mogelijkheden het onderwerp preventie te agenderen. Stel vragen, organiseer een bijeenkomst, doe een agenderingsvoorstel, laat je uitgebreid informeren. Vraag het college bijvoorbeeld om monitoringsinformatie zoals uit een GGD monitor of armoede-monitor. Welke wijken of buurten vragen om investeringen in een sterke sociale basis bijvoorbeeld? Ambtenaren kunnen aan de hand van de stappen in deze [infographic](#) zicht krijgen op veel voorkomende problematiek. Vraag ambtenaren,

college en deskundigen zo gewenst ook om een toelichting op de ontwikkeling die in de data te zien is.



Benut www.waarstaatjegemeente.nl om jouw gemeente te vergelijken met andere gemeenten en met landelijke gemiddelden.

Haal ook informatie op in de samenleving: wat zijn de ervaringen van inwoners, jeugdigen en volwassenen, en professionals? Wat zeggen zij over wat werkt, en wat niet en waarom niet.

INVESTEREN IN VISIE EN BELEID

Nadat de raad goed geïnformeerd is kan er – als die wens er is – (integraal) beleid voor preventie worden gemaakt. De informatie-fase heeft geleerd welke veelheid aan vormen en manieren van preventie mogelijk zijn. Het proces kan geholpen zijn bij een discussienotie. Niet meteen een raadsvoorstel maar eerst een notie met scenario's, voorzien van benodigde investeringen, te verwachten effecten, voor- en nadelen, zodat de raad echt in de positie komt om keuzes te maken en zodoende de koers te bepalen. Kijk ook [hier](#) ☺ en [hier](#) ☺

EEN BELANGRIJKE VRAAG (IN VISIE EN BELEID) ZAL ZIJN: OP WIE IS PREVENTIE GERICHT?

- 1 Iedereen zónder bekende risicofactor(en) of probleem – **beschermen**.
- 2 Eén of meer doelgroepen met verhoogd risico – **stabiliseren en voorkomen problemen**.
- 3 Individuen/huishoudens met (beginnende) problemen – **tegengaan negatieve gevolgen en voorkomen van verergering problematiek**.

1 BESCHERMEN

Primaire preventie richt zich op het versterken van beschermende factoren bij alle inwoners. In het sociaal domein gaat het dan vooral om het versterken van de 'sociale basis': contacten en onderlinge steun tussen mensen, informele en formele diensten en algemene basisvoorzieningen in de directe leefomgeving van mensen. Denk aan het wijkcentrum, de school, de kinderopvang, sport- en cultuurclubs, de eerstelijnsgezondheidszorg, sociaal werk, sociaal team en centrum voor jeugd en gezin. Ook de inrichting van de openbare ruimte speelt een rol. Als het om opgroeien, opvoeden en de ontwikkeling van jeugdigen gaat spreken we over de 'pedagogische basis'.

2 STABILISEREN EN VOORKOMEN PROBLEMEN

Selectieve preventie vraagt van de raad keuzes over het aanbieden van preventieve interventies gericht op specifieke groepen inwoners met een verhoogd risico. Bedoeld om de situatie te stabiliseren en verdere problemen te voorkomen. Het kan gaan om huishoudens die onder de armoedegrens leven, gezinnen waarvan de ouders gaan scheiden en jongvolwassenen die nauwelijks sociale contacten hebben. Ook hier zijn weer veel keuzes te maken:

- Welke risicogroepen zijn in onze gemeente het grootst, het meest urgent, het best bereikbaar, etc.?
- Voor welke risicogroepen zijn er (aantoonbaar) effectieve interventies beschikbaar?
- Welke risico's/welke groepen leiden, als we nu niets doen, later tot (extra, veel of heel veel) kosten?
- Enzovoort.

3 TEGENGAAN NEGATIEVE GEVOLGEN EN VOORKOMEN VAN VERERGERING PROBLEMATIEK

Tertiaire preventie gaat over situaties waar er al problemen zijn en waar het doel is om negatieve gevolgen, herhaling, terugval of erger te voorkomen. Vaak wordt in deze situaties al ondersteuning en zorg via maatwerkvoorzieningen en/of algemene voorzieningen door de gemeente ingezet. Het is goed om inzicht te hebben in de besteding van gemeentelijke middelen voor maatwerkvoorzieningen.

Door in je gemeentelijk beleid op deze groep te focussen en te streven naar afname van inzet van ondersteuning en zorg, voorkom je niet dat nieuwe inwoners een beroep op gemeentelijke voorzieningen doen. Dat is een keuze. Het is goed om bij het bepalen van de koers ook regelmatig de de omdenk-vraag te stellen: waar komen we op uit als we ondersteuningsvragen van inwoners die nu veel inzet en/of langdurig inzet van maatwerkvoorzieningen vragen, met een preventieve blik bekijken? Welke patronen in vraagstukken van inwoners zien we die mogelijk met een andere, meer preventieve (groeps)aanpak te benaderen zijn?

EVALUEREN, LEREN EN BIJSTUREN

Hoe moeilijk meetbaar soms ook de directe effecten van de investeringen in preventie, het ontslaat de gemeenteraad niet van de verantwoordelijkheid zo helder mogelijk te formuleren wat de beoogde maatschappelijke effecten zijn.

Bijvoorbeeld:

- Over zes jaar willen we dat 40% van de inwoners met psychiatrische of ernstige psychische problematiek minstens 1 keer per week sport/intensief beweegt (is nu 25%).
- In 2030 heeft 80% van de thuiswonende mensen met dementie toegang tot zinvolle dagactiviteiten in de nabijheid van hun eigen woning.

Maatschappelijk verantwoord kan een geschikte methode zijn om in gesprek met de vele partners (welzijnsorganisaties, buurtwerk, professionals, inwoners, enzovoort) op een verhalende wijze inzicht te krijgen in het nut en effect van preventie.

- Draagt de huidige organisatie van het preventiebeleid bij aan de gestelde doelen?
- Draagt de huidige contractering en bekostiging van het preventiebeleid bij aan onze doelen?
- Is het bijvoorbeeld nodig om geld vrij te maken voor versterking van de sociale basisvoorzieningen of de samenwerking tussen sociaal (wijk) teams en het voorliggend veld? Zo ja, en wat betekent dit bijvoorbeeld voor het voorkomen van instroom in maatwerkvoorzieningen?
- Hoe verloopt de samenwerking van de diverse partijen die bijdragen aan preventie?
- Wat kan beter in die samenwerking?
- Enzovoort.

Meer weten over maatschappelijk verantwoord klik dan [hier](#)





VISIE

Aan de hand van 4 stappen helpen we invulling geven aan jouw visie op het sociaal domein

VISIE OP HET SOCIAAL DOMEIN

Als we hierna spreken over het ‘sociaal domein’ gaat het over de levensgebieden waarop de gemeente ondersteuning biedt aan inwoners, zoals rond participatie, zelfredzaamheid (ook qua inkomen), opgroeien en opvoeden, en sociale veiligheid. Door de decentralisaties kunnen gemeenten een samenhangend beleid bieden bij de ondersteuning en zorg aan inwoners in een kwetsbare situatie.

WAT VIND JIJ ALS RAADSLID VAN BELANG IN HET SOCIAAL DOMEIN (KADERSTELLEDE ROL)?

Aan de hand van 4 stappen helpen we invulling geven aan jouw visie op het sociaal domein. Dit doen we met de volgende vragen:

1 WAT ZIJN VOOR JOU BELANGRIJKE MAATSCHAPPELIJKE WAARDEN? →

2 WAT ZIJN VOOR JOU BELANGRIJKE LEIDENDE PRINCIPES? →

3 WELKE MAATSCHAPPELIJKE RESULTATEN WIL JE BEHALEN? →

4 WAT ZIJN VOOR JOU BELANGRIJKE EISEN DIE JE AAN DE KWALITEIT VAN ONDERSTEUNING EN ZORG WILT STELLEN? →

Wat vind ik als raadslid belangrijk in het sociaal domein?



Per stap laten we zien wat je zelf als gemeenteraadslid kunt doen én wat je als raad samen kunt doen. Beide invalshoeken komen terug in de 4 stappen.

De gemeenteraad staat niet op zichzelf maar is onderdeel van het brede speelveld van het sociaal domein. Als gemeente wil je toewerken naar een gezamenlijk kompas met beleid en uitvoering, samen met inwoners, maatschappelijke partners en de gemeenteraad. Want als iedereen een ander kompas heeft wordt het lastig. Daarvoor is het belangrijk om als raadslid te weten en te bepalen wat je belangrijk vindt. Jouw visie kun je vervolgens inbrengen in het proces dat misschien al in de gemeente loopt op visievorming, of je toetst hoe jouw visie in beleidsdocumenten terug te vinden is.

BURGER-BETROKKENHEID (VOLKSVERTEGENWOORDIGENDE ROL)


Als raadslid heb je naast je kaderstellende rol ook een volksvertegenwoordigende rol. Als volksvertegenwoordiger vorm jij het scharnierpunt tussen de burgers en de gemeente.


Naast het representeren van burgers in de lokale politiek (representatieve democratie) gaat het om het betrekken van de samenleving bij wat je als gemeente wilt bereiken (participatieve democratie). Je betreft dan andere belanghebbenden uit de samenleving bij de besluiten die je neemt.

Participatie van burgers helpt om sociale problemen en opgaven concreet te definiëren, passender beleid en dienstverlening te ontwikkelen en de menselijke maat daarin terug te brengen. Ook heeft het een belangrijke democratische waarde: betrokkenheid van burgers draagt bij aan zeggenschap en legitimiteit van besluitvorming, het verkleint de politiek kloof en het vergroot het vertrouwen tussen overheid en burger. Je kunt de eigen achterban van je politieke partij raadplegen en betrekken, maar ook breder in de samenleving mensen opzoeken. Denk daarbij ook aan mensen die actief zijn in adviesraden sociaal domein en cliëntenraden.

 Meer lezen? [Menselijke maat: De democratie opnieuw uitvinden | VNG](#)

Dat participatie van inwoners steeds hoger op de gemeentelijke agenda staat, blijkt uit het ontwerpvoorstel 'Versterking participatie op decentraal niveau'.


 De VNG ontwikkelde een [Voorbeeld Verordening participatie \[en uitdaagrecht\]](#) om gemeenten te inspireren tot andere participatiemogelijkheden dan inspraak en deze participatie van een wettelijke basis te voorzien, zie [hier](#)

 Ook ontwikkelde VNG met Berenschot de handreiking [Aan de slag met participatie](#) die helpt bij het formuleren van de participatiestrategie van de gemeenteraad, de te zetten stappen en vervolgens het vertalen hiervan in een participatieverordening.



Wil je over participatie van burgers als gemeenteraad het gesprek voeren? Bespreek het met je gemeenteraad.

- Bedenk waarom het nodig of belangrijk is dat inwoners betrokken zijn bij de vormgeving van het sociaal domein, en specifiek bij het formuleren van leidende principes, beoogde maatschappelijke resultaten en kwaliteitseisen. Waarom is het voor inwoners belangrijk om betrokken te zijn en waarom is het voor jou als gemeenteraad(slid) belangrijk om participatie van inwoners mogelijk te maken en te organiseren?
- Ga met elkaar in gesprek over de soorten democratie (representatief en participatief) en wat voor jullie een optimaal samenspel is. Wil je meer lezen over de verhouding tussen representatieve en participatieve democratie, klik dan [hier](#)
 Wat is de rol en positie van de gemeenteraad/het gemeentebestuur ten opzichte van participerende bewoners? Welke ruimte is er voor participatie? En wat betekent die ruimte voor de rol en invloed van de raad en hoe staan we daar tegenover?
- Wat daarin ook meespeelt is wat voor gemeente jullie al zijn in participatief opzicht. Zijn jullie nog beginnend of al verder gevorderd en zijn jullie qua ambities voorzichtig of een koploper?

 Meer lezen? Zie de leidraad [Burgerbetrokkenheid bij gemeentelijk beleid en uitvoering](#) van Movisie en het essay [De gemeenteraad in een nieuwe rol. Over democratische legitimiteit in het sociaal domein](#) van Verwey-Jonker Instituut.

VERHOUDING TUSSEN REPRESENTatieve- EN PARTICIPATIEVE DEMOCRATIE

In de handreiking 'Aan de slag met participatie' p.7 wordt door de VNG de verhouding tussen representatieve en participatieve democratie geduid:

“De representatieve democratie vormt in Nederland het uitgangspunt van ‘de democratie’. De participatieve democratie is een aanvulling hierop. Het is nodig dat participatie zich op de juiste manier verhoudt tot de rol van de representatieve volksvertegenwoordiging. Op zoek naar de juiste verhoudingen is verdieping nodig over de vraag; wat is de rol en positie van de gemeenteraad/het gemeentebestuur ten opzichte van participerende bewoners? Deze verhouding tussen representatief en participatief is tweeledig. Enerzijds besluit de gemeenteraad over het vormgeven van de participatieve praktijk (denk aan kaderstelling: welke ruimte is er voor participatie?). Anderzijds beïnvloedt deze vormgeving de rol en invloed van de raad (meer ruimte of minder kaders betekent mogelijk ook minder directe invloed door de raad op participatieve processen).

Bij het nadenken over participatie gaat het dan ook in essentie over het samenspel tussen de representatieve democratie (de gekozen volksvertegenwoordiging) en de participatieve democratie (de betrokkenheid en invloed vanuit de maatschappij). Verschillende vormen van participatie leiden tot een andere balans.

Zo zijn er gemeenten die vooral de nadruk leggen op participatie van burgers in beleids- en besluitvormingstrajecten. Andere gemeenten hechten (daarenboven) veel waarde aan burgerinitiatieven, waarbij het gemeentebestuur kaders kan stellen en vaak een ondersteunende rol heeft. Weer andere gemeenten experimenteren met vormen van meer directe democratie als G1000 Burgerberaad (waar burgers door middel van dialoog meebeslissen) of een referendum. Deze vormen benadrukken in toenemende mate de balans in het ‘voordeel’ van het belang van de participatieve democratie.”



Lees hier de handreiking [‘Aan de slag met participatie’](#)



Bij elk van de 4 stappen om te komen tot een visie op het sociaal domein is het van belang om te bedenken waarbij je burgers wilt betrekken, wie en hoe dan. Zo verhoog je het draagvlak voor het beleid, kom je tot een beter passende uitvoering met meer kwaliteit. Dit proces goed invullen is niet eenvoudig, vraagt om een lange(re) adem en aandacht voor randvoorwaarden zoals tijd en ruimte.

VISIE - EEN OVERZICHT

Op de komende pagina's volgen de 4 stappen met een invulvlak daarbij. Het is een werkdocument wat je kunt invullen en uitdraaien. Met het doorlopen van de 4 stappen krijg je overzichtelijk in beeld wat voor jou belangrijk is in het sociaal domein. Ook kun je het gebruiken om met de raad als geheel te bespreken wat je van belang vindt.

1 WAT ZIJN VOOR JOU BELANGRIJKE MAATSCHAPPELIJKE WAARDEN?

RESULTAAT

Jij en (wellicht) de hele gemeenteraad heeft (gezamenlijke) maatschappelijke waarden geformuleerd.




WAT KUN JE ZELF DOEN?



Denk na over de volgende vragen: Wat voor gemeente wil je dat jullie zijn voor de inwoners? Hoe wil je in de basis werken, wat is je grondhouding? Wat wil je voor specifieke groepen (kwetsbare) mensen betekenen? En welke waarden vinden mensen/cliënten/patiënten/onze inwoners zelf belangrijk?

Een goed begin voor het zoeken naar antwoorden kan je verkiezingsprogramma zijn. Dit is ook de basis waardoor de inwoners gestemd hebben op jou.

 De [waardenkaart voor de gezondheidszorg](#) kan je zo nodig verder helpen. Hier vind je voorbeelden van waarden die ook van belang kunnen zijn in de ondersteuning, dienstverlening en zorg in het sociaal domein.

Een paar voorbeelden vanuit het perspectief van inwoners: zelfbeschikking/autonomie, keuzevrijheid, menselijke maat, vertrouwen, zinnig, solidariteit, wederkerigheid. Voorbeelden van waarden die iets zeggen over de ondersteuning door gemeente en uitvoeringsorganisaties: betrouwbaar, wendbaar, responsief, creatief, vernieuwend. Een aantal van deze principes zien we ook terug in de literatuur over bestuurlijke innovatie.

Stap 1 | Wat kun je zelf doen 



De vragen over maatschappelijke waarden hoef je niet alleen te beantwoorden. Als onderdeel van een politieke partij kun je gebruik maken van de kennis in de fractie. Het kan ook helpen om een avond te organiseren met de leden van jouw partij. Zo vergroot je niet alleen de denkkraft, maar zorg je ook voor meer participatie.

Bijvoorbeeld in gemeente Ede formuleerden cliënten en professionals samen, met gebruikmaking van publicaties en wetenschappelijke bronnen, de volgende waarden voor het sociaal domein:

1. Toegankelijkheid
2. Zelfbeschikking en zelfregie
3. Partnerschap en gelijkwaardigheid
4. Integraliteit
5. Veiligheid en vertrouwen
6. Flexibiliteit
7. Solidariteit en wederkerigheid
8. Welbevinden (als resultaat)

Bron: Op waarde(n) geschat. Cliëntervaringsonderzoek Sociaal Domein gemeente Ede (2017).

Noteer: Welke drie maatschappelijke waarden vind je belangrijk die de basis zou moeten vormen voor het sociaal beleid?





WAT KUN JE ALS RAADSLEDEN SAMEN DOEN?

Ga als gemeenteraad een open gesprek aan waarin je goed naar elkaar luistert, bijvoorbeeld op een dialogavond. Spreek vooraf een aantal spelregels af hoe je het gesprek wilt voeren, zoals: gespreksleiding, aanwezigheid/ beslotenheid, opstelling zowel in houding als fysiek, (de)politiek. Welke overeenkomsten in waarden zien jullie? Verstaan jullie hetzelfde onder de maatschappelijke waarden? Let op, probeer in deze stap weg te blijven van het gesprek over de uitvoering.



Noteer: Wat is de uitkomst van het gesprek? Welke maatschappelijke waarden vinden jullie als gemeenteraad belangrijk?




2 WAT ZIJN VOOR JOU BELANGRIJKE LEIDENDE PRINCIPES?

RESULTAAT



Jij en (wellicht) de gemeenteraad heeft (gezamenlijke) leidende principes geformuleerd.

Leidende principes zijn vuistregels die richting geven aan beleid en uitvoering. Zo'n principe gaat niet over wat je wilt bereiken, maar over hoe je dat doet. Je kiest voor zo'n principe omdat je ervan uitgaat dat je daarmee het resultaat voor de inwoner beter bereikt.

 Lees hier meer over leidende principes: [Leidende-principes.pdf](#) (movisie.nl). Voorbeelden van leidende principes zijn: 'normaliseren', 'inwoners aan zet' en 'ondersteuning en zorg dichtbij' (zie ook tekst in het kader hiernaast).

Onder leidende principes ligt altijd een onderbouwing. Onder het principe 'ondersteuning en zorg dichtbij' ligt de aanname dat mensen zich in hun eigen leefomgeving het beste kunnen ontwikkelen. Het gaat overigens niet alleen om individuele ondersteuning van inwoners, maar ook om investering in algemene en collectieve voorzieningen. Als een gemeente investeert in een inclusieve samenleving zal op de lange termijn de vraag naar maatwerkvoorzieningen afnemen.

Ter inspiratie een paar voorbeelden van leidende principes

'NIEMAND IS NORMAAL'


In Ede zag men dat het percentage kinderen met een ggz-diagnose op sommige scholen erg hoog was. Dit was aanleiding om met betrokken partners gesprekken te voeren over de herkenbaarheid van dit beeld en wat de achtergrond hiervan was. Had dit bijvoorbeeld te maken met de wijk en de populatie op school? Het gesprek kwam op de vraag wat iedereen eigenlijk normaal vindt. Deze inzichten vormden mede de aanleiding voor het leidende principe: 'niemand is normaal'.

'ZORG DICHTBIJ'

Stel een gemeente heeft als leidend principe 'zorg dichtbij'. Wat vind je er als raadslid van dat de locatie van dagbesteding in andere gemeenten ligt? Wat vind je ervan als de hulp voor jeugdigen buiten de school is georganiseerd? Hoe strookt dit met 'zorg dichtbij'? Een leidend principe vormt zo een meetlat voor het maken van beleidskeuzes.

'PREVENTIEF WERKEN'

Wanneer je bij het leidend principe 'preventief werken' universele preventie bedoelt, dan richt je je als gemeente op het voorkomen van problemen bij inwoners die op dit moment geen hulp nodig hebben.

 De handelingsrichting die het principe dan geeft, is inzetten op [beschermende factoren](#), zoals het versterken van sociale netwerken, gezonde leefstijl en positieve gezondheid.



WAT KUN JE ZELF DOEN?

Denk na over wat voor jou belangrijke leidende principes zijn. Het kan helpen om te kijken vanuit bestaande data (zoals in het onderzoek naar waarden in Ede, zie op de [vorige pagina](#) ☺), vanuit casuïstiek of vanuit succesvolle praktijksituaties wat je opvalt, wat werkzame elementen zijn. Ook staan in veel beleidsnota's leidende principes verborgen. Bekijk deze met een frisse blik. Maak een groslijst van leidende principes en formuleer voor jezelf drie belangrijke leidende principes.



Noteer: Drie leidende principes die jij belangrijk vindt voor de inwoners van jouw gemeente.





WAT KUN JE ALS RAADSLEDEN SAMEN DOEN?

Je kunt jouw leidende principes eerst bespreken in eigen partijverband. Geef je verkiezingsprogramma hiervoor richting? Ga hierna als gemeenteraad een open gesprek aan waarin je goed naar elkaar luistert (bijvoorbeeld tijdens een dialoogavond) en nieuwsgierig bent. Spreek vooraf een aantal spelregels af hoe je het gesprek wilt voeren, zoals: gespreksleiding, aanwezigheid/beslotenheid, opstelling zowel in houding als fysiek, (de)politiek.

Welke overeenkomsten zien jullie en welke verschillen in de leidende principes? Bespreek met elkaar wat je bedoelt met het leidende principe. Wat versta je precies onder 'normaliseren' of 'preventief werken'? Wat zouden jullie kunnen formuleren als gezamenlijk kompas?



Noteer: Wat is de uitkomst van het gesprek? Welke drie leidende principes vinden jullie als gemeenteraad belangrijk? Beschrijf hierbij een onderbouwing; waarom dragen deze principes bij aan betere resultaten voor jullie inwoners?




3 WELKE MAATSCHAPPELIJKE RESULTATEN WIL JE BEHALEN?

RESULTAAT


Jij en (wellicht) de gemeenteraad heeft (gezamenlijke) maatschappelijke resultaten geformuleerd.

Maatschappelijke resultaten gaan over de impact die je wilt maken op de lokale samenleving. Het doel van het beleid is dat het betere resultaten oplevert voor de inwoners in jouw gemeente. Bijvoorbeeld: Over vier jaar maakt 40% van de inwoners die moeilijk kunnen rondkomen, gebruik van mogelijke toeslagen. Of: Over vier jaar willen we dat 40% van de inwoners met psychiatrische of ernstige psychische problematiek minstens 1 keer per week sport / intensief beweegt.

Voor het opstellen van beoogde maatschappelijke resultaten is het nodig om te weten wat er speelt op terreinen zoals armoede, veilig opvoeden, eenzaamheid, langer thuis wonen en wachtlijsten in de zorg. Weet je wat de meest voorkomende problemen in jouw eigen gemeente op deze terreinen zijn? Wat zijn de top 5 vragen in eerste lijn; bij sociaal (wijk)teams, huisartsen, scholen? Welke informatie heb je hiervoor van het college nodig? Welke informatie heb je vanuit de samenleving nodig? Zoals de ervaringen van inwoners, jeugdigen en volwassenen, en de professionals in de praktijk.

 Neem ook eens een kijkje op de website www.waarstaatjegemeente.nl waar je per thema allerlei informatie vindt. Zijn er grote verschillen tussen wijken? Waar vind jij dat extra inzet op nodig is?

 Voor het formuleren van maatschappelijke resultaten helpt stap 2 uit het kwaliteitskompas [Kwaliteitskompas: maatschappelijk resultaat | Nederlands Jeugdinstituut](#) (nji.nl)

 Voor welke uitdagingen staan we in het sociaal domein? Het Sociaal en Cultureel Planbureau heeft voor de nieuwe gemeentebesturen de belangrijkste ontwikkelingen, knelpunten en uitdagingen in het sociaal domein op een rij gezet in hun rapport [Uitdagingen in het Sociaal Domein](#). Deze kunnen helpen bij het vorm geven van het maatschappelijke resultaat.



WAT KUN JE ZELF DOEN?

Probeer een goed beeld te krijgen wat er speelt in jouw gemeente op terreinen als armoede, veilig opgroeien, meedoen en eenzaamheid. Hoe gaat het met de inwoners? Als je dit beeld hebt, denk dan na over de volgende vragen:
Waar zou jij het verschil willen maken?
Waar vind je dat extra inzet nodig is?
Wat zou er over 4 jaar anders moeten zijn dan nu voor de inwoners?



Noteer: Wat zou er over 4 jaar anders moeten zijn in vergelijking met nu voor de inwoners van jouw gemeente?





WAT KUN JE ALS RAADSLEDEN SAMEN DOEN?

Ga als raad met elkaar het gesprek aan over de beoogde maatschappelijke resultaten die jullie voor jullie inwoners willen bereiken. Wat zijn de overeenkomsten in het beeld over hoe het gaat met de inwoners, jeugdigen en volwassenen, in jullie gemeenten? Waar willen jullie samen verschil maken? Wat is er over 4 jaar anders dan nu?



Noteer: Over 4 jaar hebben we bereikt dat ...% inwoners meer (voorbeelden: participeren, minder in armoede leven en opgroeien, gezonder leven, zich minder eenzaam voelen, etc.)



Jullie hebben nu als raad met elkaar gesproken over waarden, leidende principes en beoogde maatschappelijke resultaten. Probeer in onderstaande tabel deze aan elkaar te koppelen door een onderbouwing. Hier staan twee voorbeelden.




WAARDE	LEIDEND PRINCIPE	ONDERBOUWING	MAATSCHAPPELIJK RESULTAAT
Voorbeeld Solidariteit	Zorg en ondersteuning dichtbij	Zorg en ondersteuning dichtbij omdat we veronderstellen dat voor een vraagstuk als eenzaamheid de wijk/buurt, de voorzieningen daar en het netwerk van mensen essentieel zijn.	Over 4 jaar hebben we bereikt dat 70% van de alleenstaande ouderen (75+ jaar) meer steun ervaart vanuit het sociale netwerk en de buurt.
Voorbeeld Menselijke maat	Normaliseren door zo thuis mogelijk opgroeien	Zo thuis mogelijk opgroeien omdat we veronderstellen dat kinderen/ jongeren het beste af zijn als zij thuis of zo dicht mogelijk bij huis opgroeien, in een stabiele thuissituatie.	Over 4 jaar hebben we bereikt dat alle kinderen die niet thuis kunnen wonen worden opgevangen in een setting van een gezinsvorm en op hun eigen school kunnen blijven.

4 WAT ZIJN VOOR JOU BELANGRIJKE EISEN DIE JE AAN DE KWALITEIT VAN ONDERSTEUNING EN ZORG WILT STELLEN?

RESULTAAT

Jij en (wellicht) de gemeenteraad heeft (gezamenlijke) kwaliteitseisen opgesteld waar ondersteuning en zorg aan de inwoners aan moeten voldoen.

Een gemeente sluit contracten af met aanbieders. Hierin wordt opgenomen aan welke eisen een aanbieder moet voldoen. Daar kan de raad over meedenken of desgewenst een eigen voorzet voor doen. De kwaliteitseisen voor ondersteuning en zorg liggen logisch in lijn met de eerder geformuleerde leidende principes. Voor een leidend principe 'leefwereld centraal' kan in de inkoop de eis worden opgenomen dat de aanbieder aantoont dat hij investeert in: 1. een vertrouwde en stimulerende werkrelatie met de cliënt en 2. Het doorvoeren van verbeteringen – op basis van het meten van individuele cliëntenervaringen – in samenspraak met de cliëntenvertegenwoordigers.

 In het overzicht [Kwaliteitskaders en -standaarden Inkoop jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning](#) staan bestaande kwaliteitskaders en -standaarden waarover al goed is nagedacht, zoals rond beschermd wonen en maatschappelijke opvang.

Als er een kader of standaard is waarin de gemeente zich in kan vinden, kan daar onverkort naar worden verwezen. Als de gemeente van passages af wil wijken, dan zijn die natuurlijk specifiek te benoemen.

Movisie heeft een aantal voorbeelden van kwaliteitscriteria in gepubliceerde inkoopdocumenten verzameld en gedocumenteerd. Het betreft inkoopdocumenten van gemeenten en regio's die kwaliteit als een onderscheidend criterium hebben opgenomen in selectie- en gunningscriteria. Zo stelde Leeuwarden (kwalitatieve) eisen en criteria aan inschrijvers. Om goede en passende ondersteuning aan inwoners te bieden, stelt deze gemeente de eis dat de te contracteren aanbieders aanvullende ondersteuning, thuisondersteuning en dagbesteding kunnen bieden bij allerlei typen problematiek van inwoners. En een van de selectiecriteria was dat de aanbieder goed samenwerkt met de sociale basis en de uitvoerder van de basisondersteuning. De keuze voor een lumpsum financiering – één overall budget waarmee de aanbieder de hele doelgroep moet bedienen – moest aanbieders de ruimte geven om het ondersteuningsaanbod te transformeren in de richting die de gemeente voor ogen heeft.

 Lees [hier](#) nog meer voorbeelden.

WIE GAAT OVER DE KWALITEIT?

In de ideale situatie is de kwaliteit van de ondersteuning en zorg het product van de samenwerking tussen gemeente, aanbieders, professionals en inwoners/cliënten. Iedere partij heeft hierbij een eigen rol. De gemeente zorgt voor samenhangend beleid op basis van beoogde maatschappelijke resultaten en een omgeving waarin maatschappelijke partners samen kunnen werken aan kwaliteit. Aanbieders en professionals dragen de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van hun ondersteuning en zorg. Het is verleidelijk om als gemeente veel controle te willen uitoefenen op de kwaliteit, het risico daarbij is dat de gemeente op de stoel van aanbieders en professionals gaan zitten. Vaak gaat dit gepaard met hogere administratieve lasten en weinig ruimte voor maatwerk voor inwoners door professionals. Bij het opstellen van kwaliteitseisen is het belangrijk om dit in het achterhoofd te houden. Als gemeenteraad kun je periodiek in gesprek gaan met ambtenaren en gemeentebestuur alsmede met een vertegenwoordiging van aanbieders en bespreken of de set van kwaliteitseisen passend zijn en ondersteunend aan de doelstellingen van beleid.



WAT KUN JE ZELF DOEN?

Pak de eerder geformuleerde leidende principes erbij. Denk na over wat jij verstaat onder goede, verantwoorde zorg en ondersteuning. Waar zou die aan moeten voldoen? Stel dat een inwoner een ondersteuningsvraag heeft en aanklopt bij het lokale team. Wat vind jij dan belangrijk hoe de inwoner wordt geholpen (denk aan leidende principes zoals: normaliseren, eigen regie, 1 gezin/1 plan/1 regie etc.).



Noteer: Wat versta jij onder goede, verantwoorde zorg en ondersteuning (met name in relatie tot de maatschappelijke waarden en leidende principes)?





WAT KUN JE ALS RAADSLEDEN SAMEN DOEN?

Ga als raadsleden met elkaar in gesprek over kwaliteit. Neem daarbij als uitgangpunt de eerder geformuleerde maatschappelijke waarden en leidende principes. Wat zijn de overeenkomsten in wat jullie verstaan onder goede en verantwoorde zorg en ondersteuning? Kun je dit formuleren in de vorm van kwaliteitseisen?



Noteer: De kwaliteitseisen die jullie als raad belangrijk vinden m.b.t. goede, verantwoorde zorg en ondersteuning?





STURING

Wil jij als raadslid sturen in het sociaal domein? We hebben de mogelijkheden op een rij gezet én geven tips hoe je die instrumenten kunt inzetten.

STUREN IN HET SOCIAAL DOMEIN

Op deze pagina's geven we informatie die je nodig hebt om te kunnen sturen.

Je stuurt als gemeenteraadslid onder andere op basis van de visie. Hoe je tot een visie komt hebben we besproken in het onderdeel [Visie](#). Daarnaast wil je volgen hoe het beleid in de praktijk uitpakt; daarover is meer te lezen in het onderdeel [Informatie](#). Besturen is te zien als een cyclisch proces, waarbij je steeds weer leert en verbetert. Je moet je telkens afvragen: worden onze inwoners er beter van? Helpt de dienstverlening en ondersteuning hen echt en hoe zou het beter kunnen?



1 HET BELEIDSPROCES TOEGELICHT

Als raadslid ben je – als raad – verantwoordelijk voor het beleid in het sociale domein in jouw gemeente. In het beleidsproces kun je sturen; als raadslid heb je op verschillende momenten de mogelijkheid om invloed uit te oefenen op het beleid in het sociaal domein. Wat zijn die momenten? We lichten het toe aan de hand van de stappen van het beleidsproces.

2 WIE ZIJN DE HOOFDROLSPELERS IN HET SOCIAAL DOMEIN?

Weten bij wie je moet zijn, helpt om tijdig informatie en ideeën op te halen en vervolgens daarmee in en vanuit de gemeenteraad te sturen. We geven een overzicht van hoofdrolspelers in het sociaal domein.

3 WELKE INSTRUMENTEN HEB IK OM INVLOED UIT TE OEFENEN?

Er zijn instrumenten die je kunt inzetten om jouw standpunten naar voren te brengen. Raadsinstrumenten die je binnen het gemeentehuis kunt gebruiken en buiten het gemeentehuis. In de filmpjes over onderwerpen agenderen, besluit nemen in de raad en informatie en toezegging krijgen zie je hoe je binnen het gemeentehuis aan de slag kunt. In de infographic Van straat naar de raad zie je bijvoorbeeld hoe je buiten het gemeentehuis aan de slag kunt.


4 REGIONALE SAMENWERKING

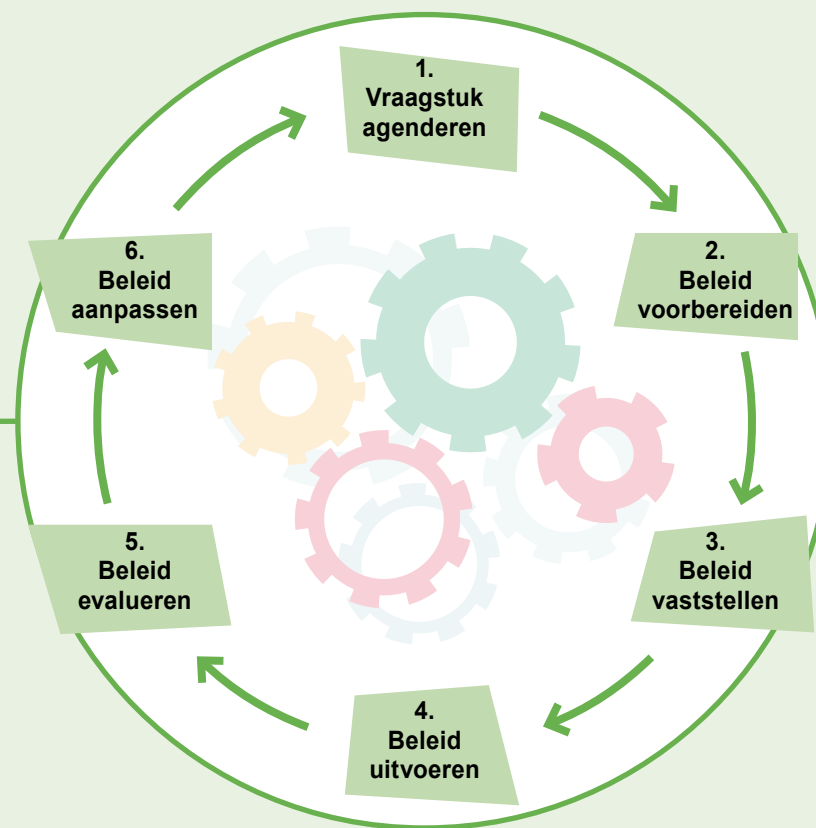
Op verschillende terreinen in het sociaal domein zien we dat regionaal wordt samengewerkt tussen gemeenten. Dat kan op een aantal manieren. Meer inzage in regionale samenwerking en de sturingsmogelijkheden voor jouw als volksvertegenwoordiger vind je [hier](#).

DE STAPPEN IN HET BELEIDSPROCES

Als volgt zijn de stappen in het beleidsproces aangegeven: Over het algemeen werkt de cyclus van het beleidsproces als volgt. De gemeenteraad geeft kaders mee aan het college van burgemeester en wethouders (B&W), die vervolgens beleid voor het sociaal domein opstelt. De gemeenteraad stelt de voorgelegde beleidsplannen en verordeningen vast (zie ook de [staalkaarten](#) voor de verschillende wetten).

Daarna vindt uitvoering plaats door maatschappelijke partners zoals zorg- en welzijnsorganisaties, inwonersinitiatieven en via dienstverlening door de gemeente zelf. Met regelmaat wordt het beleid geëvalueerd, waarbij ook de ervaringen van en effecten bij inwoners door de gemeenteraad worden gezien. De gemeenteraad ziet erop toe of het college van B&W de plannen die zij hebben aangenomen uitvoert en of deze naar behoren en binnen budget worden volbracht. Het kan blijken dat het bestaande beleid aangepast moet worden; het college gaat hier dan weer mee aan de slag (beleid voorbereiden).

 Pilot in Heerenveen: [samen werken aan een lokaal jeugdakkoord](#)



Bron: Hoogerwerf, A. & Herweijer, M. (red.) (2014). Overheidsbeleid. Een inleiding in de beleidswetenschap (9de druk). Alphen aan den Rijn: Kluwer.

1) bronverwijzing: Bovens et al. (2017). Openbaar bestuur

STAP 1



ALLEREERST MOET EEN VRAAGSTUK OP DE AGENDA KOMEN VAN DE RAAD OF HET COLLEGE VAN B&W, STAP 1.

Dit kan om diverse redenen gebeuren, zoals een wetwijziging (denk aan de invoering van het abonnementstarief in de Wmo), een gebeurtenis in de samenleving (denk aan ophef over de 'boodschappenboete'), een financieel probleem (denk aan de tekorten in het jeugdhulpbudget) of verbetering van het huidige beleid.

Als raadslid heb je een belangrijke taak bij de agendavorming, zowel binnen als buiten het gemeentehuis kun je daarvoor informatie verzamelen,

 zie infographic [Van de straat naar de raad](#) 

Signalen van inwoners, maatschappelijke organisaties, gemeenteambtenaren, lokale media of andere belangrijke betrokkenen kunnen input leveren voor de agenda. Door de juiste vragen te stellen of moties in te dienen kun je als raadslid onderwerpen op de agenda krijgen.

 In dit [filmpje](#)  zie je hoe je dat kunt doen.

Voorkom dat je met name stuurt naar aanleiding van incidenten of selectief bepaalde onderwerpen oppakt. Benut de kennis en inzichten van de gemeenteambtenaren en maatschappelijke organisaties; zoek hen op om de maatschappelijke issues waarop je beleid wilt maken beter in beeld te krijgen.

STAP 2

IN STAP 2 BELEID VOORBEREIDEN, GAAN BELEIDS-AMBTENAREN MET HET VRAAGSTUK AAN DE SLAG

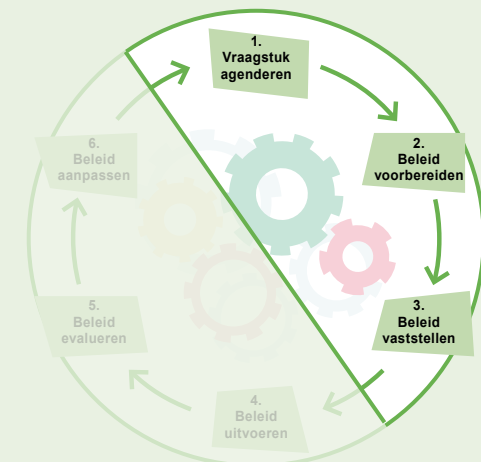
Wat is het probleem of de kans, welke doelen moeten bereikt worden en welke oplossingsrichtingen zijn mogelijk? De ambtenaren raadplegen diverse bronnen, zoals data en onderzoeksrapporten, en spreken met belanghebbenden en de lokale adviesraad sociaal domein. Ze analyseren de informatie en formuleren adviezen voor het beleid. Het beleidsvoorstel dat hieruit volgt, komt op tafel bij de betrokken wethouder(s) en het college.

Als raadslid is het belangrijk om vooraf zo duidelijk mogelijk aan te geven welke maatschappelijke resultaten je behaald wilt zien, in termen van effecten bij inwoners. Ga ook in gesprek met het college welke rol de leidende principes uit het beleidskader hebben voor het nieuwe beleid. Dat geeft richting. Belangrijk is het college te vragen expliciet aan te geven wat het nieuwe beleid zal betekenen voor de inwoners. Probeer zoveel mogelijk dezelfde waarden in het nieuwe beleidsproces mee te geven. Als het college tevreden is over het beleidsvoorstel, stuurt het college dit naar de gemeenteraad.

STAP 3

IN STAP 3 BELEID VASTSTELLEN, DEBATEERT EN STEM T DE GEMEENTERAAD OVER HET BELEIDSVORSTEL VAN HET COLLEGE

Als raadslid kun je voor en tegen stemmen. Het is ook mogelijk om te sturen door middel van een amendement op het beleidsvoorstel. Bij een meerderheid in de gemeenteraad, kun je dan vragen om een wijziging. Als de raad akkoord is, kan het college het beleid gaan uitvoeren, al dan niet met aanpassingen op verzoek van de raad.



STAP 4

IN STAP 4 UITVOERING VAN BELEID, VERTALEN BELEIDSAMBTENAREN HET BELEID EERST NAAR CONCRETE ACTIES.

Welke diensten en voorzieningen zijn nodig? Welke aanbieders van ondersteuning en zorg kunnen die leveren en onder welke voorwaarden? Als inkoper heeft de gemeente de opdracht om voldoende, goede en betaalbare ondersteuning en zorg in te kopen voor het sociaal domein. Elke gemeente koopt deze zelf in, met eigen regels en tarieven. Voor het inkopen van specialistische hulp werken gemeenten vaak samen. Overigens kan de gemeente ook zelf uitvoerder zijn, bijvoorbeeld in de (regionale) Dienst Werk & Inkomen en het Wmo-loket.

Als raadslid kun je meedenken en -beslissen over de uitgangspunten bij en vormen van inkoop en aanbesteden. Ga hierover in gesprek met college en ambtenaren.

STAP 5

MET REGELMAAT VINDT EVALUATIE VAN UITVOERING EN BELEID PLAATS, STAP 5.

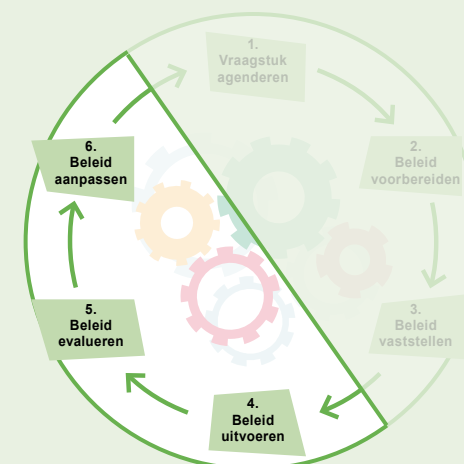
Levert het beleid de beoogde resultaten op? En hoe is het met de uitgaven gesteld? De gemeente evalueert het gevoerde beleid op basis van eigen en/of extern onderzoek. Vanuit de Wmo zijn gemeenten verplicht de ervaringen cliënten op te halen met de toegankelijkheid van voorzieningen, de kwaliteit van ondersteuning en hoe de ondersteuning bijdraagt aan de zelfredzaamheid en participatie. Vanuit de Jeugdwet zijn aanbieders verplicht de kwaliteit van hun ondersteuning en zorg te meten, te toetsen en zo nodig te verbeteren. Ook moeten gemeenten een rekenkamer(funcie) hebben die het beleid van de gemeente onderzoekt.

Als raadslid gebruik je de leidende principes en het beoogde maatschappelijke resultaat als toetssteen. Door te spreken met inwoners en gebruik te maken van de evaluatie-informatie, kun je de vragen stellen: in hoeverre is het gelukt om het maatschappelijke resultaat te behalen? In hoeverre is het gelukt om de leidende principes in te zetten? Wat leren we hiervan? Wat moeten we bijstellen?

STAP 6

IN STAP 6, BELEID AANPASSEN

In stap 6, beleid aanpassen ten slotte, verwerkt de gemeente de resultaten van de beleidsevaluatie in haar beleid. De gemeente kan op basis hiervan ervoor kiezen het beleid voort te zetten, bij te stellen of te beëindigen.



STUREN OP INZET VAN MIDDELEN



Er is een aantal vaste momenten waarop je als raadslid invloed kunt uitoefenen op de inzet van middelen in het sociaal domein en op eventuele bijsturing daarvan:

1. Hoofdpijnen voor de gemeentebegroting meegeven aan het college van B&W via de kader- of voorjaarsnota (voorjaar)
2. Bespreking van de najaarsnota kan tot bijstelling van de lopende begroting leiden
3. Gemeentebegroting volgende jaar vaststellen (najaar)
4. Goedkeuren van de jaarrekening en het jaarverslag, waarin het college aan de raad verantwoording aflegt over het gevoerde beleid (voorjaar daaropvolgend jaar).

De wijze van inkoop en aanbesteden van ondersteuning en zorg bij sociaalwerk- en zorgorganisaties kan ook periodiek onderwerp van gesprek zijn in de gemeenteraad, omdat deze van invloed zijn op de uitvoering.



Meer lezen? Zie inkoop sociaal domein.nl en lees [hier](#) hoe Leeuwarden haar beoordelings- en selectiecriteria heeft opgesteld.

In het onderdeel [Koerskaart](#) komt ook het onderdeel sturen op middelen. Immers, het maken van keuzes door de raad voor wat betreft de verdeling van middelen is een expliciete taak van de gemeenteraad.

HOE VERBIND JE POLITIEK AAN DE UITVOERING?



Zie dit essay van Prof. dr. Geerten Boogaard en emeritus hoogleraar **Douwe Jan Elzinga**: [Meer raadspolitiek in het sociaal domein nodig \(binnenlandsbestuur.nl\)](https://binnenlandsbestuur.nl) ([Samenvatting](#))

Kaderstelling lokaal akkoord Jeugdbeleid - gemeente Heerenveen




1

Vanuit waarden komen tot opgaven.
Vanuit opgaven komen tot focus en samenhang in beleid.

2

Werken vanuit de bedoeling:
Welke centrale waarden beoogd de gemeente met het jeugdbeleid te realiseren?

3

De werkvormen : vanuit een gelijk beeld van de kaders en waarden. Deze werkvormen zijn ontwikkeld in samenwerking met de [NHL Stenden Hogeschool](#) . Voor meer informatie over het gebruik van deze werkvormen kan contact opgenomen worden met [Job van 't Veer](#) , Lector Digitale Innovatie in Zorg & Welzijn.

4

In co-creatie met externe en lokale partners vormgeven aan lokaal akkoord jeugdbeleid.



Meer weten?

Voor meer informatie kunt u terecht bij [Lammy Roest](#) , griffier van de gemeente Heerenveen.

Kaderstelling lokaal akkoord Jeugdbeleid



Terug naar overzicht



Voortgang

Het woord proces komt van procedere: voortgang. Betrokkenen verwachten voortgang en het is belangrijk om voortgang in het oog te houden. De leerervaring op dit vlak is:

- Deze manier van waardengedreven kaderstelling vraagt veel van raadsleden. De potentiële opbrengst is groot, in de vorm van een gemeenschappelijke taal en doorleefde kaderstellende keuzes die focus en richting aanbrengen in het beleid. Hierdoor kan de raad in een later stadium van het beleidsproces haar controlerende rol ook beter kan uitoefenen. De benodigde tijdsinvestering is echter dermate groot dat het niet voor de hand ligt om deze werkwijze op alle dossiers toe te passen.
- Werken op deze manier geeft heel veel energie en motivatie: betrokkenen worden op een andere manier aangesproken en hun enthousiasme werkt aanstekelijk.



Gemeen- schappelijkheid en verschil

Juist vanuit het gegeven dat processen over gemeenschappelijkheid en verschil gaan, zijn deze aspecten in de politieke omgeving belangrijk:

- Bouw tussenstappen in het proces om (tussen)uitkomsten door de raad – dus politiek – vast te laten stellen.
- Zorg dat de tussenopbrengsten overzichtelijk in zijn totaliteit en continu in beeld zijn bij alle betrokkenen.



Voorgevormd

Een proces is voorgevormd, in hoofden van deelnemers in ieder geval. Daarom is dit in ieder geval nodig:

- Stel als raad het proces met de te nemen stappen vast.
- Het proces moet duidelijk zijn in heldere en overzichtelijke stappen. Voor alle deelnemers en voorzien van een duidelijke tijdlijn.
- Bevestig gedurende het proces bij iedere stap in het proces waar in het proces deze stap is.

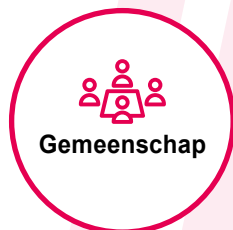


Tempo inherent

Het tempo van een proces als dit is inherent.

- Soms moet een stap teruggezet worden omdat het een lerend proces is.
- Er dient (politiek) overeenstemming te zijn als het tempo van grote invloed is op het tijdstip van het beoogde eindresultaat. Dit kan immers gevolgen hebben.
- De tijdlijn moet daarom bij wijzigingen aangepast worden met instemming van de deelnemers.

Kaderstelling lokaal akkoord Jeugdbeleid

[Terug naar overzicht](#)**Gemeenschap**

Ieder proces, ook dit proces, vindt plaats in een samenspel, een gemeenschap van mensen. Er kunnen werkgroepen ingesteld worden maar:

- Bij het inzetten van werkgroepen uit de raad: zorg ervoor dat de politieke keuzes in de politieke arena plaatsvinden, in het reguliere raadsproces.
- Zorg voor afstemmingsmomenten zodat de gehele raad blijft aangehaakt bij het project.
- Het is niet helpend als tussentijds grote personele wisselingen (zoals verkiezingen) plaatsvinden op cruciale momenten in het proces en bij de dragers van het gewenste veranderproces.

**Zorgvuldigheid**

Een zorgvuldige procesvoering is iets om te bewaken. Daarom:

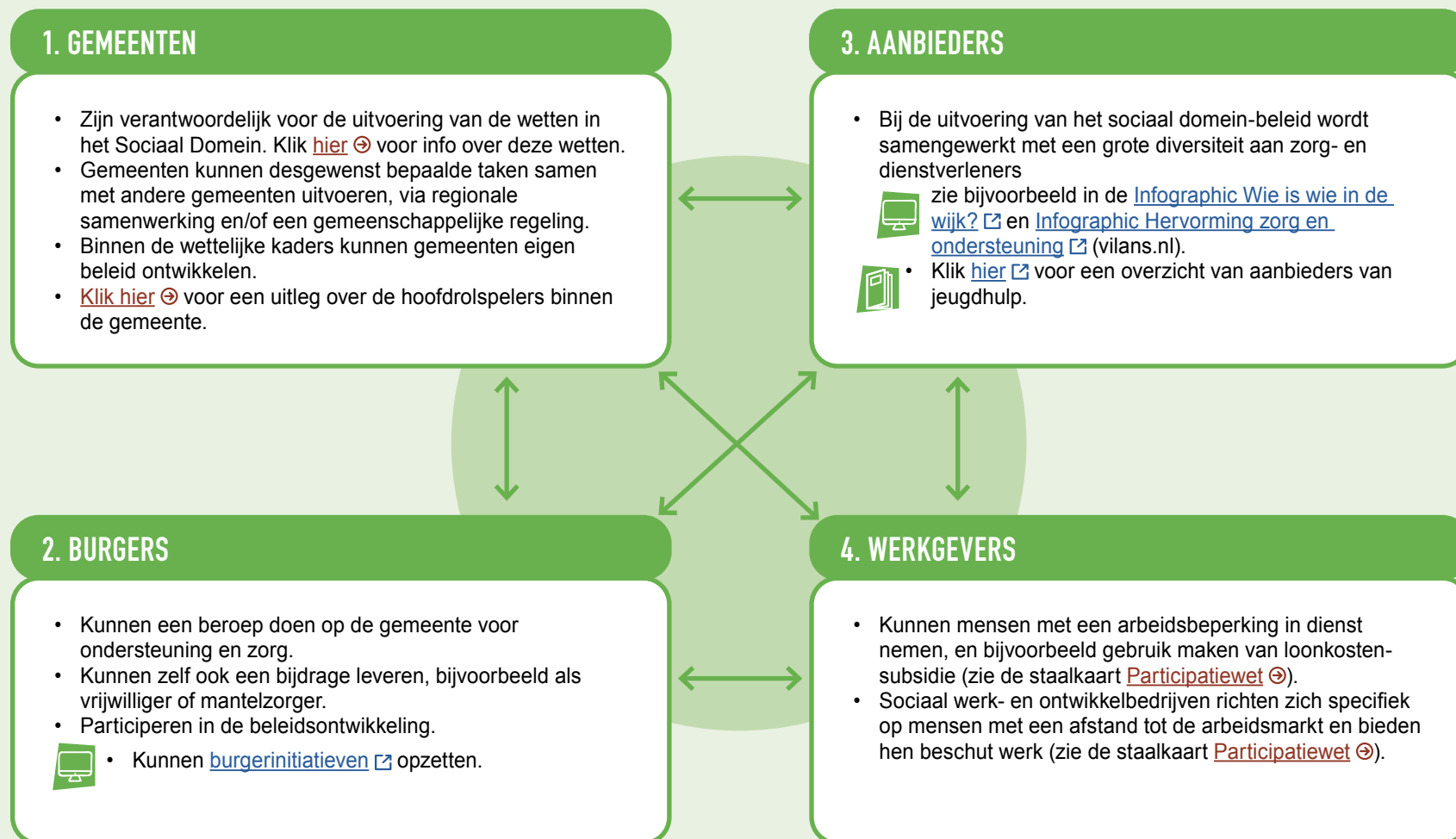
- Houd de regievoering in één hand, met heldere afspraken vooraf over: waar liggen verantwoordelijkheden. Doe dit vanuit rolzuiverheid.
- Het samenspel tussen raad, college en organisatie moet goed zijn, vanuit rolzuiverheid.
- Stap niet in valkuilen vanuit de procesvoering maar houd het resultaat voor ogen.
- Het kennisniveau moet goed zijn bij de deelnemers, toegespitst op de rol van de raad.
- Zorg dat wat inhoudelijk van de raad gevraagd wordt niet teveel de diepte in gaat, blijf bij de rol van de raad.
- Beleidmaken vanuit de bedoeling en fundamentele cocreatie vragen echt een andere denkwijze dan gebruikelijk. De valkuil om terug te vallen in een probleemgestuurde denkwijze, is groot. Het vraagt voortdurende reflectie en lef van alle partijen om zich de nieuwe denkwijze eigen te maken.
- Een zorgvuldig proces is essentieel en kost tijd: die tijd moet je ook nemen en het proces moet van begin tot eind worden doorlopen. Leuke werkvormen overnemen is prima, maar deze moeten bijdragen in eigenaarschap en intrinsieke motivatie voor werken vanuit de bedoeling en co-creatie op het niveau van de gemeenteraad.

**Tussen-evaluatie**

Tijdens het proces zijn de deelnemers niet met het proces bezig. Daarom is het goed om dit te doen:

- Houd het doel voor ogen gedurende het proces.
- Bouw korte evaluatiemomenten over het proces in.

Het sociaal domein is een complex veld met veel partijen die met elkaar samenwerken. De komende pagina's laten we zien welke partijen dit zijn en welke rol zij hebben.



WIE SPELEN BIJ DE GEMEENTE EEN ROL IN HET SOCIAAL DOMEIN?

BESTUURDERS

AMBTENAREN

GEMEENTERAADSLEDEN

De gemeenteraad is het hoogste bestuursorgaan in de gemeente. De gemeenteraad geeft aan wat er in een gemeente moet gebeuren en ziet toe op het werk van de burgemeester en wethouders. De gemeenteraad stelt de kaders vast voor uitvoering van het beleid door het college. Daarnaast controleren zij het college of de uitvoering volgens de kaders verloopt.



Lees ook [dit interessante artikel](#) over de rol van de raad.

LEDEN VAN HET COLLEGE B&W

Het college bestaat uit de burgemeester en de wethouders en vormt het dagelijks bestuur van de gemeente.

Het college van burgemeester en wethouders (ook wel college van B&W genoemd) vormt het dagelijks bestuur van de gemeente. De bevoegdheden die het college heeft liggen vast in de Gemeentewet. In deze wet is vastgelegd welke taken de Rijksoverheid bij gemeenten heeft neergelegd. Zij zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid en leggen verantwoording af aan de gemeenteraad.

BELEIDSAMBTENAREN

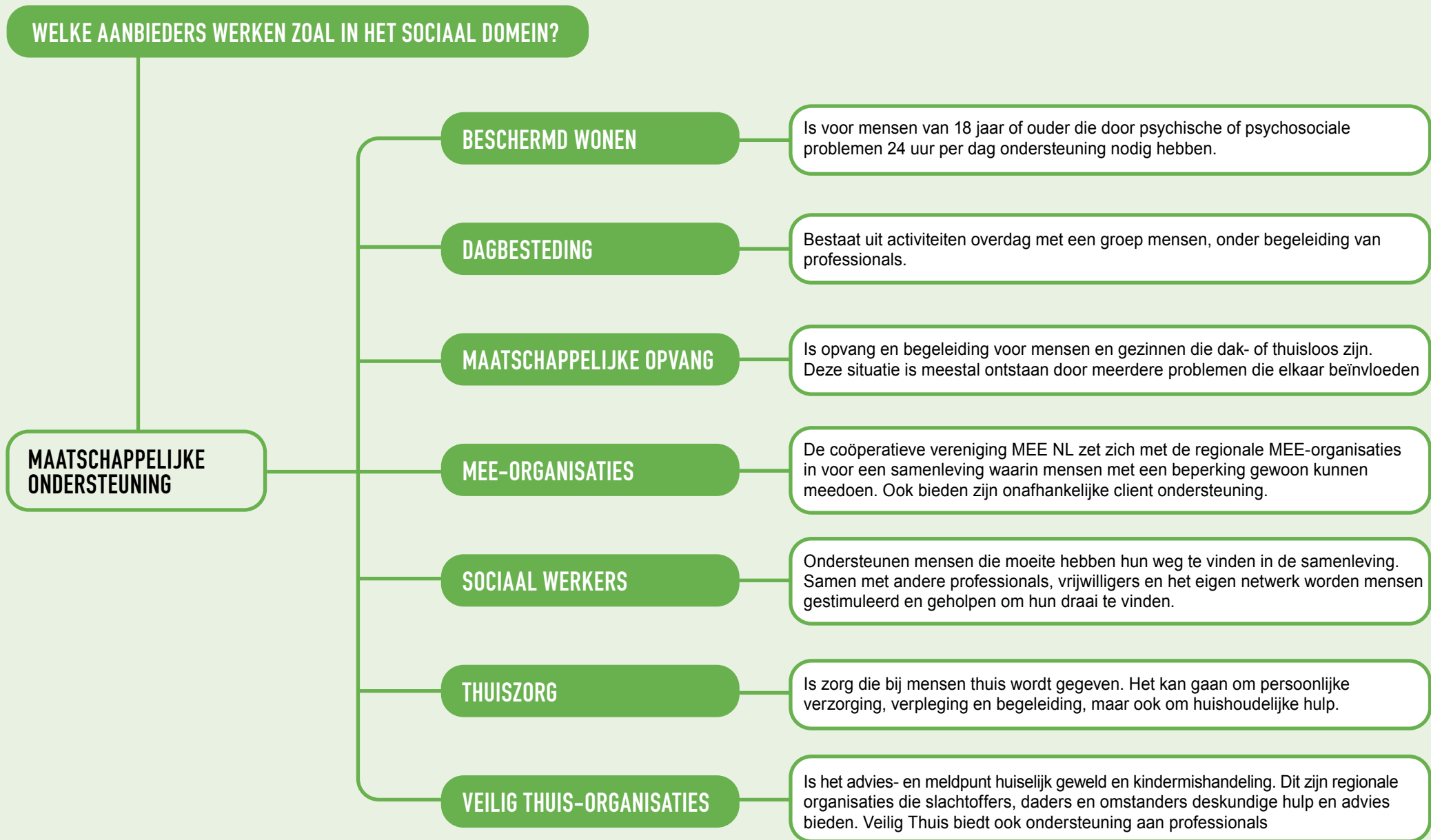
Beleidsambtenaren houden zich bezig met het maken van het beleid voor de verschillende onderdelen van het sociaal domein. Wat is nodig om de samenleving te helpen en te voldoen aan alle wettelijke eisen? Dit doen zij in samenspraak met maatschappelijke partners in de gemeente. Samen kijken ze wat werkt en wat bijgestuurd moet worden.

INTERNE DIENSTVERLENERS

Interne dienstverleners: er wordt binnen het sociaal domein met veel verschillende partijen gewerkt. Er zijn specifieke functies bijvoorbeeld voor de inkoop van zorg en contractmanagement.



[Ondersteuning van de raad: wettelijke en niet-wettelijke hulpverlening](#)



WELKE ORGANISATIES WERKEN ZOAL IN HET SOCIAAL DOMEIN?

JEUGDZORG

JEUGDHULPORGANISATIES

Jeugdzorgorganisaties helpen kinderen, jongeren en hun ouders daarbij. Dat kan op veel manieren: thuis of in een instelling, kort of lang, individueel of als gezin. Meestal krijgen kinderen en jongeren de hulp vrijwillig; soms besluit de kinderrechter daartoe. Het liefst wordt voorkomen dat (gedwongen) hulp nodig is.

JEUGDBESCHERMING

draagt bij aan de bescherming van kinderen en daardoor aan een veilige ontwikkeling van kinderen. Het zijn een gecertificeerde instellingen en voeren intensief systeemgericht casemanagement uit in gezinnen met en zonder een maatregel, zoals een ondertoezichtstelling, voogdij of jeugdreclassering. Ook kunnen ze regelen dat er jeugdhulp komt.

JEUGDRECLASSERING

Deze instelling houdt toezicht op de naleving van voorwaarden die door de rechter zijn opgelegd, en begeleidt de jongere daarbij. Toezicht en begeleiding voor jeugdreclassering is erop gericht om te voorkomen dat de jongere opnieuw strafbare feiten pleegt.

WERK EN INKOMEN

UWV

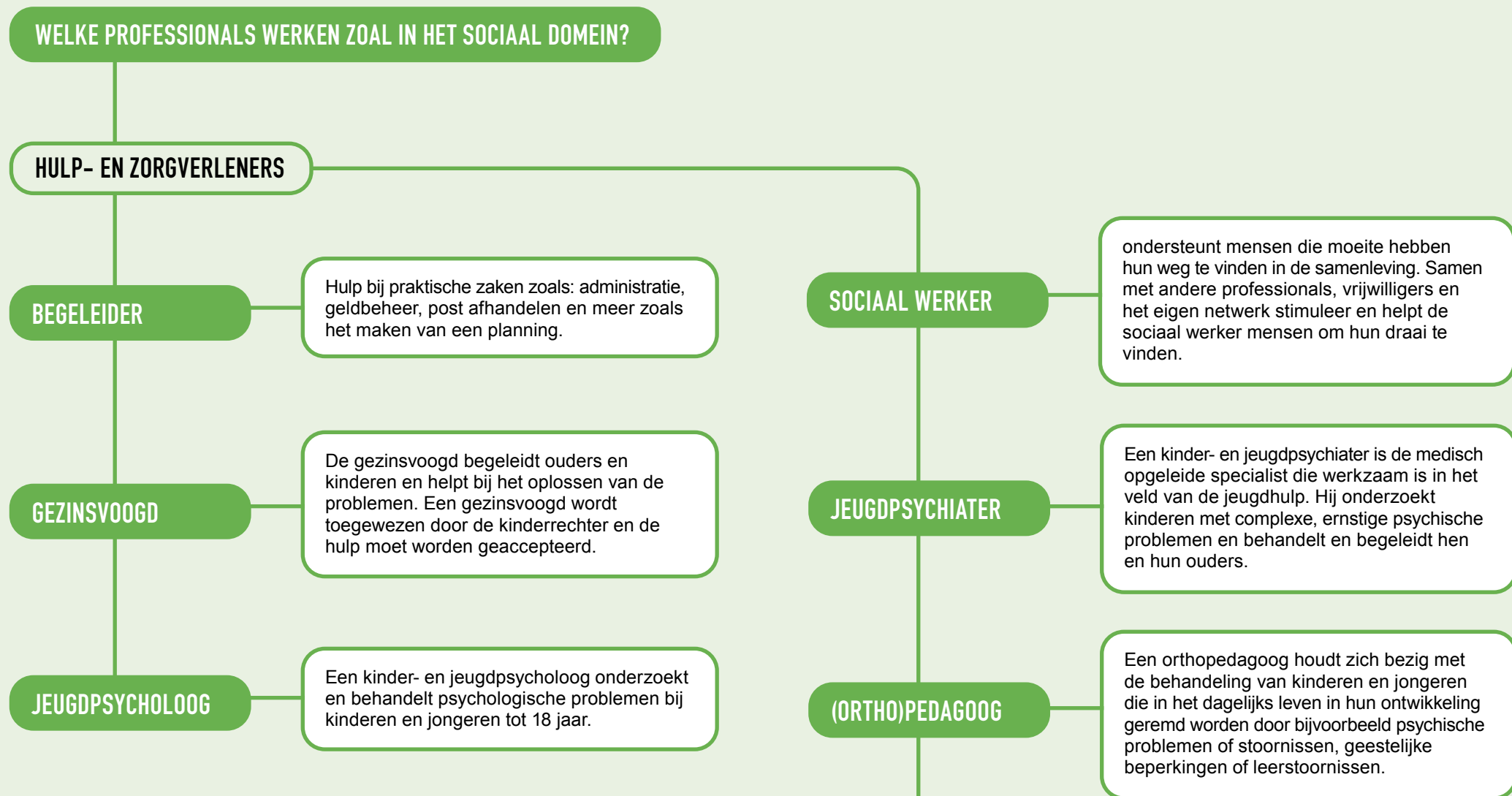
Het UWV heeft expertise, kennis en ervaring binnen 4 kerntaken.
Werk – Het stimuleren van mensen om aan het werk te blijven of nieuw werk te vinden. Hierbij wordt samengewerkt met gemeenten en private partijen. Werkgevers worden ondersteund bij het vinden van personeel.
Indicatiestelling – Er wordt beoordeeld volgens vastgestelde criteria ziekte en arbeidsongeschiktheid, als grondslag voor re-integratie en het benutten van participatiemogelijkheden.
Uitkeren – het UWV verzorgt tijdig en correct uitkeringen als werken niet of niet direct mogelijk is.
Gegevensbeheer – Het UWV zorgt ervoor dat mensen slechts 1 keer gegevens over werk en uitkering aan de overheid hoeven te geven.
 Deze bedrijven bieden passend en duurzaam werk én de mogelijkheid voor mensen met een beperking om zich te ontwikkelen.

REÏNTEGRATIEBUREAUS

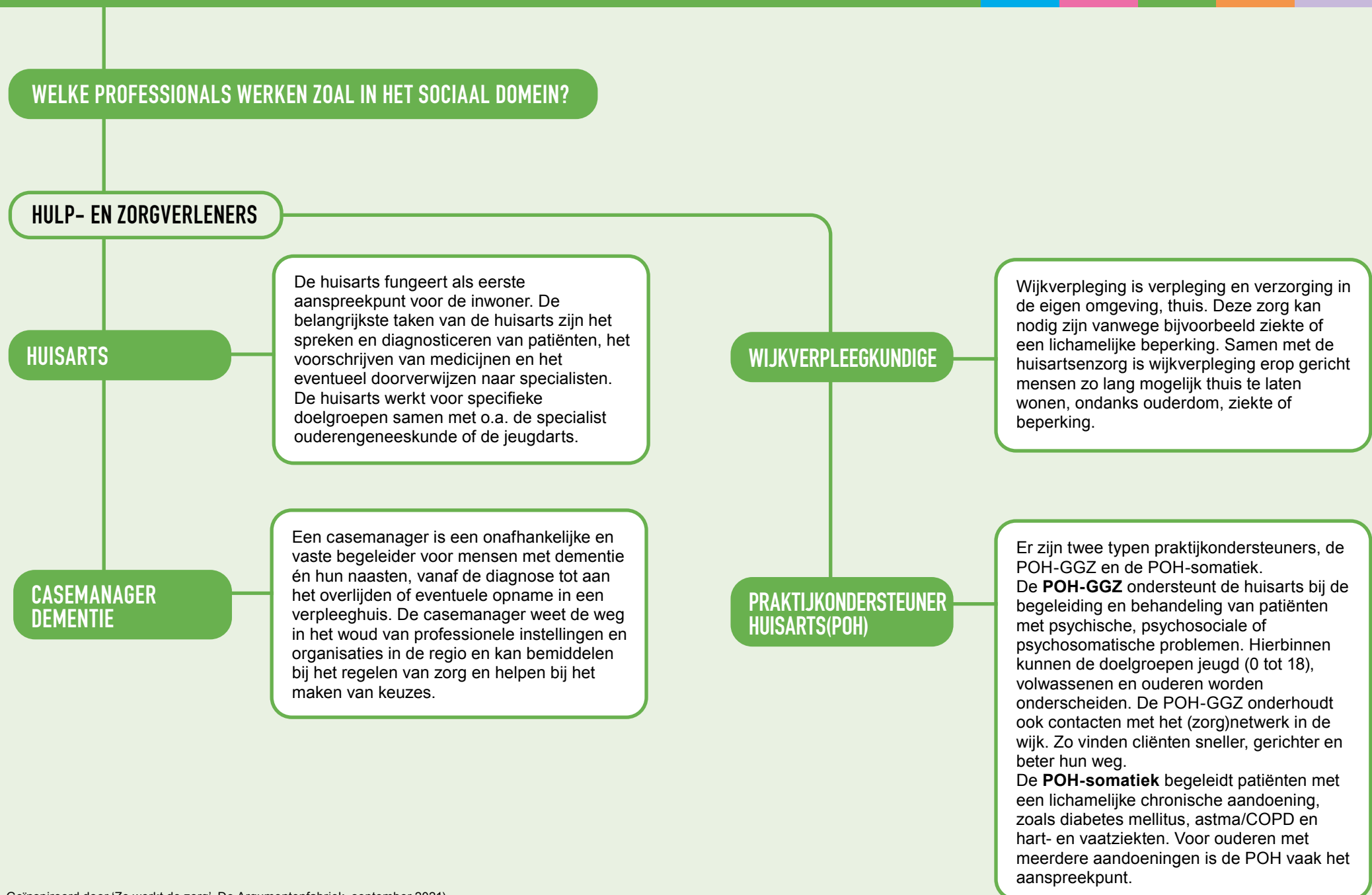
Re-integratiebureaus worden ook ingeschakeld voor mensen die een uitkering ontvangen van de gemeente. Met behulp van re-integratie-instrumenten als jobhunting, sollicitatie-begeleiding en scholing worden de cliënten van de gemeente begeleid naar werk.

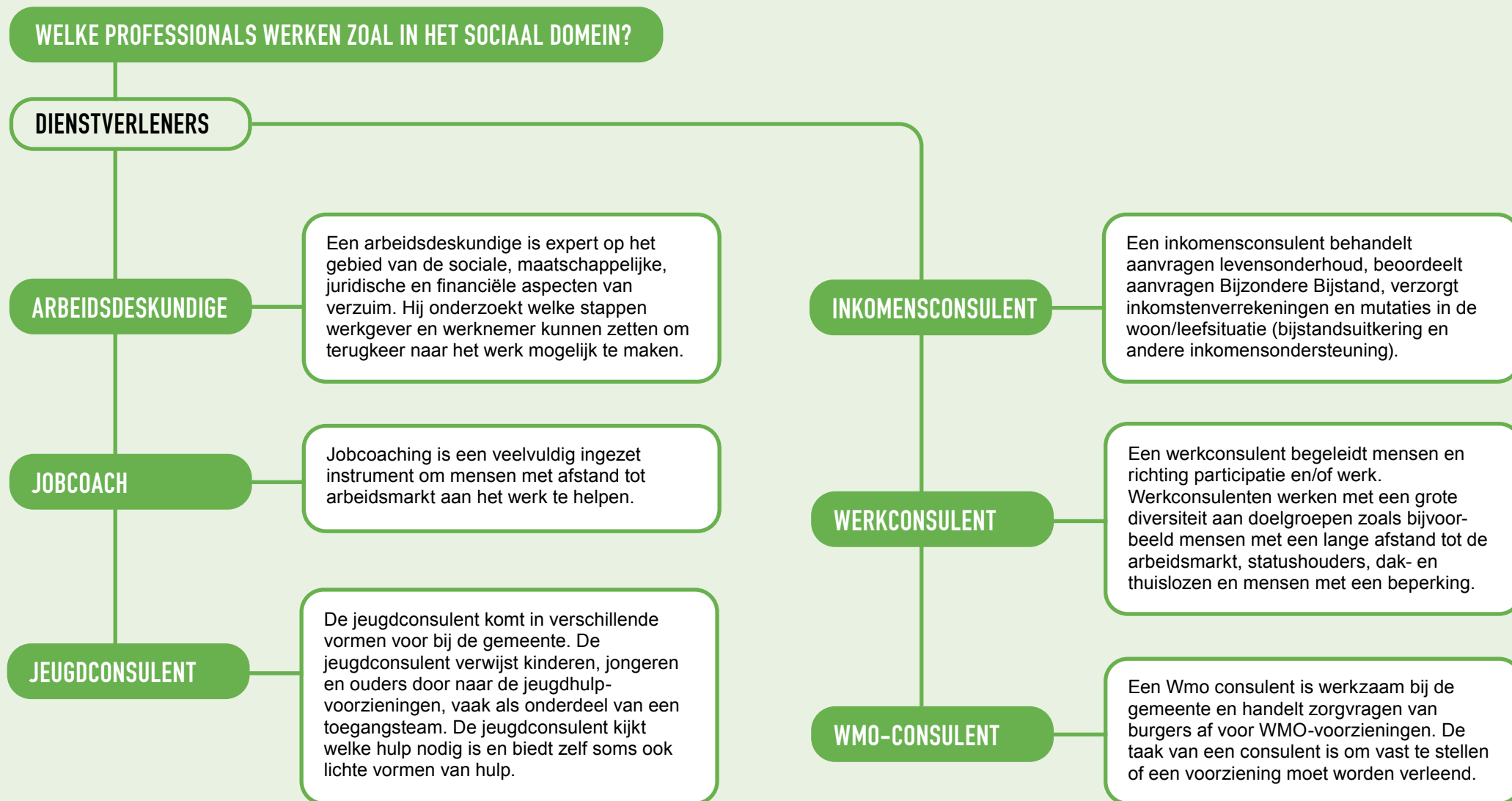
WERKGEVERS SERVICEPUNTEN

Bij een WerkgeversServicepunt krijgen werkgevers onder andere informatie en ondersteuning als zij iemand aan willen nemen die moeilijker aan het werk komt. Denk bijvoorbeeld aan informatie over de Participatiewet en de banenafpraak, voorzieningen en financiële regelingen.



Hulp- en Zorgverleners →





Er zijn instrumenten die je kunt inzetten om jouw standpunten naar voren te brengen. Raadsinstrumenten die je binnen het gemeentehuis kunt gebruiken en buiten het gemeentehuis. In de filmpjes over onderwerpen agenderen, besluit nemen in de raad en informatie en toezegging krijgen zie je hoe je binnen het gemeentehuis aan de slag kunt.



WELKE INSTRUMENTEN HEB IK OM INVLOED UIT TE OEFENEN BINNEN HET STADHUIS?

ONDERWERPEN AGENDEREN



Raad in positie - [Proceskaders](#)

Raad in positie - [Raadsvoorstellen](#)

EEN BESLUIT NEMEN BINNEN DE RAAD



INFORMATIE VERKRIJGEN



WELKE INSTRUMENTEN HEB IK OM INVLOED UIT TE OEFENEN BUITEN HET STADHUIS?

HOE HAAL IK INFORMATIE 'VAN DE STRAAT NAAR DE RAAD'?



In de infographic 'Van straat naar de raad' zie je bijvoorbeeld hoe je buiten het gemeentehuis aan de slag kunt om signalen van inwoners op te halen en vervolgens naar de politieke arena te brengen.

MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORDEN



Bij 'Maatschappelijk verantwoord' hebben we een infographic toegevoegd met een werkwijze waarbij je als raad zelf informatie ophaalt bij organisaties in jouw gemeente. Daarnaast een [video](#) met ervaringen uit Almere.

Raad in positie – proceskaders - gemeente Breda

Sturen op de vormgeving van besluitvormingsprocessen (een procesontwerp of startnotitie)

Een raad stelt inhoudelijke kaders: geeft richting door doelen te stellen en te bereiken effecten te formuleren. Om goed in positie te zijn is het belangrijk dat een raad ook proceskaders stelt: stuurt op de inrichting van besluitvormingsprocessen.

Zodat direct vanaf het begin duidelijk is hoe en wanneer de raad aan zet is. Door proceskaders te stellen zorgt de raad er ook voor dat tijdig duidelijk is welke plaats 'de samenleving' heeft in de besluitvorming. Dat is belangrijk omdat steeds meer 'partijen' bijdragen aan de realisatie van publieke diensten en inwoners willen meepraten, meedenken en soms ook willen meebepalen.

In februari 2023 is aan de hand van het dossier armoede en schuldhulpverlening door (een afvaardiging vanuit) raad, college en organisatie gesproken over en ook 'geoefend' met het stellen van proceskaders. Deze pdf geeft een aantal handvatten over de totstandkoming ervan en de keuzes daarin, mede op basis van dat gesprek over proceskaders armoede en schuldhulpverlening.



Let op: natuurlijk is er niet voor elk dossier een procesontwerp of startnotitie nodig. Dat zou te omslachtig zijn. Doe die tijds-investering bij een beperkt aantal (grote, complexe) dossiers.

Belangrijke voorwaarde om goed proceskaders te kunnen stellen zijn een actuele termijnplanning (college en organisatie) en een langetermijn-agenda van de raad (met daarop een aantal onderwerpen die meer dan een regulier vergader- en besluitvormingsproces verdienen).

1. Procesontwerp (startnotitie)

Wie schrijft het stuk? Het vraagt hoe dan ook om afstemming tussen raad en college (en organisatie). Maar wie neemt de pen ter hand? Dat kan een medewerker zijn, een raadsadviseur of een medewerker samen met een van de raadsadviseurs. Of zoals tijdens de oefensessie armoedebestrijding: samen schrijven tijdens een werksessie. De agendacommissie zal hier een belangrijke (opdrachtgevende en regisserende) rol moeten vervullen.

3. Focus of reikwijdte

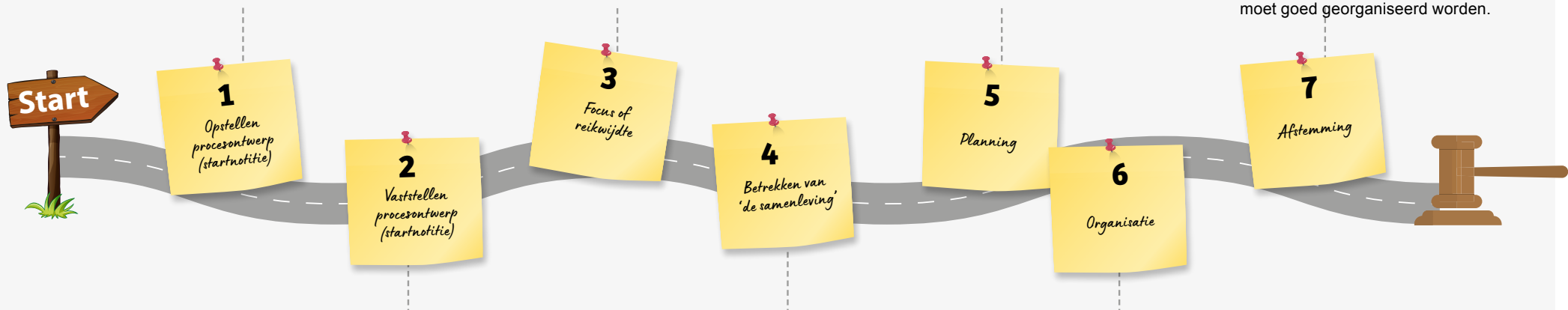
Worden er 'slechts' kaders gesteld met betrekking tot het proces of worden in het procesontwerp ook direct een aantal inhoudelijke kaders meegegeven: *'goed dat we met de samenleving na gaan denken over armoede en schuldhulpverlening maar deze inhoudelijke kaders zijn er en blijven er en deze nieuwe kaders geven we als raad ook direct mee.'*

5. Planning

De verschillende fases van informeren tot en met besluitvorming moeten van een duidelijke planning worden voorzien. Wat is de duur van het proces van begin tot eind? Welke stap op welk moment?

7. Afstemming

Het succes wordt bepaald door het samenspel binnen het stadhuis. Raad en college, bijgestaan door de organisatie, moeten dit samen doen (met een duidelijke rol en taakverdeling). Die afstemming moet goed georganiseerd worden.



2. Vaststellen procesontwerp (startnotitie)

Wordt het ontwerp ter kennisgeving aangeboden of ter vaststelling door de raad? Ofwel: wordt het (nadat het door afvaardiging van raad, college en organisatie) is opgesteld nog geagendeerd zodat het besproken en ook geamendeerd kan worden?

4. Betrekken van 'de samenleving'

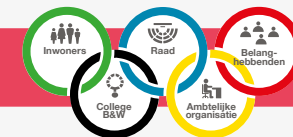
Welke wensen heeft de raad met betrekking tot de betrokkenheid van inwoners en, ketenpartners, externe deskundige, enzovoort? Het is belangrijk daar duidelijke kaders voor mee te geven. Het is ook belangrijk om aan te geven - en daarna heel goed te communiceren - wat er van het 'veld' en de inwoners wordt gevraagd: informeren, mee wikken en wegen, keuze maken uit twee of meer scenario's, enzovoort.

6. Organisatie

Schrijf duidelijk op wie wat organiseert. Zie het voorbeeld armoede en schuldhulpverlening: wie nodigt de 'partijen' en inwoners uit, wie organiseert dat 'luisteren' en dat 'samen wikken en wegen'?

Voorbeeld procesontwerp op hoofdlijnen (op basis van twee gesprekken afvaardiging raad-college-organisatie)

Inrichting besluitvorming armoede en schuldhulpverlening



Informereren



Het is belangrijk om in de startnotitie duidelijk aan te geven hoe die informatiefase eruit komt te zien. Bij het gesprek over de proceskaders armoede en schuldhulpverlening is aangegeven dat de informatiefase idealiter antwoord geeft op deze vragen:

1. Wat doen we op dit moment (wat is de scope, wat valt er wel en niet onder), hoe doen we dat (hoe geven we uitvoering aan ons beleid) en hoeveel geven we daaraan uit?
2. Wat speelt er op dit moment (in Nederland, en in Breda in het bijzonder) als het gaat om armoede? Inzicht dus in relevante cijfers, in trends en verwachtingen.
3. Wat zijn de ervaringen met het huidige beleid? Inzicht verkrijgen dus in wat goed gaat (en beter kan). Met vanzelfsprekend aandacht voor de eigen (gemeentelijke) evaluaties, de ervaringen van de partners ('het veld') en niet in de laatste plaats van de inwoners die het betreft.
4. Inzicht in de beleidsruimte: aan welke knoppen kan de raad draaien om het beleid 'bij te stellen'?
5. Wat zou de raad binnen de beleidsruimte die er is, anders kunnen doen? Om in scenario's te denken kan het helpen om inzicht te krijgen in wat elders in het land wordt gedaan (good practices). En ook hier geldt: wat kost het om ander beleid te gaan voeren?

Deze informatiefase zorgt ervoor dat de raadsleden op 'gelijke vlieghoogte' komen. Deze uitvoerige beeldvormende fase wordt nodig geacht om vervolgens goed onderbouwd tot oordelen en dus tot keuzes te kunnen komen. Periode beeldvorming: mei-september 2023.

Zie de volgende pagina voor een eerste uitwerking.

Wikken en wegen



Tijdens de ontwerpessie is de wens uitgesproken om na de beeldvorming een discussienotitie te ontvangen met daarin een voorstel voor de nieuwe beleidskaders en -keuzes. Niet dichtgetimmerd, maar nadrukkelijk als een 'discussie-stuk' dat uitnodigt om met elkaar in gesprek te gaan over hoe het anders en beter kan. Dus met – daar waar mogelijk – inzicht in verschillende keuzes en de bijbehorende kosten en consequenties. Dus:

- inzicht in wat gelijk blijft
- inzicht in was (bestaand) - wordt (voorstel)
- routes om van was bij wordt te komen (voorzien van voor- en nadelen, kosten, consequenties, mogelijk onvoorziene gevolgen/risico's, enzovoort).

Periode oordeelsvorming: oktober-november 2023.

Op de volgende pagina is onder IV aangegeven dat bij dat wikken en wegen en het uitspreken van voorkeuren ook 'de partners' worden uitgenodigd.

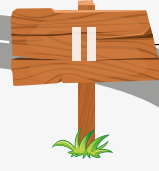
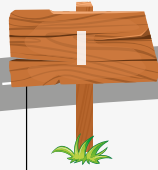
Besluit nemen



Het gesprek naar aanleiding van de discussienotitie levert de input om een beleidsplan armoede en schuldhulpverlening op te stellen. Dat plan komt (als een raadsvoorstel) richting de raad. De agenda-commissie agendaert de bespreking ervan in het Bredaas Beraad, voor oordeelsvorming en besluitvorming.

Periode oordeelsvorming naar aanleiding van het raadsvoorstel uitmondend in besluitvorming: januari-februari 2024.

Inrichting besluitvorming armoede en schuldhulpverlening



Informereren



Een presentatie (ambtelijk) die antwoord geeft op de vragen 'wat doen we op dit moment (wat is de scope, wat valt er wel en niet onder), hoe doen we dat (hoe geven we uitvoering aan ons beleid) en hoeveel geven we daaraan uit?' Met gelegenheid tot het stellen van informatieve (nog geen politieke) vragen.

Een of meerdere bijeenkomsten met bijdragen van deskundigen van binnen en buiten het stadhuis die inzicht kunnen geven in relevante cijfers en trends (CBS, Nibud, gemeentelijke afdeling onderzoek en statistiek). In een vorm die het beste past/meest efficiënt is. Kunnen ronde-tafels zijn, expertmeetings, werkbezoeken, enzovoort. Kan op dezelfde dag, kan in een aantal opeenvolgende weken. Antwoorden op onder meer de vragen 'wat zouden we kunnen doen, wat is beïnvloedbaar en wat wordt elders succesvol gedaan?'

Wikken en wegen



De discussienotitie wordt als een tweetrapsraket geagendeerd. Hoe kijkt het 'veld' aan tegen de voorliggende keuzes? Missen zij keuzes? Zien zij mogelijk onvoorziene gevolgen (een 'waterbedeffect') als gekozen wordt voor A of B? Stap 2 is een kritische dialoog binnen de raad om te komen tot richtinggevende uitspraken. Die input is nodig voor stap V.

Besluit nemen



Met die richtinggevende uitspraken van de raad wordt een raadsvoorstel armoede en schuldhulpverlening opgesteld. Dat gaat de 'reguliere besluitvorming in', eindigend met de besluitvorming in de raadsvergadering.



Terug naar overzicht

Raad in positie - gemeente Breda

Criteria voor raadsvoorstellen

Een gemeenteraad geeft op veel manieren richting aan bestuur en beleid. Door zaken te agenderen, door vragen te stellen, door het college op te roepen iets te doen of te laten, door keuzes te maken, door ergens wel of geen geld aan uit te geven. Veel van die keuzes worden door het college voorbereid en komen als 'raadsvoorstel' (in sommige gemeenten collegevoorstel genoemd) naar de raad. Bijvoorbeeld: het raadsvoorstel 'armoede en schuldhulpverlening' of het raadsvoorstel 'regiovisie jeugdzorg'.

Om als raad goed te kunnen sturen, is de inhoud en dus de kwaliteit van die raadsvoorstellen van groot belang. Staat er bijvoorbeeld heel helder in verwoord waar de gemeenteraad (precies) mee instemt? Welke consequenties die keuzes hebben? Vermeldt het raadsvoorstel dat er ook andere keuzes gemaakt kunnen worden, en wat daar de verwachte gevolgen van zijn? Waarom stelt het college wel A voor maar niet B? Enzovoort.

Een vaak gehoorde klacht van raadsleden is dat kaders en keuzes binnen het sociaal domein nogal 'hoog over' zijn. Abstract, wat vaag, vrij algemeen. 'Je kunt er niet tegen zijn, maar waar je precies mee instemt ...?'

Er kunnen goede redenen zijn om voorstellen wat abstract te formuleren ('iedereen moet mee kunnen doen'). Bijvoorbeeld om ruimte te laten 'aan de mensen op de werkvloer'. Of omdat abstracte kaders pas later worden aangescherpt, bijvoorbeeld als het participatiebeleid wordt vastgesteld en wordt bepaald hoeveel geld de raad wil besteden aan gesubsidieerde banen zodat 'iedereen inderdaad een kans heeft mee te doen op de arbeidsmarkt'.

De hier gepresenteerde criteria zijn bedoeld om ambtenaren, bestuurders en raadsleden te inspireren en te helpen om raadsvoorstellen te maken die de raad zo optimaal mogelijk in positie brengt. In positie om keuzes te maken, met inzicht in alternatieven, met oog voor de uitvoering en aandacht voor de gevolgen. In positie ook om te kunnen controleren, met zicht op te realiseren doelen.





Er is al veel onderzoek gedaan naar (kwaliteit van) raadsvoorstellen. Vooral door lokale rekenkamers. Een aantal aanbevelingen komt daarin regelmatig terug:

- > **onderbouw voorstellen/keuzes met duidelijke argumenten**, zodat inzichtelijk wordt waarom keuzes worden gemaakt, welke argumenten daarbij zwaarder wegen en welke minder zwaar.
- > **zorg dat ook relevante tegenargumenten zijn opgenomen in het raadsvoorstel.**
- > **geef inzicht in alternatieven** en schets de voor- en nadelen van die alternatieven en de afwegingen die zijn gemaakt door het college/gemaakt kunnen worden door de raad.
- > **zorg dat keuzes zijn voorzien van doelstellingen/beoogde effecten** (en de daarbij behorende indicatoren). Dat stimuleert dat de discussie over keuzes en hun effecten gaat. Het brengt bovendien de raad als controleur in positie omdat de verwachte gevolgen van het beleid expliciet worden vermeld.
- > geef - indien relevant - aan **wanneer het beleid zal worden geëvalueerd**, zodat duidelijk wordt welke tussendoelen (wanneer) en welke einddoelen (wanneer) worden beoogd.
- > **neem informatie op over de voorgeschiedenis van het beleid** en eerder gemaakte (beleids)keuzes, zodat de raadsleden zien hoe de voorgestelde (beleids)keuzes zich verhouden tot eerder genomen besluiten.

Veel (rekenkamer)onderzoeken naar de kwaliteit van raadsvoorstellen bevatten ook een aanbeveling aan het adres van de gemeenteraad: 'stel als raad duidelijke eisen aan de raadsvoorstellen'. De agendacommissie (het presidium of fractievoorzittersoverleg) kan hierin een belangrijke voortrekkers- of ambassadeursrol nemen.

Veel raadsvoorstellen benoemen uitgangspunten

'Uitgangspunt van het beleid is dat iedereen ertoe doet. We schrijven niemand af. Iedereen kan iets.'

Veel raadsvoorstellen bevatten (leidende) principes

'We zorgen ervoor dat onze inwoners zo lang mogelijk in hun eigen omgeving kunnen blijven wonen.'

Veel raadsvoorstellen beschrijven doelen

'De juiste en beste hulp voor de jeugdige, zo dichtbij mogelijk. Dat doel staat voor alle jeugdzorg-partijen centraal'.

Het is belangrijk te bedenken dat doelstellingen, uitgangspunten en leidende principes op enig moment een nadere uitwerking krijgen. Op die momenten van 'nadere uitwerking' worden er nog heel wat keuzes gemaakt. Daarom is het voor de gemeenteraad belangrijk om steeds te bedenken - en ook te vragen aan het college:


- 'Welke keuzes komen hier nog uit voort, en wie moet die keuzes maken?'
- 'Komen die nog te maken keuzes terug bij de gemeenteraad, en wanneer dan wel, of: waarom niet?'

Voorkomen moet worden dat principiële, politieke keuzes uiteindelijk door professionals gemaakt (moeten) worden. Bijvoorbeeld: **toegang** tot de zorg is belangrijk, maar **betalbaarheid** van de zorg ook. Op een zeker moment kunnen die twee (toegang en betaalbaarheid) elkaar 'gaan bijten'. Dan moeten er keuzes worden gemaakt. Is elke vraag om zorg bijvoorbeeld wel een zorgvraag? Wie bepaalt dat het een zorgvraag is? En stopt het verlenen van zorg in september omdat na negen maanden het jaarbudget op is? Of gaan we vanaf september bepalen wie wel en wie geen toegang tot zorg heeft? Een raad in positie zorgt ervoor dat deze principale, bij uitstek politieke vragen in de raadszaal aan bod komen. Daarom is het van belang om door te vragen als er doelstellingen, principes of uitgangspunten worden benoemd in een raadsvoorstel.



[Zie ook dit stuk dat Tim Robbe voor en met een aantal Almeerse raadsleden heeft gemaakt](#) ↻

Onderstaande criteria zijn niet bedoeld als 'meetlat' voor alle raadsvoorstellen. Soms moeten de kaders in een raadsvoorstel juist wat 'hoog over' zijn. Soms moet de raad een keuze maken die niet vraagt om alternatieven of inzicht in consequenties.

 Kijk ook hier: [beoordelingskaart raadsvoorstellen](#), gemaakt door De Argumentenfabriek.

A | In lijn met eerder gemaakte beleidskeuzes

Belangrijke vragen – waar het raadsvoorstel idealiter antwoord op geeft:

- Zijn de voorgestelde kaders en voorliggende keuzes in lijn met (eerder) door de raad vastgestelde visies en kaders?
- Sluiten de voorgestelde keuzes aan bij lopend beleid?
- Leiden deze kaders/keuzes wellicht tot een 'conflict' met bestaand beleid?

Als het raadsvoorstel geen antwoord geeft op deze vragen, stel ze dan aan het college. Vraag naar de relatie met eerdere kaders en keuzes en naar de afstemming op lopend beleid.

In Breda staat als aanwijzing voor de stellers onder het kopje **Motivering**: 'geef aan met welke vastgestelde beleidskaders het besluit verband houdt'. De ervaring leert dat deze instructie soms wat (te) beknopt wordt uitgewerkt. Doorvragen is dan van belang.

Nieuw of aangescherpt beleid raakt binnen het sociaal domein bijna altijd aan andere beleidsterreinen. De raad wordt 'in positie gebracht' als daar in het raadsvoorstel aandacht aan wordt besteed.

Bijvoorbeeld: 'de tegenprestatie'. Wie een uitkering ontvangt 'moet' daar iets voor terug doen. De gemeente besluit de eisen die worden gesteld aan de tegenprestatie te verhogen. Er worden meer (tegenprestatie-)uren gevraagd: van 10 naar 20 uur per week. Een belangrijke vraag is dan: 'heeft dit gevolgen voor de mantelzorg?' Ervan uitgaande dat inwoners met een uitkering mantelzorg bieden, kan het verhogen van de eisen voor de tegenprestatie verschillende (ongewenste) gevolgen hebben:

- Mantelzorgers moeten mantelzorgtaken afstoten omdat ze meer uren tegenprestatie moeten leveren, met als gevolg dat (meer) betaalde zorg vanuit de overheid nodig is.
- Mantelzorgers die wellicht al zwaar belast zijn gaan die verzwaarde tegenprestatie en hun mantelzorgtaken combineren, vragen teveel van zichzelf waardoor ze in het ergste geval zelf (dure) hulp van de overheid nodig hebben.



B | Inzicht in te verwachten effecten/consequenties

Belangrijke vragen – waar het raadsvoorstel idealiter antwoord op geeft:

- Maakt het voorstel duidelijk waar de keuzes toe leiden: wat zijn de verwachte effecten?
- Is er een mate van onzekerheid over de te verwachten effecten (is er een kans dat het beleid anders uitpakt, niet zo succesvol is)?
- Zijn er mogelijk zelfs ongewenste effecten, en welke risico-maatregelen liggen dan klaar?
- Zijn er bepaalde groepen die juist meer of minder zullen profiteren, en is dat de bedoeling/wenselijk?

Het is belangrijk om inzicht te hebben in de beoogde effecten, en dus ook op mogelijk ongewenste gevolgen. Binnen het sociaal domein bestaat de kans op een zogenoemd waterbede-effect: ingrijpen op de ene plek leidt tot onvoorziene effecten/problemen op een andere plek. Daarom is het belangrijk om 'als-dan-vragen' te stellen. Idealiter zijn die al opgenomen in het raadsvoorstel.

- Als we ouderen langer zelfstandig thuis laten wonen, wat betekent dat dan voor de beschikbaarheid van woningen voor jongeren, voor statushouders, voor uithuisgeplaatsten, etc.
- Als we inzetten op vroegsignalering en preventie, krijgen we dan niet veel meer zorgvragen en kunnen we dat aan, kunnen we dat betalen, etc.

C | Toets op uitvoerbaarheid

Belangrijke vragen – waar het raadsvoorstel idealiter antwoord op geeft:

- Wat vinden degenen die het in praktijk moeten brengen van het voorgestelde beleid – is er wellicht een soort van zienswijze beschikbaar waaruit hun opvattingen blijkt?
- Is met de uitvoerders/ketenpartners een soort stress-test gedaan: gaat dit beleid in de praktijk werken zoals het op papier is bedacht en doorgerekend?

Zie onder meer de aanbevelingen van de Tijdelijke commissie Uitvoeringsorganisaties (TCU). Die commissie heeft onderzoek gedaan naar de oorzaken van problemen bij uitvoeringsorganisaties (naar het verlies van 'de menselijke maat' in de uitvoering). Een van de aanbevelingen van deze commissie luidt: 'schenk meer aandacht aan de uitvoerbaarheid van beleid en aan 'doenvermogen' (burgers moeten de wet niet alleen kennen, maar ook 'kunnen': ze moeten ernaar kunnen handelen)'.
 Klik [hier](#) als je er meer over wil lezen.

Raadsleden vervullen een belangrijk rol door naar aanleiding van het voorgestelde beleid niet alleen te vragen naar de financiële en juridische aspecten van het beleid, maar ook naar de uitvoerbaarheid ervan.

Nogmaals het voorbeeld van de aangescherpte eisen met betrekking tot de verplichte tegenprestatie voor uitkeringsgerechtigden. Ook in Breda is (begin 2019) besloten de eisen ten aanzien van de tegenprestatie aan te scherpen. Vragen die dan voor de hand liggen:


- is er 'werk' dat als tegenprestatie dienst kan doen?
- wie zorgt er voor dat 'werk'?
- wie gaat de uitkeringsgerechtigden koppelen aan dat 'werk'?
- wie gaat controleren? Enzovoort.

Los van de politieke vraag of de te vragen tegenprestatie-inspanningen en effecten in verhouding staan, is het voor een raad relevant om inzicht te krijgen in de haalbaarheid ofwel uitvoerbaarheid van het aanscherpen van het beleid. Zijn er inderdaad voldoende ambtenaren om dat werk te doen, of moeten die medewerkers dan andere belangrijke taken laten liggen?

D | Inzicht in alternatieven

Belangrijke vragen – waar het raadsvoorstel idealiter antwoord op geeft:

- Welke keuzes liggen op tafel? Het college stelt A voor, maar is B ook mogelijk en ook overwogen?
- Waarom heeft het college bepaalde alternatieven afgewezen, op welke gronden/met welke argumentatie?

 Zie [hier](#) een voorbeeld van het presenteren van alternatieven in een raadsvoorstel dat in 2021 van de raad van Almere de 1e prijs kreeg in de verkiezing van het beste raadsvoorstel van het jaar.

Almere rijkt elk jaar de Raadspen uit. Een pluim voor die ambtenaar of ambtenaren die (volgens een jury bestaande uit raadsleden) het beste raadsvoorstel hebben geschreven. Een positieve manier om als raad aan te geven wat je van een raadsvoorstel verwacht om optimaal in positie te worden gebracht.


E | Meetbaarheid effecten – indicatoren voor succes

Niet altijd geldt 'meten is weten', maar een raad moet - als controleur - het succes van het beleid op de een of andere manier kunnen vaststellen. Soms laat 'succes' een tijdje op zich wachten. Logisch: het duurt nu eenmaal even voordat (beleids)keuzes effect sorteren. Maar op een zeker moment zal de raad inzicht willen hebben in de effecten van het beleid. Ook om te (kunnen) besluiten of bijsturen nodig is.

Daarom zijn deze vragen van belang als een raadsvoorstel op de agenda staat:

- Welke effecten zijn te verwachten? Ofwel: hoe weten we dat het beleid succesvol is?
- Hoe zijn die gewenste effecten te meten?
- Wanneer weten/meten we dat? Hoeveel tijd is er nodig om het beleid zijn werk te laten doen?
- Zijn er tussentijds effecten te voorzien, en welke dan? Ofwel: hoe komen we via tussentijdse doelen tot de einddoelen/tot de maatschappelijke effecten die we willen?

Goed voorbeeld van doelen en subdoelen vind je (in de bijlagen van de) klimaatbegroting Breda. Daar wordt consequent aangegeven: **opgave – stand van zaken – conclusie – mogelijkheden** om te versnellen (om subdoelen/doelen) toch te halen.

 Klik [hier](#) als je meer wil zien.

Er zijn inwoners die 'de' overheid en 'de' politiek maar ingewikkeld vinden. Simpele vragen van inwoners krijgen regelmatig ingewikkelde antwoorden, vol mitsen, maren, moeilijke woorden en onbegrijpelijke afkortingen. Voor veel raadsvergaderingen geldt hetzelfde: die zijn vaak knap ingewikkeld. Dat geldt vaak ook als er wordt vergaderd over het sociaal domein. Daarom kan het helpen om een 'publieksvriendelijke' samenvatting toe te voegen aan raadsvoorstellen. Met daarin in 'klare taal' de keuzes die gemaakt worden, voorzien van een beknopte, heldere inleiding. Wellicht helpt dat niet enkel inwoners maar ook de raadsleden om zo klip en klaar als mogelijk uit te spreken waar ze voor zijn, en waarom dan wel.

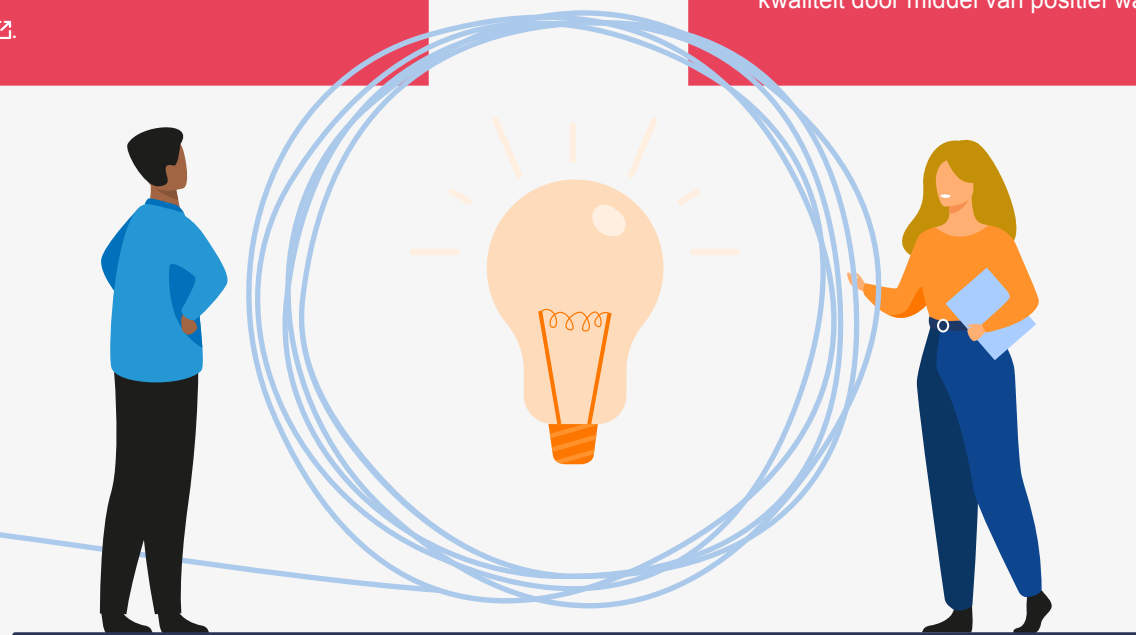
In de gemeente Landsmeer staat in het format raadsvoorstellen deze 'eis': *Publiekssamenvatting - in begrijpelijke taal voor iedereen een samenvatting van het voorliggende besluit.*




Meer weten? Klik [hier](#) .

Maak werk van het 'in positie' door en met goede raadsvoorstellen. De agendacommissie (soms is dat het fractievoorzittersoverleg of het presidium) kan hierin een belangrijke voortrekkersrol vervullen.

- Zorg voor een actueel format voor raadsvoorstellen, zodat de stellers van die voorstellen weten wat de raad voor 'eisen' stelt/wat de raad nodig heeft om zijn taak goed te kunnen vervullen.
- Zorg voor een regelmatige check op de kwaliteit van de raadsvoorstellen: een soort APK voor raadsvoorstellen dus. Ga met het college en de organisatie in gesprek over de uitkomsten van die 'periodieke toets op kwaliteit'.
- Zie de suggestie in criterium D, ontleend aan de raad van Almere: zet de stellers van heel goede raadsvoorstellen in het zonnetje, stuur met andere woorden op de gewenste kwaliteit door middel van positief waarderen.



Met dank aan de griffie en de raad van Breda.

Terug naar
overzicht 



De Raad van Almere praat met maatschappelijke instellingen in de stad. Op een inhoudelijke en menselijke manier. Het gaat niet om cijfers, subsidies en statistieken, maar over visie, missie en wat zo'n instelling nu eigenlijk voor de stad betekent. Ook horen de raadsleden wat er leeft, wat nodig is en of de gemeente kan helpen. Deze methode heet Maatschappelijk verantwoord en het levert goede resultaten op. Er is nu eerst -nog zonder politieke betekenis- gesproken met bijvoorbeeld het Leger des Heils en in een volgende vergadering komt de politiek wel aan bod. Daar is die Raad uiteindelijk ook voor bedoeld: belangen wegen en keuzes maken.



VIDEO




ESSAY



Er zijn meerdere redenen om als gemeenten samen te werken in een regio. In het sociaal domein zijn belangrijke redenen onder andere:

- Beschikbaarheid en continuïteit van (hoogspecialistische) zorgvormen.
- Schaalvoordelen.
- Ondersteuning en zorg bieden over de gemeentegrenzen heen.

 Gemeenten kunnen op vijf manieren samenwerken. Deze staan in de [Wet gemeenschappelijke regelingen](#), dit zijn:

REGELING ZONDER MEER 

CENTRUMGEMEENTE 


GEMEENSCHAPPELIJK ORGAAN 

BEDRIJFSVOERINGORGANISATIE 


OPENBAAR LICHAAM 



Het verschil tussen deze vijf vormen zit vooral in de nabijheid van de uitvoering van gemeenschappelijke regeling en de gemeente en daarmee ook voor de gemeenteraad. Bij een regeling zonder meer is de samenwerking voornamelijk op basis van afspraken en blijven de gemeenten zelf dicht betrokken bij wat er gebeurt in de regio. Als raadslid kun je de wethouder hierop bevragen. Bij een openbaar lichaam bijvoorbeeld wordt er een nieuwe organisatie opgericht die zelf veel beslissingen neemt op basis van afspraken.

 Het kan voorkomen dat per inhoudelijk onderwerp een andere regionale samenwerking is bedacht. Op de [regioatlas](#) kun je de verschillende samenwerkingen vinden van jouw gemeente.

Het sturen op een regionale samenwerking vraagt om een andere manier van werken dan het sturen binnen de eigen gemeente. Dit komt omdat de gemeenteraad vaker op een grotere afstand staat van de uitvoering. Daarnaast moeten meerdere gemeenteraden zich buigen over de kaders en de samenwerking. Dit zorgt voor een bestuurlijke complexiteit en kan zorgen voor een democratisch gat.

 De Nederlandse Vereniging van Raadsleden heeft veel informatie staan op het [leerportaal](#) hoe je als gemeenteraad hier mee om kunt gaan.







INFORMATIE

Om te monitoren

Gemeenteraadsleden hebben informatie nodig om goed te kunnen monitoren en sturen in het sociaal domein. Welke informatie hebben raadsleden zoal nodig om hun kaderstellende en controlerende rol goed uit te kunnen voeren? Hoe benut je daarin cijfers en ervaringen?

In dit onderdeel:

- 1 DRIE FUNCTIES VAN INFORMATIE 
- 2 HOE KOM IK ALS RAADSLID AAN PASSENDE INFORMATIE? 
- 3 HOE DUIDEN WIJ ALS RAAD DE INFORMATIE? 
- 4 MONITOR SOCIAAL DOMEIN 



Als gemeenteraadslid benut je informatie over het sociaal domein. Die informatie heeft drie functies:



Het is van belang om binnen de gemeente(raad) goede afspraken te maken over de gewenste informatievoorziening. Wat wil je bijvoorbeeld weten voorafgaand aan de vaste momenten in het jaar, waarop je als gemeenteraad invloed kunt uitoefenen op de inzet van middelen in het sociaal domein? Denk aan de gemeentebegroting, de voor- en najaarsnota.

Maak ook afspraken over de evaluatie van – de uitvoering van – het beleid. Welk onderzoek en welke informatie verwacht je wanneer van het college van B&W? Vraag vooral ook om informatie over de (beoogde) maatschappelijke resultaten en wat daarop is bereikt (zie het onderdeel [Visie](#) ☹). Hetzelfde geldt voor de regionale samenwerkingen en de resultaten daarvan; het is belangrijk daar als raadslid ook goed en tijdig over geïnformeerd te zijn. Maak duidelijke afspraken over hoe je als raad geïnformeerd wilt worden vanuit de regio, zodat je niet voor voldongen feiten komt te staan of op basis van onvolledige informatie besluiten moet nemen.

Een manier om grip te krijgen in de regio is gebruik te maken van raadsrapporteurs zoals beschreven in het vlak hiernaast.

METHODE DUISENBERG



In de regio [West-Brabant West](#) maken ze gebruik van een raadsrapporteur op basis van de [methode Duisenberg](#)

In de gemeenteraad worden meerdere rapporteurs aangesteld die gevraagd worden de begroting of een bepaald thema voor te bereiden en vragen te inventariseren die namens de gehele commissie of volksvertegenwoordiging worden gesteld aan de verantwoordelijke bestuurder. Zij zijn verantwoordelijk voor de informatie over het thema en rapporteren dat ook terug. Uit onderzoek bleek dat de gemeenteraad deze manier van werken bijdroeg aan de informatiepositie van raadsleden.



Gemeenten hebben de informatievoorziening over het sociaal domein verschillend georganiseerd, blijkt uit het onderzoek onder zestien gemeenten [Hoe worden gemeenteraden geïnformeerd over het sociaal domein?](#) (Gemeente Almere, 2019, p.2).



Een enkele gemeente bundelt alle informatie. Bijvoorbeeld in [Amersfoort](#), waar één monitor via een website wordt aangeboden.

De gegevens in de monitor worden elk kwartaal geactualiseerd. Maar in de meeste gemeenten is de monitor niet één product of één informatiebundel. Daar is een min of meer continue informatiestroom. Veel gemeenten verantwoorden over het sociaal domein door een apart programma en begrotingsparagraaf in de programmabegroting en jaarrekening, en daarnaast worden raadsleden geïnformeerd via commissievergaderingen, raadsinformatiebrieven, cliëntvervalsonderzoeken,

themabijeenkomsten en beleidsnota's of evaluaties. In de praktijk wordt vaak veel informatie gedeeld met gemeenteraden waardoor het niet meer duidelijk is wat prioriteit heeft en het lastig is om de informatie te duiden.



In de [Wegwijzer monitoring in het sociaal domein](#) (VNG & Movisie, 2020) vind je handvatten voor het opzetten van goede monitoring; om zo de ontwikkelingen in het sociaal domein te kunnen volgen en de effecten van het gemeentelijke beleid op een rij te krijgen en te beoordelen.



In de [Etalage Monitoring Sociaal Domein](#) zijn voorbeelden van monitors in verschillende gemeenten te vinden.

Meer over het gebruik van kwalitatieve informatie in de monitor vind je [hier](#) ☹.

Je kunt als raadslid daarnaast ook gebruik maken van:

INFORMATIEBRONNEN INTERN



Adviesraad Sociaal Domein

College B&W

Gemeenteambtenaren, zoals directeuren, beleidsadviseurs, contractbeheerders, gemeentelijke ombudsman en griffie

Rekenkamer

INFORMATIEBRONNEN EXTERN



Naast het raadplegen van inwoners, maatschappelijke organisaties, werkgevers e.d.):

[Lokale democratie](#)

Een initiatief van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

[Waar staat je gemeente](#)

[Staat van de Jeugd](#)

[Leefbarometer](#)

[CBS in uw Buurt](#)

[KIS Wijkmonitor](#)

Over diversiteit, integratie, participatie en kansengelijkheid

[Veiligheidsmonitor](#)

[Woonzorgwijzer](#)

KENNISINSTITUTEN



[Movisie](#)

Kennis en aanpak sociale vraagstukken, zie www.movisie.nl/gemeenteraadsleden

Nederlands Jeugdinstituut, Zie de [pagina voor gemeenteraadsleden](#)

[Vilans](#)

Kennisorganisatie voor zorg en ondersteuning

Het gebruik van informatie staat of valt met de duiding daarvan. Vaak heb je informatie uit verschillende bronnen zoals een gemeentelijke monitor, cliëntervaringsonderzoek en gesprekken met stakeholders, die je samen wilt brengen. Daarom is het belangrijk om die informatie samen goed te duiden. Daarbij kun je als raad ook inwoners en maatschappelijke partners betrekken.

Vragen die bij het duiden kunnen helpen:

- Herken je de cijfers/resultaten in de praktijk?
- Kunnen wij de cijfers/resultaten verklaren? (welke ontwikkelingen zijn van invloed? Verschuivingen doelgroep, wijzigingen problematiek, welke context?)
- Wat vinden wij ervan?
- Wat betekent dat voor de toekomst? Welke acties komen hier uit voort?



Datagedreven werken en het duiden van data is een effectief middel om te leren en verbeteren. Maar vooral als het past in een gezamenlijk traject van gemeente en maatschappelijke partners, zoals in [Wageningen](#). Daarmee creëer je een gezamenlijk startpunt.

ONDERZOEK MONITOR SOCIAAL DOMEIN

In opdracht van de raadsgriffie van de raad van Almere deed Onderzoek & Statistiek van de gemeente Almere een verkennend onderzoek naar hoe raadsleden worden geïnformeerd over het sociaal domein, en hoe het samenspel tussen raad en college eruit ziet. Hiertoe zijn 24 telefonische interviews uitgevoerd met 10 ambtenaren en 14 raadsleden uit in totaal 16 gemeenten, variërend van 13.000 tot 330.000 inwoners.



Lees hier het [onderzoek Monitor Sociaal Domein](#)

IN DIT ONDERZOEK KRIJGT U ANTWOORD OP DE VOLGENDE VRAGEN:

- 1 Wat is de monitor sociaal domein?
- 2 Op welke manier hebben gemeenten de monitor sociaal domein ontwikkeld?
- 3 Wat levert de monitor sociaal domein op?
- 4 Wat ontbreekt in de monitor sociaal domein?
- 5 Wat maakt een monitor effectief?

EXPERIMENTEREN MET KWALITATIEVE DATA

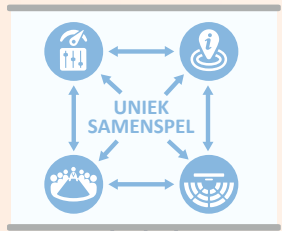
Een goede informatiepositie van de gemeenteraad is van groot belang om de juiste positie te kunnen bepalen met betrekking tot vraagstukken binnen het sociaal domein. Het zorgt er ook voor dat de gemeenteraad de verantwoordelijkheid kan nemen die van hen verwacht wordt. De informatiepositie gaat niet alleen over het ontvangen van informatie; het gaat ook over het aan het stuur zetten van de gemeenteraad omtrent het geven van betekenis aan informatie. Gemeenteraadsleden moeten behalve informatie vertalen naar passend beleid ook op basis van kwalitatieve en kwantitatieve informatie kunnen controleren of dit beleid goed wordt uitgevoerd en het beleid kunnen bijsturen.

Omdat de monitor beperkt is en slechts één manier is om de gemeenteraadsleden te informeren, is de werkplaats Sociaal Domein/Windesheim Flevoland (WSD-Flevoland) gevraagd een nieuwe werkwijze te ontwikkelen om de raadsleden een meer kwalitatief perspectief te geven en hen te informeren over de ervaringen van de inwoners.

Bekijk hier de infographic [Uitvoering experiment kwalitatieve info](#)



Bekijk hier het eindrapport [Experiment kwalitatieve info](#)



Experiment kwalitatieve info

Een goede informatiepositie van de gemeenteraad is van groot belang om de juiste positie te kunnen bepalen met betrekking tot vraagstukken binnen het sociaal domein. Het zorgt er ook voor dat de gemeenteraad de verantwoordelijkheid kan nemen die van hen verwacht wordt. De informatiepositie gaat niet alleen over het ontvangen van informatie; het gaat ook over het aan het stuur zetten van de gemeenteraad omtrent het geven van betekenis aan informatie. Gemeenteraadsleden moeten behalve informatie vertalen naar passend beleid ook op basis van kwalitatieve en kwantitatieve informatie kunnen controleren of dit beleid goed wordt uitgevoerd en het beleid kunnen bijsturen.

Omdat de monitor beperkt is en slechts één manier is om de gemeenteraadsleden te informeren, is de werkplaats Sociaal Domein/Windesheim Flevoland (WSD-Flevoland) gevraagd een nieuwe werkwijze te ontwikkelen om de raadsleden een meer kwalitatief perspectief te geven en hen te informeren over de ervaringen van de inwoners.

Dit vraagstuk is in 4 delen opgepakt:



DEEL 4 Borging ontwikkelde werkwijze

Kernvraag van deel 4 is: Hoe borgen we de ontwikkelde werkwijze zodanig dat alle gemeenten in Nederland (groot en klein) deze werkwijze kunnen gaan toepassen?



DEEL 3 Een methode om kwalitatieve informatie toe te voegen aan de monitor Sociaal Domein

Kernvraag van deel 3 is: Hoe kan de ontwikkelde methode voor het genereren van kwalitatieve informatie en de werkwijze om een gesprek aan te gaan met de gemeenteraad worden gebruikt door kleine, middelgrote en grote gemeenten.

DEEL 1 Het genereren van kwalitatieve informatie vanuit de inwoners

Kernvraag van deel 1 is: Welke ervaringen hebben inwoners van de betreffende gemeente met thema's behorend tot het sociaal domein.



DEEL 2 Een werkwijze om in gesprek te gaan met de raadsleden en/of college

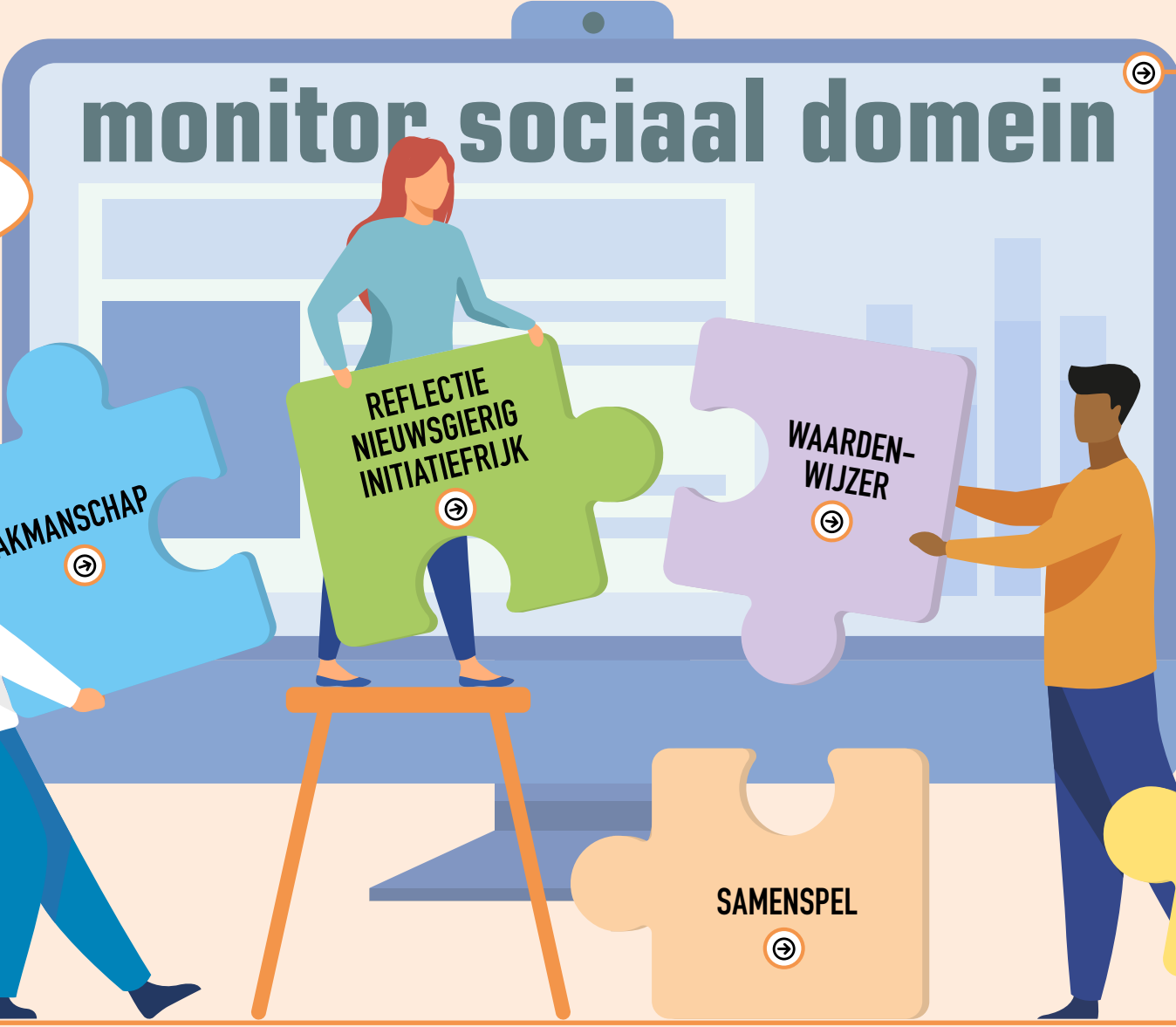
Oprichting deel 2: Raadsleden en/of college uitdagen om de kwalitatieve informatie en de aanvullende kwantitatieve informatie te vertalen naar beleid en/of waardering van uitvoering beleid.



De gemeente Enschede experimenteerde ook met kwalitatieve gegevens. Zij zetten echter de beelden en ervaringen van wijkteams centraal. [Klik hier](#) voor het 'Huis van informatie' van de gemeente Enschede.



Hoe ziet mijn ideale monitor Sociaal Domein er uit?



Het is puzzelen om tot de ideale monitor Sociaal Domein te komen. Klik hier op op de monitor en de puzzelstukjes voor tips die u op weg kunnen helpen.

KENNISCLIP



ZORG DAT JE REGELMATIG WORDT BIJGEPRAAT OF GEÏNSPIREERD



TIP!
Schakel je griffie in!

HAAL KENNIS EN VERHALEN VAN BUITEN NAAR BINNEN

VOORBEELDEN UIT DE RAAD VAN ALMERE



- College: [Wat was ook alweer de bedoeling van de decentralisatie?](#)
- Leeratelier 1: Sturing in 3D: klik [hier](#) en [hier](#)
- Leeratelier 2: [Keuzeruimte in het sociaal domein](#) Presentatie Tim Robbe
- Inspiratiesessie 1: [Met Sharon Stellaard](#)
- Inspiratiesessie 2: [Ontmoeting met jongeren](#)
- Inspiratiesessie 3: [Met Bert Wienen](#)
- Weeksessie: [Welke informatie heb ik nodig voor een goed gesprek?](#) Met Movisie.

Vakmanschap: zorg voor een goede raad

MAAK GEBRUIK VAN KENNISINSTITUTEN:

- Het **NJi** publiceert regelmatig over de [transformatie van de jeugdzorg](#)
- Movisie** heeft interessante voorbeelden van [vernieuwende manieren van monitoren](#)
- Vilans** geeft [7 tips om monitoring zinvol en interessant te houden](#) in de betrokken netwerken.

DEMOCRATISCH WAARDEMODEL



HET BELANG VAN DUIDELIJKE POLITIEKE BESLISSINGEN

Om de raad te ondersteunen bij het nemen van politieke beslissingen, is het Democratisch waardemodel ontwikkeld met de raad van Almere.

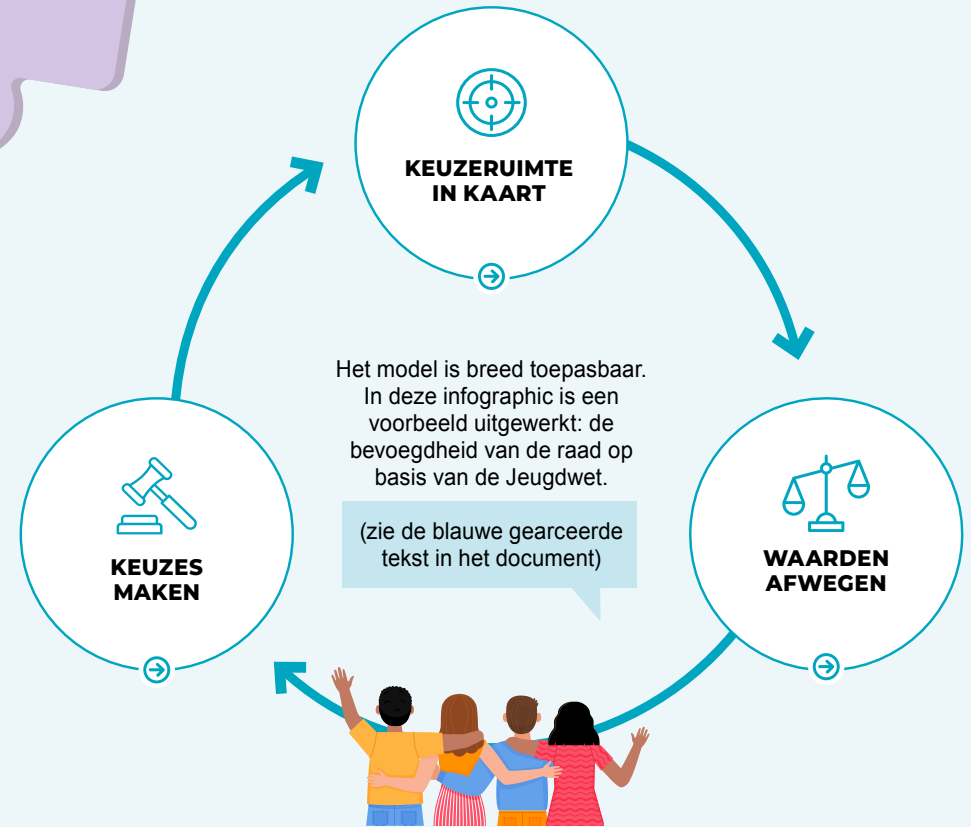
Om te laten zien hoe de raad het model kan gebruiken, is een voorbeeld uitgewerkt: de Jeugdwet. Het model is nadrukkelijk ook bedoeld om te gebruiken voor andere politieke vraagstukken.

JEUGDZORG ALS VOORBEELD

Jeugdzorg is geregeld in de Jeugdwet. Jeugdzorg bestaat uit drie componenten: jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering.

Bij **jeugdhulp** gaat het om opvoedondersteuning, preventieve taken, wijk- of jeugdteams, geestelijke gezondheidszorg voor de jeugd, zorg voor kinderen met een beperking en jeugd- en opvoedhulp. De rechter beslist of jeugdbescherming of jeugdreclassering ingezet moet worden. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering daarvan.

Maar gemeenten zijn ook op andere terreinen verantwoordelijk in het leven van kinderen, jongeren en gezinnen. De gemeente heeft vanuit verschillende wetten verplichtingen op het gebied van jeugdbeleid zoals de Jeugdwet, de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de Participatiewet, de Wet langdurige zorg (Wlz), het jeugdstrafrecht, de Wet passend onderwijs en de Wet publieke gezondheid (Wpg).



Ontwikkelt in opdracht van de raad van Almere



De eerste vraag waar de raad zich over moet buigen gezien het voorliggende politieke thema is: wat is het kader waarbinnen wij kunnen en moeten besluiten?

De wet is voor een antwoord een eerste aanknopingspunt.

De Rijksoverheid heeft de afgelopen jaren steeds meer taken, zoals de jeugdzorg, gedecentraliseerd. De wetgever heeft daarbij expliciet bevoegdheden bij de gemeenteraad neergelegd. Zo stelt de raad periodiek een gemeentelijk beleidsplan vast. Dit plan geeft richting aan door zowel de raad als het college te nemen beslissingen over preventie en jeugdhulp, de uitvoering van kindbeschermsmaatregelen en jeugdreclassering¹⁾. In dit plan worden onder andere de gemeentelijke visie en doelstellingen opgenomen. Ook benoemt het plan van de gemeenteraad welke resultaten de gemeente in de door het plan bestreken periode wenst te behalen, hoe gemeten zal worden of deze resultaten zijn behaald en welke outcomecriteria gehanteerd worden ten aanzien van jeugdhulpaanbieders en gecertificeerde instellingen.

Ook de bevoegdheden van de gemeenteraad om in een verordening regels vast te leggen over bijvoorbeeld de door het college te verlenen (individuele) voorzieningen, de wijze waarop de toegang tot en de toekenning van een individuele voorziening wordt afgestemd met andere voorzieningen op het gebied van zorg, onderwijs, maatschappelijke ondersteuning, werk en inkomen en de wijze waarop de hoogte van een persoonsgebonden budget wordt vastgesteld, ontleent de gemeenteraad rechtstreeks aan de Jeugdwet.²⁾ Als het college besluit (delen van) de Jeugdwet door derden te laten uitvoeren, verplicht de Jeugdwet de raad een verordening vast te stellen met daarin diverse waarborgen, o.a. over de prijs-kwaliteitverhouding en de continuïteit van de jeugdhulp, kindbeschermsmaatregelen of jeugdreclassering.³⁾



NB. Als in de wet is opgenomen dat de raad 'bij verordening' regels moet stellen, dan kan hij deze bevoegdheid niet delegeren aan het college of de burgemeester. Dat kan alleen als in de wet staat 'bij of krachtens'.

Naast de wet, zijn ook uitspraken van rechters (jurisprudentie) van belang om de keuzeruimte ofwel de beïnvloedingsruimte van de raad scherp te krijgen.

Jeugdhulp kan pas verleend worden als de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de jeugdige en/of ouder(s) ontoereikend zijn. De rechtspraak maakt duidelijk dat hierbinnen geen ruimte is voor een gemeentelijke beoordeling van de financiële draagkracht van een gezin om zelf jeugdhulp te kunnen verlenen.⁴⁾ Dat betekent dat het de gemeenteraad niet is toegestaan in een verordening te bepalen dat het college vermogen en/of inkomen meeweegt in zijn oordeel een individuele voorziening voor jeugdhulp toe te kennen of af te wijzen.

1) Artikel 2.2 van de Jeugdwet.

2) Artikel 2.9 van de Jeugdwet.

3) Artikel 2.11 van de Jeugdwet.

4) CRvB 26 mei 2021, [ECLI:NL:CRVB:2021:1327](https://eclw.nl/crvb/2021/1327)

Als duidelijk is voor de raad binnen welke kaders hij politieke beslissingen kan en mag nemen, dan kan hij de volgende stap zetten: daadwerkelijk die politieke beslissingen nemen.



AFWEGEN VAN KERNWAARDEN OM TE KOMEN TOT NORMEN

Wat is politiek? De definitie die dit democratisch waardemodel hanteert is van de politicoloog David Easton: *politiek is de gezaghebbende toedeling van waarden aan de maatschappij.*

De raad heeft gezag. Dat gezag ontleent hij aan de wet, maar ook aan het feit dat inwoners de raadsleden hebben gekozen. Met het toedelen van waarden aan de maatschappij bepaalt de raad wat belangrijk is en wie wat krijgt, hoe, wanneer en op welke wijze. Met deze beslissingen geeft de raad dan inhoud aan zijn beleid en/of rechtsnormen (in bijvoorbeeld een verordening).

Daarom moeten deze beslissingen met doelstellingen, beleid en rechtsnormen zo concreet mogelijk zijn. Bepaalt de raad het niet, dan bepaalt een ander het.

De politicoloog Deborah Stone werkt met vijf politieke kernwaarden. Alle politieke beslissingen bevatten een uitwerking van deze kernwaarden. De kernwaarden zijn dan ook te gebruiken om tot politieke beslissingen te komen. Maar ook om politieke beslissingen die zijn gemaakt te beoordelen: zijn alle waarden wel voldoende afgewogen?



Hierna wordt voor het voorbeeld jeugdzorg geïllustreerd hoe het werken met het waardemodel helpt om als raad daadwerkelijk tot richtinggevende keuzes te komen.

GELIJKHEID / REDELIJKHEID

Gelijkheid gaat over de vraag: wie krijgt wat en hoe? Wat vindt de raad een rechtvaardige verdeling van schaarse middelen?

In het voorbeeld van de jeugdzorg zien de deelvragen er als volgt uit:

Wat betekent het?

Deze waarde ziet op een redelijke verdeling. De raad beantwoordt de vraag: wie krijgt wat en hoe?

Inwoners (vraag)

- Wie moet de gemeente helpen? Wie niet?
- Wat moet de gemeente deze inwoners bieden? Wat is het minimum? Wat is het maximum? Maakt het 'wat' deel uit van iets groters? Is de individuele waarde van het 'wat' van belang om het 'wat' vast te stellen?
- Hoe komt de inwoner in aanmerking voor het wat? Welke procedure gebruik je? Wie stelt vast of een inwoner in aanmerking komt voor het 'wat'?

De meeste van deze vragen spreken voor zich. Met de deelvraag "maakt het 'wat' deel uit van iets groters" bepaalt de raad of jeugdhulp onderdeel moet zijn van andere op te lossen vraagstukken (zoals schulden of onderwijs) en hoe dan? Met de deelvraag of de 'individuele waarde' moet meetellen bepaalt de raad of, en zo ja de wijze waarop inwoners zelf de jeugdzorg waarderen een rol moet spelen in hoe de raad jeugdzorg waardeert (en hoe dan?).

Dezelfde deelvragen zijn relevant met betrekking tot de jeugdzorgaanbieders. Wie mag wel leveren en wie niet? Uiteraard speelt hier ook de vraag: hoe verdeelt de gemeente de financiële middelen? Met concurrentiestelling? Zonder concurrentiestelling?

Aanbieders (aanbod)

- Wie moeten een overeenkomst krijgen? Wie niet? Welke aanbieders zijn dat? En hoeveel?
- Wat moeten deze aanbieders leveren? Wat is de aard en grootte van de opdracht? Minimale kosten? Maximale kosten? Maakt de opdracht deel uit van iets groters? Telt de waarde die aanbieders zelf geven aan de opdracht mee?
- Hoe vergeef je de overeenkomsten/subsidies? Loting? Mededinging? Stemmen?

EFFICIËNTIE

Efficiëntie gaat over de vraag: wat is een redelijke verhouding tussen in te zetten middelen en de daarmee te bereiken resultaten? Moet de gemeente meer of minder middelen inzetten? Of juist meer of minder resultaten wensen?

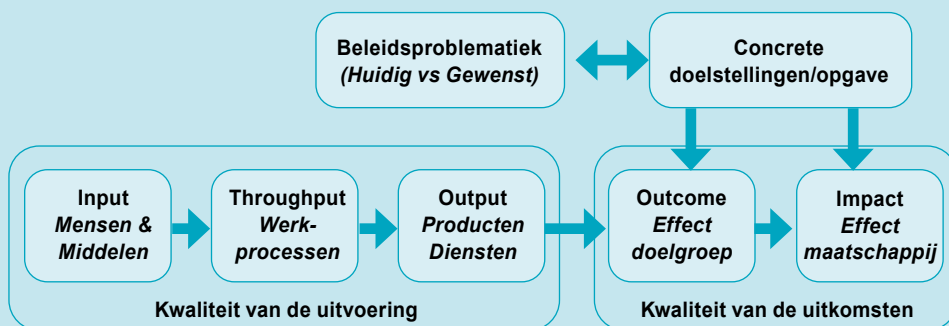
Om efficiëntie als waarde te kunnen waarderen is het nodig concrete doelstellingen of opgaven te hebben. Een doel bepaalt namelijk of een inzet efficiënt is of niet. Zonder concrete doelen is efficiëntie niet vast te stellen.

De hoofdvraag houdt concreet in hoeveel de raad wil investeren in de kwaliteit van uitvoering (mensen en middelen, werkprocessen en diensten) gezien de resultaten die hij wil bereiken bij inwoners en de maatschappij als geheel. Dat kan ook betekenen dat de raad meer moet investeren óf gewenste resultaten naar beneden moet bijstellen.

In de praktijk van de jeugdzorg gaan politieke discussies daarom vaak over ouderbijdrages (meer input) om resultaten op peil te houden of over genoeg nemen met minder resultaten (door bijvoorbeeld bepaalde diensten te schrappen waarmee bepaalde doelgroepen niet meer in aanmerking komen voor jeugdzorg).

Wat betekent het?

Deze waarde ziet op het beantwoorden van de vraag: welke ratio tussen input en output/outcome/impact is acceptabel?



WELZIJN

Welzijn gaat over de vragen: wat zijn basisbehoeftes, wat zijn wensen en wie moet daarvoor zorgen?

Om het idee achter de hoofdvraag toe te lichten is een woning een geschikt voorbeeld. Een woning is immers een basisbehoefte. Maar hoeveel slaapkamers in een huis is een basisbehoefte en hoeveel is een wens?

In het voorbeeld van de jeugdzorg zien de deelvragen er als volgt uit:

Wat betekent het?

Deze waarde ziet op het beantwoorden van de vraag: wat zijn basisbehoeften, wat zijn wensen en wie moet daarvoor zorgen?



Inwoners (vraag)

- Wat zijn basisbehoeften voor welke inwoners of doelgroepen?
- Wie is verantwoordelijk voor die basisbehoeften? De gemeente, derden, de inwoners zelf?
- Wanneer is geen sprake meer van een basisbehoefte, maar van een wens?
- Wie is verantwoordelijk voor het vervullen van die wens? De gemeente, derden, de inwoners zelf?

De raad is dus aan zet om, rekening houdend met het minimum uit de Jeugdwet, te bepalen of dat minimum ook de basis moet zijn voor de lokale jeugdzorg. Of dat hij vindt dat ook andere jeugdzorg een basisbehoefte zou moeten zijn. De raad kan ook stellen dat het wensen zijn, maar dat de gemeente niettemin aan zet is om deze wensen te faciliteren.

Een voorbeeld in het politieke debat over jeugdzorg is paardentherapie. Dit kan een basisbehoefte zijn als de raad het ziet als een vorm van klassieke begeleiding. Klassieke begeleiding is in 2015 gedecentraliseerd, dus gaat de gemeente erover. De raad kan de therapie ook zien als wens; als een vorm van begeleiding die eigenlijk geen jeugdzorg is, maar mogelijk toch gunstige effecten heeft op jeugdigen. De raad kan dan beslissen het als wens binnen het aanbod jeugdzorg te faciliteren (waarmee het toch jeugdhulp is).



Dezelfde vragen zijn te stellen met betrekking tot jeugdzorgaanbieders. In het politieke debat gaat het nu bijvoorbeeld om het bieden van zekerheid aan hoogspecialistische jeugdzorgaanbieders. Wat hebben zij minimaal nodig om te kunnen voortbestaan? En wat is meer dan dit minimale en daarmee een wens?



Aanbieders (aanbod)

- Welke aanbieders moet de gemeente bestaanszekerheid bieden en waarom? Is voor deze aanbieders een overeenkomst of subsidie een basisbehoefte?
- Voor welke aanbieders is het wenselijk dat zij bestaanszekerheid krijgen geboden? Moet de gemeente dat dan bieden in de vorm van een subsidie of overeenkomst?

VRIJHEID

Vrijheid gaat over de vraag: hoever reikt de vrijheid van de één tot deze schade oplevert voor een ander? En: in hoeverre staat de gemeente aan de lat om voorwaarden te realiseren opdat inwoners hun vrijheden kunnen uitoefenen?

In het voorbeeld van jeugdzorg liggen hier politieke vragen over keuzevrijheid voor. Met name de vrijheid die inwoners moeten krijgen de eigen jeugdzorg vorm te geven. Mogen zij kiezen uit alle mogelijke aanbieders, uit alle hulpverleners, uit alle vormen van jeugdzorg? Wanneer leidt dat soort vrijheid tot schade voor inwoners zelf, aanbieders (personele schaarste), de gemeente (niet te beheersen aantal aanbieders en diensten)? Welke beperkingen op de vrijheid van inwoners zijn vervolgens gerechtvaardigd? Denk hierbij concreet aan kwaliteitseisen en het beperken van het aantal aanbieders. Daar staat dan weer tegenover: hoeveel vrijheid is nodig om voor de inwoners te waarborgen dat zij ook de best mogelijke jeugdzorg ontvangen?

De deelvragen zien er dan als volgt uit:

Wat betekent het?

Hoever reikt de vrijheid van de één, voor deze onacceptabele schade oplevert? En in hoeverre moet de gemeente bepaalde vrijheden faciliteren?



Inwoners (vraag)

- Welke keuzevrijheid wil je inwoners geven bij het vormgeven van ondersteuning, hulp en zorg? En in welke mate?
- Waar en wanneer leidt vrijheid voor inwoners tot onacceptabele schade voor andere inwoners, de gemeente, aanbieders, et cetera?
- Hoe mag de gemeente de vrijheid van inwoners begrenzen, gezien die schade?
- In hoeverre moet de gemeente vrijheden ook faciliteren?



Aanbieders (aanbod)

- Hoeveel en wat voor vrijheid wil de raad aan welke aanbieders geven om dienstverlening te leveren aan inwoners?
- Betekent vrijheid dat alle mogelijke aanbieders mogen leveren?
- Wanneer leidt vrijheid tot onacceptabele schade aan inwoners, de gemeente, andere aanbieders, et cetera?
- Hoe en tot hoever wil de raad aanbieders beperken om die schade te voorkomen?

VEILIGHEID

Veiligheid gaat over de vraag: welke risico's vindt de gemeente relevant en hoe wil de gemeente deze risico's beheersen?

In het voorbeeld van de jeugdzorg zien inwoners en jeugdzorgaanbieders risico's. Niet in de laatste plaats zien zij de gemeente en de raad als een risico. In politieke besluitvorming is het nodig de risico's van de 'huidige situatie' (bijvoorbeeld het ontbreken van bepaalde jeugdzorgvormen) in kaart te brengen. Maar ook de risico's van de politieke besluitvorming en hoe daar dan mee om te gaan (bijvoorbeeld het aantal jeugdzorgaanbieders beperken, en de betreffende jeugdzorgaanbieder valt buiten de boot).

Het in kaart brengen van de risico's geeft ruimte om maatregelen te bedenken hoe met de risico's voor inwoners, jeugdzorgaanbieders en de gemeente zelf om te gaan. De raad kan bedenken hoe deze risico's te voorkomen, hoe ze te mitigeren of hoe te compenseren als ze toch voorkomen. Voorbeeld: bij het beperken van het aantal jeugdzorgaanbieders kunnen bepaalde jeugdigen tussen wal en schip vallen. Dit is te voorkomen door het aanbod te behouden dat nu werkelijk levert (en alleen het aanbod dat niet levert te schrappen). Treedt het risico dan toch in, dan geeft de gemeente een pgb af, laat de gemeente een jeugdzorgaanbieder alsnog toe tot een overeenkomst of sluit de gemeente een maatwerkovereenkomst met de benodigde jeugdzorgaanbieder. Is werkelijk sprake van schade omdat ook dit niet mogelijk is, dan is ondersteuning van het gezin op andere wijze nodig, bijvoorbeeld financieel.

De deelvragen zien er dan als volgt uit:

Wat betekent het?

Deze waarde ziet op het beantwoorden van de vraag: welke risico's zijn relevant en hoe mitigeren we die?



Inwoners (vraag)

- Welke risico's zijn belangrijk voor inwoners in het sociaal domein?
- Hoe kan de raad de schade die met deze risico's gepaard gaat, voorkomen?
- Hoe kan de raad de schade die inwoners ervaren bij bepaalde gebeurtenissen mitigeren?
- Hoe kan de raad inwoners verder ondersteunen die uiteindelijk werkelijk schade ondervinden bij risico's?



Aanbieders (aanbod)

- Welke risico's zijn belangrijk voor aanbieders in het sociaal domein?
- Hoe kan de raad de schade die met deze risico's gepaard gaat, voorkomen?
- Hoe kan de raad de schade die aanbieders ervaren bij bepaalde gebeurtenissen mitigeren?
- Hoe kan de raad aanbieders verder ondersteunen die uiteindelijk werkelijk schade ondervinden bij risico's?

Politieke dilemma's

Met het beantwoorden van de deel- en hoofdvragen komt de raad tot een gedegen afweging van politieke kernwaarden en op concrete normen voor beleid en recht. Bij het beantwoorden van de vragen komen ook de politieke dilemma's aan het licht.

Politieke dilemma's kunnen spelen op de afweging van één kernwaarde, maar ook op het afwegen van verschillende kernwaarden met elkaar.

Uiteindelijk is het aan de raad om tot een politiek compromis te komen op alle af te wegen kernwaarden, ook in samenhang met elkaar. **Politiek gaat niet over gelijk krijgen, maar over de strijd om ideeën.** Het politieke compromis geeft met een goede waardenafweging inzicht in het 'waarom'. Waarom ziet het beleid en het recht in de gemeente er op deze manier uit?

Als een politiek compromis tot stand is gekomen, dan kan de raad de volgende stap zetten: vertalen van de politieke keuzes naar concreet beleid en juridische instrumenten.



KEUZES MAKEN - BELEID EN INSTRUMENTEN

In het voorbeeld van jeugdhulp is sprake van de volgende specifieke elementen.

Wat?

Wat is jeugdhulp?

Voor wie en hoe?

Wie gebruiken jeugdhulp en hoe kunnen zij dat gebruiken?

Door wie en hoe?

Wie leveren jeugdhulp en hoe kunnen zij dat leveren?

Wat is jeugdhulp?

Door het beantwoorden van de vragen, door de waarden te wegen en door keuzes te maken geeft de raad een antwoord op de vraag wat jeugdhulp is. Dat antwoord moet er ook komen, zo is in de Jeugdwet bepaald.⁵⁾

Bij het beantwoorden van die vraag moet de raad zich in dit geval houden aan een absoluut minimum dat is neergelegd in de Jeugdwet. Bij de decentralisatie van de jeugdzorg was het niet de bedoeling van de wetgever dat gemeenten andere of meer zorgvormen zouden gaan bieden. Wel was het de bedoeling dat zij deze zorgvormen anders zouden gaan organiseren (dichterbij, lokaler, meer maatwerk, enz.).⁶⁾

Ook uit rechtspraak blijkt dat gemeenten niet méér hoeven te bieden aan jeugdhulp dan voor 2015 beschikbaar was.⁷⁾

Als de raad spreekt over wie welke jeugdzorgvormen kan krijgen, dan moet hij stilstaan bij vragen als: gaat het dan alleen om het minimum of om meer? Moet een en ander evidence based zijn? Wat vindt de raad van doorlooptijden en intensiteit?

In de praktijk bestaat overigens een soort continuüm tussen een situatie waarin de raad alles vastlegt en een situatie waarin de professional alles mag bepalen. Daarin zijn veel tussenposities mogelijk: welke positie de raad inneemt moet volgen uit de waarden-afweging.

Advies is om altijd een hardheidsclausule op te nemen in verordeningen: dit maakt het mogelijk nieuwe jeugdzorgvormen incidenteel of structureel toe te voegen aan het aanbod.

Wie gebruiken jeugdhulp en hoe kunnen zij dat gebruiken?

De raad gaat niet alleen over wat jeugdzorg is, maar ook het wie het mag gebruiken. En over hoe die personen in aanmerking komen voor de jeugdzorg – tenzij de wet dat bepaalt.

Ook hier moet de raad dan stilstaan bij vragen als: is het wettelijke minimum voldoende? Of juist niet? Een inkomenstoets om onderscheid te maken tussen wie wel en wie niet is verboden. Financiële overwegingen met betrekking tot inwoners mogen dus geen rol spelen in de politieke afwegingen.⁸⁾

Als het gaat om het organiseren van de toegang, dan kan dat met of zonder wijkteams. En dan met wijkteams van de gemeente zelf, van aanbieders, van derden, et cetera. Een onderzoek van het CPB laat zien dat wijkteams met aanbieders hogere kosten genereren. Maar onduidelijk is of het ook een hogere kwaliteit met zich meebrengt. Ook hier: genoeg politiek te bedrijven dus.⁹⁾

In de toegang moeten in ieder geval wel specialisten aanwezig zijn. Generalisten mogen alleen generalistische problemen beoordelen.¹⁰⁾

Denk ook aan het toeleidingsproces zelf in deze tijd van menselijke maat. Vindt de raad het echt nodig om alle gezinnen gelijk te behandelen? Of maak je onderscheid door ongelijke gevallen ongelijk te behandelen naar de mate van ongelijkheid? 80% van de gezinnen kan prima zonder allerlei keukentafelgesprekken, 20% heeft echter ook in de toeleiding (en bij de jeugdzorg zelf) ondersteuning nodig. Door die 80/20 ook zo te organiseren krijgt de gemeente ook tijd en geld om die 20% te geven wat hij nodig heeft.

5) Artikel 2.9 van de Jeugdwet.

6) P. 100 e.v.: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-33983-3.html> [?]

7) Zie bijvoorbeeld een uitspraak over dyslexiezorg van de CRvB van 24 oktober 2018, [ECLI:NL:CRVB:2018:3454](https://uitspraken.rechtspraak.nl/#/details?id=ECLI:NL:CRVB:2018:3454) [?]

8) <https://uitspraken.rechtspraak.nl/#/details?id=ECLI:NL:CRVB:2021:1327> [?]

9) <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Notitie-Jeugdhulpgebruik-en-de-inzet-van-actieve-wijkteams.pdf> [?]

10) <https://uitspraken.rechtspraak.nl/#/details?id=ECLI:NL:CRVB:2017:1477> [?]

Wie leveren jeugdhulp en hoe kunnen zij dat leveren?

De raad moet voor een sluitend stelsel in ieder geval zorgen dat wat hij als jeugdzorgvormen opneemt in de verordening ook zo is opgenomen in overeenkomsten en subsidies. Anders kan de situatie ontstaan dat de gemeente wel bepaalde jeugdzorgvormen moet toewijzen, maar dat deze niet beschikbaar zijn. Of bepaalde jeugdzorgvormen niet kan toewijzen, terwijl deze wel zijn ingekocht. Zonder besluiten van de raad tot afbakening in de verordening is per definitie sprake van een 'lek' in het stelsel omdat daarmee in theorie alles jeugdzorg is.

Zet risico's die spelen bij het aanbieden van jeugdzorg en het organiseren daarvan (bijvoorbeeld Europees aanbesteden) om in randvoorwaarden. Wat doe je als gemeente als je belangrijkste jeugdzorgaanbieders een aanbesteding niet winnen? Of als zij weigeren in te schrijven? Wat is plan B?

Maak ook een duidelijke keuze voor te gebruiken instrumenten en verdeelprocedures. In de te gebruiken instrumenten – subsidie en overeenkomst – gaat het om een juridische titel voor financiële middelen die naar aanbieders gaan. Het verschil zit in het juridische kader. Welke wil de raad toepassen?

Nr.	Proces	Kenmerken
1.	Enkelvoudig	Direct sluiten van overeenkomst of verlenen van subsidie (vb. begrotingssubsidie).
2.	Vergelijkende toets / Aanbesteding op kwaliteit	Toetsen van aanbiedingen of aanvragen op vooraf gestelde kwaliteitscriteria. De aanbieder of aanvrager met de hoogste score(s) krijgen een overeenkomst of subsidie.
3.	(Omgekeerde) veiling / Aanbesteding laagste prijs	Aanbieders of aanvragers met hoogste of de laagste prijs (afhankelijk van de veiling) krijgen een overeenkomst of subsidie.
4.	Loting	Het 'lot' bepaalt wie de overeenkomst of subsidie krijgt.
5.	Op volgorde van binnenkomst	Tot aan een plafond krijgen aanbieders of aanvragers op volgorde van binnenkomst een overeenkomst of subsidie.
6.	Evenredig	Binnen een plafond krijgt iedere aanbieder of aanvrager een evenredig deel van de overeenkomsten of subsidies (dus mogelijk niet wat zij hebben aangeboden of gevraagd).
7.	Open	Aanbieders of aanvragers krijgen een overeenkomst of subsidie zoals aangeboden of aangevraagd (vb. open house).
2+3	Aanbesteding BPKV	Toetsen van aanbiedingen of aanvragen op zowel vooraf gestelde kwaliteitscriteria als prijsstelling (BPKV = beste prijs-kwaliteit verhouding).





HOU ALS RAAD INZICHT EN TOEZICHT OP JE MEDESPELERS IN HET SOCIAAL DOMEIN

WIE ZIJN DE HOOFDROLSPELERS? ↻

Overzicht van het [jeugdveld](#)

- Zorg ook voor je [eigen informatie en netwerk binnen jouw gemeente](#)
- Laat zien wat je doet, nodig inwoners en organisaties uit mee te denken en doen. [Raad van Almere](#)











TIP!
Schakel de rekenkamer in!



LEREN EN EXPERIMENTEREN

GEMEENTERADEN VAN BRED, BORGER-ODOORN, ENSCHEDE, HEERENVEEN EN ALMERE HEBBEN SAMENGEWERKT IN DE VOLGENDE PILOTS:

-  [Het waardenmodel](#) ⊕, samen met Tim Robbe
-  [Format Monitor Sociaal Domein](#) ⊕
-  [Maatschappelijk verantwoord](#) ⊕
-  Raad in positie - [Raadsvoorstellen](#) ⊕
-  Raad in positie - [Proceskaders](#) ⊕
-  [Staalkaarten Sociaal Domein](#) ⊕
-  [Koerskaarten Sociaal Domein](#) ⊕
-  [Leerateliërs](#) ⊕

MET ALS DOEL:



RAAD STEEDS BETER IN POSITIE BRENGEN

REFLECTIE
NIEUWSGIERIG
INITIATIEFRIJK

NEEM ALS RAAD HET INITIATIEF

TIP!
REFLECTERENHoe neem je als raad het initiatief? Klik [hier](#) Kijk niet alleen vooruit maar neem ook de lessen van het verleden mee. Klik [hier](#) en [hier](#) voor voorbeelden uit Almere.Eerdere ervaringen uit '[Rol gemeenteraad, uniek samenspel](#)'

Neem eens per jaar de tijd om te reflecteren:

- Waar staan we nu?
- Wat vinden we belangrijk?

Neem afstand en kijk vanaf het hoogste gebouw in jouw gemeente naar beneden, wat zie je dan?

Maak gebruik van de (strategische) ondersteuning die **de griffie** kan bieden. Breng niet alleen jezelf, maar ook de griffie in positie.





WAT IS EEN MONITOR SOCIAAL DOMEIN?

KENNISCLIP



Gemeenten zijn sinds 2015 verantwoordelijk voor zorg en ondersteuning, op basis van de Participatiewet, de Jeugdwet en de Wet Maatschappelijke Ondersteuning. Het gaat daarbij onder meer om bijstandsuitkeringen, jeugdzorg en hulp bij het huishouden. De Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein (GMSD) geeft een beeld van de situatie van het sociaal domein in elke gemeente.

Met de monitor kunnen gemeenten:

- signaleren, sturen en beleid herformuleren;
- de gemeenteraad en de burger voorzien van (verantwoordings)informatie;
- hun inzicht vergroten door gemeentelijke prestaties te beoordelen en onderling te vergelijken.

Gemeenten gebruiken de GMSD op verschillende manieren en naar eigen inzicht. Het is belangrijk dat gebruikers zich realiseren dat de cijfers niet op zichzelf staan, maar altijd vragen om uitleg en duiding. Een goed begrip van de context en de keuzes is noodzakelijk om de resultaten uit de GMSD goed te kunnen interpreteren en te gebruiken.



Handig: wat verstaan we precies onder de verschillende begrippen die worden gebruikt in een monitor? [Klik hier](#) voor de definitielijst van de VNG.

Elke gemeente maakt zijn eigen monitor op basis van zijn eigen vraagstukken en behoeftes



Klik [hier](#) en [hier](#) voor een praktijkvoorbeeld uit Almere



[Klik hier](#) voor een praktijkvoorbeeld uit Borger-Odoorn

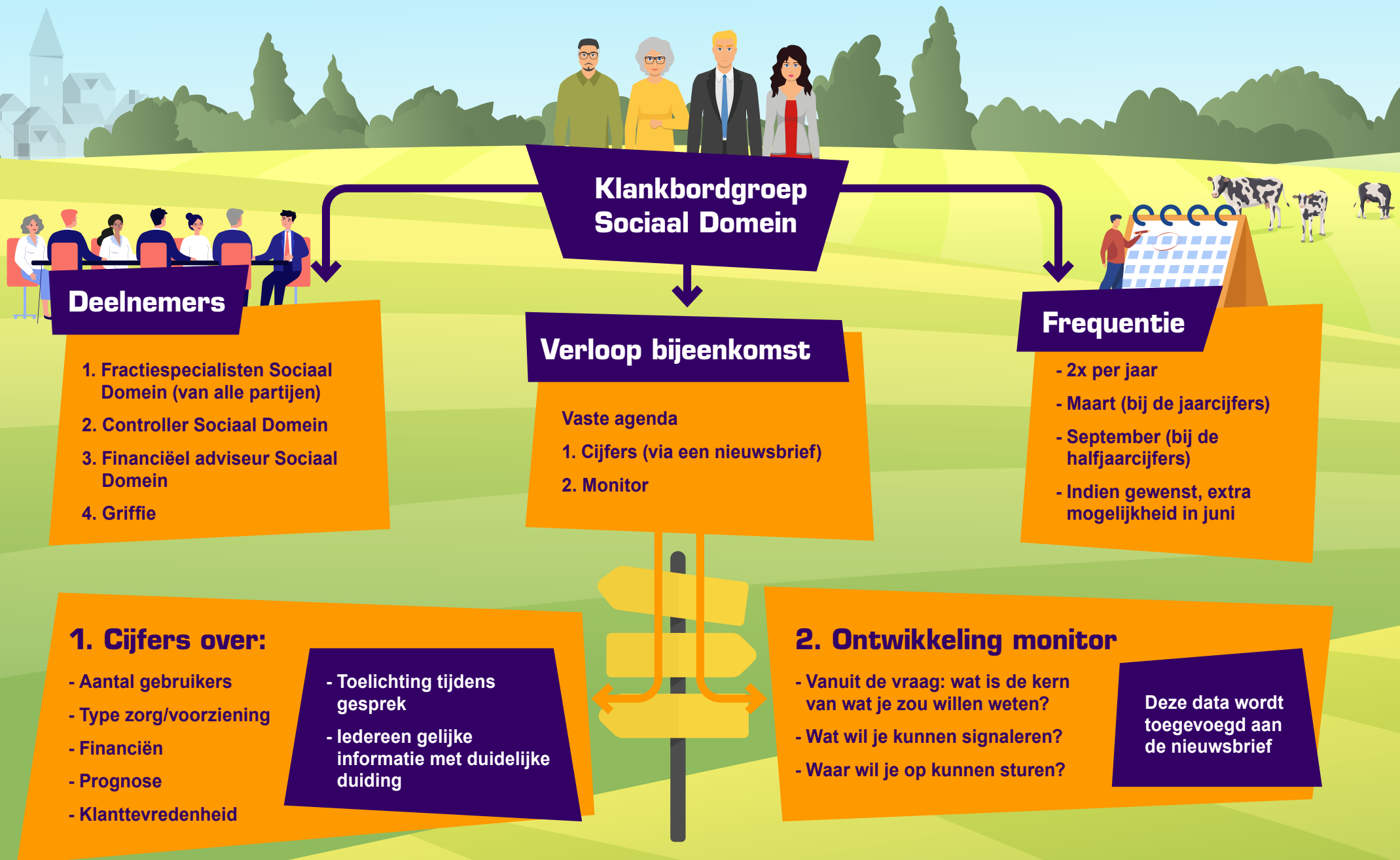


[Klik hier](#) voor meer achtergrondinformatie van het NJi



De VNG heeft een aantal interessante voorbeelden in kaart gebracht, [Klik hier](#)







KENNIS



VISIE



STURING



INFORMATIE



HOME



Nieuwsbrief sociaal domein

no.5

December 2022

Beste raadsleden en andere lezers,

Voor u ligt de zesde editie van de nieuwsbrief over het sociaal domein. In deze nieuwsbrief nemen wij u mee in de laatste ontwikkelingen in onze afdeling. Vast onderdeel van de nieuwsbrief zijn de cijfers en de stand van zaken binnen het Sociaal Domein. Het is fijn om te zien dat we steeds meer inzicht krijgen in het sociaal domein wat zich ook vertaalt in de cijfers. Daarnaast is natuurlijk ook het bestuursprogramma 'Samen denken, samen doen' vastgesteld. Dit motto past goed bij onze afdeling en we gaan er vol mee aan de slag.

Tot slot: ik vertrek als manager van de afdeling Sociaal Domein. Ik ga van mijn pensioen genieten en draag het stokje over aan Anita van der Schuur. De afgelopen maanden hebben wij samen opgelopen en per 1 januari aanstaande wordt deze overdracht definitief.

Ik dank u voor de prettige samenwerking en ik wens Anita veel succes voor de toekomst.

We wensen u een gezond en prettig 2023.

Brigitte Romani
afdelingsmanager sociaal domein



Team Preventie

Gezondheid, welzijn, sport & bewegen, combicoaches, leefstijl, cultuur

Verenigingsbijeenkomst 'Gezonde en duurzame sportomgeving'

De gemeente Berger-Odoorn organiseerde samen met SportDrenthe op 6 oktober een bijeenkomst voor verenigingen met een eigen accommodatie. Ook wethouder sport Ankie Huijting-van Tongeren was aanwezig. Tijdens de bijeenkomst werden kennis en ervaringen gedeeld over een gezonder aanbod in de kantine, verduurzaming van de sportaccommodatie, een rookvrije omgeving en verantwoord alcohol-



gebruik. Elke vereniging wil op deze thema's stappen zetten! Iedereen op zijn eigen manier en tempo.

Uitreiking eerste kleuterpakket

Op maandag 12 september jl. is op het consultatiebureau in Nieuw-Buinen het allereerste Kleuterpakket uitgereikt. Alle kinderen die bijna 4 worden, krijgen vanaf nu dit pakket mee naar huis. Het Kleuterpakket bevat veel informatie over een gezonde leefstijl en leuke accessoires om een gezonde leefstijl in de praktijk te brengen: een drinkwaterbidon, een springtouw, een leesboekje, informatie over gezonde traktaties en tussendoortjes en een kalender/pel dat het gezin helpt met een gezonde leefstijl. Het Kleuterpakket is onderdeel van de



brede aanpak 'Gezonde Leefstijl'. Met deze aanpak stimuleren én faciliteren we inwoners om gezond te leven. Daarbij werken we zoveel mogelijk samen met maatschappelijke organisaties en trekken, waar het kan, samen op met onze inwoners.

Alzheimercafé Berger-Odoorn

Vanaf september dit jaar organiseert de gemeente Berger-Odoorn elke eerste woensdag van de maand een Alzheimer Café in het Dorpshuis van Exloo.

De bijeenkomsten zijn bedoeld voor mensen met dementie of geheugenproblemen, hun naasten, mantelzorgers en belangstellenden. De eerste cafés werden goed bezocht met gemiddeld vijftientig tot dertig bezoekers per avond. Dat illustreert de behoefte aan een plek waar men lotgenoten kan ontmoeten en informatie krijgt over dementie.



Eke bijeenkomst staat er een ander thema centraal waarbij deskundigen informatie geven en met bezoekers in gesprek gaan. Contactpersoon van het Alzheimer Café is Petra van den Bosch, combicoach en uitvoerend beleidsmedewerker gezondheid.

Geslaagde fittest voor senioren in het Mondengebied

In de Hunsowhal in 2e Exloërmond werd woensdag 19 oktober een fittest gehouden voor senioren uit de Mondendorpen. Daarvoor zijn alle inwoners tussen de 65 en 85 jaar per brief uitgenodigd.

Vijfenzeventig ouderen kwamen opdagen en werden getest op conditie, spierkracht, coördinatie, reactievermogen en lenigheid. Daarna volgde een gesprek met een adviseur. De testresultaten werden besproken en mensen werden

uitgenodigd deel te nemen aan het vervolgaanbod met een cursus valpreventie, kennismakingslessen Sportfit 65+ in 2e Exloërmond of Valthermond, wandelingen in een Gezond Natuur Wandelengroep of instromen bij een bewegegroep in de omgeving. Vijftig ouderen volgen dit aanbod. Een fittest blijkt dus een prachtige manier om senioren in beweging te krijgen en om gezellig met leeftijdsgenoten te sporten.



Cultuurcoaches

De afgelopen jaren werken we met een cultuurcoach die de diverse vormen van cultuur voor iedereen goed toegankelijk maakt. Daarvoor is het lokaal overleg 'Cultuur verbindt!' opgezet waarin alle cultuur aanbieders kunnen deelnemen.

Tegelijkertijd startten diverse activiteiten om jeugdigen meer in aanraking met cultuur te brengen zoals de Band van Berger, de ontwikkeling van de Canon van Berger-Odoorn, project Backpack en de opera Mikado in Nieuw-Buinen. Tijdens het overleg van de lokale educatieve agenda (LEA) werd duidelijk dat de aanwezige organisaties meer willen inzetten op muziek. Omdat het college veel belang hecht aan de positieve ontwikkeling van jeugdigen, wordt per 1 januari een extra cultuurcoach aangesteld. Dit wordt vanuit de NPO gelden gefinancierd. Ook het project Backpack wordt dan uitgebreid naar Nieuw-Buinen.



Team Jeugd en Educatie

Jeugdzorg, preventie jeugd en maatschappelijk vastgoed, onderwijs, leerplicht en kinderopvang

Integraal Huisvestingsplan, IHP

De gemeente Berger-Odoorn vindt dat goed onderwijs alleen kan in gebouwen die passen bij de eisen van deze tijd: schoon, veilig, comfortabel en duurzaam.

Vanaf januari van dit jaar werken de gemeente en de schoolbesturen samen aan het integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP) waarin is opgenomen hoe we willen omgaan met de huisvesting van het onderwijs in onze gemeente. We werken toe naar toekomstbestendige onderwijshuisvesting zowel vanuit kwaliteit, inhoud van onderwijs als duurzaamheid. Het IHP vormt ook een basis voor een meerjarig investeringsplan in nieuwbouw/renovatie van

schoolgebouwen. Een groot deel van de onderwijsgebouwen in het primair onderwijs heeft een leeftijd van 40 jaar of ouder, dus daar ligt een flinke opgave voor de gemeente.

Na de bijpraatsessie met de gemeenteraad op 8 september jl. is het concept IHP na overleg met alle betrokken partijen aangescherpt en wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de gemeenschappelijke medezeggenschapsraden van de onderwijsorganisaties. Daarna wordt het na overleg tussen de schoolbesturen en de gemeente vastgesteld. Het college behandelt het IHP en legt het daarna ter besluitvorming aan de gemeenteraad voor. Het IHP wordt een wettelijke

verplichting voor tenminste vier jaar en geeft een doorkijk voor de komende zestien jaar en het reikt dus verder dan de meerjarenbegroting van vier jaar van de gemeente.



Inzet POH-Jeugd in de gemeente Borger-Odoorn

In de vorige nieuwsbrief hebben we u al bijgepraat over de **Praktijk-ondersteuner Huisartsenpraktijk Jeugd (POH-Jeugd)**

Afgelopen zomer bleek dat alle zeven huisartsenpraktijken graag mee willen werken. De start van het uitbreidings- en professionaliseringstraject is op 26 sep-

tember gemarkeerd met een succesvolle kick-off. De huisartsen zijn betrokken bij de verdere ontwikkeling en kunnen zich volledig vinden in de doelstellingen. Daarnaast zien zij dat de POH-Jeugd hen werk uit handen neemt en ontzorgt. Naar verwachting wordt in januari 2023 de uitbreiding van inzet van POH-Jeugd bij alle praktijken gerealiseerd.



Gelijke Kansen Alliantie (GKA)

Gemeente Borger-Odoorn heeft zich aangesloten bij de Gelijke Kansen Alliantie (GKA) waarbinnen scholen, gemeenten en maatschappelijke partners samenwerken aan het verbeteren van kansengelijkheid in het onderwijs.

Daarin is vooral aandacht voor thuis, school en de leefomgeving. De GKA is een initiatief vanuit het Ministerie

van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en werkt met gemeenten aan gezamenlijke afspraken over o.a. experimenten en lokale interventies. Dat gebeurt samen met scholen en maatschappelijke organisaties. Met het sluiten van een GKA-agenda is er budget beschikbaar gekomen om kansencoaches in te zetten op alle basisscholen in onze gemeente en backpack verder uit te breiden in het veengebied.

Weetjes Jeugd en Educatie

- ▶ Het programma **Geweld Hoort Nergens Thuis (GHNT)** is per 1 juni 2022 opgegaan in het programma voor het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. Het doel is het versterken van de lokale integrale aanpak op huiselijk geweld en kindermishandeling.
- ▶ Het huidige jeugdstelsel in Nederland is niet houdbaar. Het Rijk werkt nu aan de Hervormingsagenda Jeugd 2022-2028. Deze richt zich

- vooral op betere en tijdige zorg en ondersteuning, op de juiste tijd en plek, gekoppeld aan een beheersbaar en dus duurzaam financieel stelsel. Wat deze agenda voor onze gemeente gaat betekenen is nog niet bekend.
- ▶ Taalhuis Borger-Odoorn ontving als eerste taalhuis in Drenthe een officieel kwaliteitscertificaat!
- ▶ We sluiten aan bij 'Wél in ontwikkeling'. Daarbij kijken we wat leerlingen

- met een formele ontheffing van de leerplicht, nog wél kunnen leren en wat verder bijdraagt aan hun ontwikkeling.
- ▶ De kansencoach is een sociaal werker die is toegevoegd aan het schoolteam en heeft een consultatie functie en kan meedelen.
- ▶ De bouw van het Esdalcogel is van start gegaan.

Team Meedoen

Wmo, bijstand, schulden, participatie, minima voorzieningen, energietoelagen

Aanbesteding trapliften

In de zomer van 2022 is de aanbesteding van het plaatsen en onderhouden van trapliften afgerond. Vanaf 1 november 2022 levert de Koninklijke Otolith trapliften aan inwoners van de gemeente Borger-Odoorn en onderhoudt ze ook. De vorige aanbieder van trapliften was de firma Handicare. Deze firma blijft de trapliften onderhouden die zij in de afgelopen jaren hebben geplaatst.

Voorbereiding aanbesteding hulp bij huishouden

Samen met de gemeente Coevorden heeft Borger-Odoorn hulp bij huishouden ingekocht door middel van een Europese aanbestedingsprocedure. Borger-Odoorn heeft sinds 1 januari 2019 met acht partijen een contract en die contracten zijn verlengd tot eind 2023. Dit bleek economisch het meest voordelig en biedt bovendien de mogelijkheid om een visie te ontwikkelen hoe hulp bij huishouden in de toekomst het beste ingekocht kan worden.

Voorbereiding aanbesteding hulpmiddelen

Voor hulpmiddelen zoals rolstoelen en douchestoelen heeft Borger-Odoorn sinds 1 januari 2018 een contract met de firma Meyra en we werken daarin samen met de gemeente Coevorden, De Wolden/Hoogeveen, Meppel en Westerveld. Einddatum van het contract was 31 maart 2021 en kan drie keer met 1 jaar verlengd worden. De gemeenten zijn erg tevreden met Meyra waardoor gebruik gemaakt gaat worden van de laatste verlengingsoptie. Dat betekent dat de samenwerkende gemeenten zich vanaf eind 2022 gaan voorbereiden op een nieuwe inkoopprocedure.

Bescherm Wonen

De samenwerking tussen onze gemeente Emmen en Coevorden op het terrein van beschermd wonen wordt in december bekrachtigd door de gemeenteraad. Voor de komende twee jaren blijft de gemeente Emmen, namens Coevorden en Borger-Odoorn beschermd wonen uitvoeren. Door de samenwerking moeten mensen in aanmerking komen voor beschermd wonen, zich via stichting de Toegang aanmelden.



Meet & Greet "Begeleiding & Dagbesteding"

Op dinsdag 4 oktober 2022 organiseerden de gemeenten Coevorden en Borger-Odoorn de eerste Meet & Greet WMO begeleiding en dagbesteding.

De twee gemeenten hebben samen ruim vijftig zorgaanbieders voor

individuele begeleiding en dagbesteding gecontracteerd. Met deze Meet & Greet konden zowel aanbieders als onze sociaal werkers elkaar beter leren kennen en kwamen gesprekken snel op gang. Iedereen heeft de Meet & Greet als een succesvolle en leuke bijeenkomst ervaren!



Aanpak energietoelagen en versterken bestaanszekerheid

Kort geleden heeft u kennis genomen van het plan van aanpak tegen energietoelagen. We zetten de belangrijkste gemeentelijke acties die lopen voor u nog even op een rij. We zetten in op een communicatie offensief: via de huis-aan-huis biaden, social media en diverse bijeenkomsten informeren we bewoners, bedrijven en verenigingen.

- ▶ De doelgroep van de energietoelagen willen we vergroten van 120% naar 130% van de bijstandsnorm en we onderzoeken de mogelijkheid van een noodfonds voor een eenmalige bijdrage aan de energierekening van verenigingen en stichtingen of een bijdrage voor specifieke verduurzaming zoals LED-lampen.

- ▶ De inzet van energiecoaches breiden we uit naar minstens acht coaches en hun werk wordt verder geprofessionaliseerd. We zoeken samenwerking met partners hierin en bieden de energiecoaches een vergoeding voor hun inzet.
- ▶ Drentse Fixbusjes komen bij bewoners thuis langs en helpen met het aanbrengen van kleine effectieve maatregelen zoals kierdichting, tochtstrippen, radiatorfolie, ledlampen, waterbesparende douchekoppen, brievenbusroosters e.d.

- ▶ De provincie Drenthe startte de isolatiesubsidie voor spouwmuur- en vloerisolatie voor woningzoekenden met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum. Borger-Odoorn vult de regeling aan met een extra isolatiemaatregel zoals een isolerende voor- en/of achterdeur of HR++ glas.
- ▶ We organiseerden op woensdag 23 november een ontbijt voor ondernemers in de gemeente. Dit levert inzicht op in de problemen die bij het MKB ontstaan door de snel stijgende energiekosten. Ik Ben Drents Ondernemer/Bind en Menso gaven een toelichting op wat ze de ondernemers kunnen bieden.



- ▶ We breiden de mogelijkheden uit van inzet van maatwerk bij schrijnende situaties.
- ▶ Er komt een extra eenmalige energieregeling op de webwinkel Meedoen met energie-isolerende producten en duurzame apparaten.

Wet Inburgering

Door de wet inburgering 2021 ligt de regie op de inburgering bij de gemeenten. Het gaat daarbij om het vroegtijdig in beeld krijgen van de inburgeraar, het aanbieden van leerroutes, het bieden van maatschappelijke begeleiding en het zorgen voor participatie en/of re-integratie.

We hebben in 2022 inmiddels 23 nieuwe wetters gehuisvest en nog 21 oude wetters. Ze worden begeleid door medewerkers van het Sociaal Team. Op verschillende AZC's wonen nog 11 huishoudens die al gekoppeld zijn aan onze gemeente. Ook Vluchtelingenwerk Noord Nederland levert een bijdrage in de eerste opvang en de inburgering. De gemeente Emmen (afdeling Schuldhulp) voert de wettelijk verplichte financiële ontzorging uit, in samenwerking met de keten.

Leer- en onderwijsroutes

Voor iedereen die vanaf 1 januari 2022 een verblijfsvergunning ontvangt, geldt de Wet Inburgering 2021 en is de gemeente verantwoordelijk. In de arbeidsmarktregio Drenthe, hebben de gemeenten bij lvio-opleidingen de B1 en Z-route ingekocht. We verwachten dat 40% van de statushouders in aanmerking komen voor de B1 route, 40% voor de Z-route en 20% voor de onderwijsroute.

lvio heeft twee leslocaties (Hoozeveen en Emmen). Door de situatie op de arbeidsmarkt (docententekort) en het stijgende aantal statushouders is er een wachtlijst. We werken aan een alternatief aanbod, zodat deze nieuwe inwoners snel meedoen, inburgeren, hun taalvaardigheid vergroten en dus onderdeel uit gaan maken van de onze samenleving. Er zijn geen inschrijvingen voor de Onderwijsroute voor de uitvoering voor 20 gemeenten in Groningen en Drenthe. Inmiddels zijn er gesprekken geweest met het Alfa College, Drenthe College en de RUG/Hanze Hogeschool. Naar verwachting start op 1 april 2023 een onderwijsroute waarbij het Drenthe college voor onze inwoners de lessen aanbiedt.

BIJLAGE 1

ANALYSE Wmo 2018-2021



1. Ontwikkeling kosten Wmo

De onderstaande grafiek geeft weer hoeveel geld er per jaar aan Wmo is uitgegeven.



Opvallend:
In de laatste 3 jaren zijn de kosten met 13% gestegen. Dat is voor het grootste gedeelte te herleiden naar de kosten Huishoudelijke Hulp.

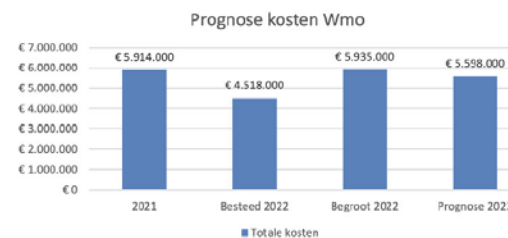
Grafiek 1:
Bron: betalingen WMO PGB + ZIN; opgeteld per jaar waarop de zorg betrekking had exclusief Collectief Vervoer.

VERVOLG BIJLAGE 1

ANALYSE Wmo 2018-2021



2. Prognose



Grafiek 2:
Bron: betalingen tm 21-12-2022 WMO PGB + ZIN; opgeteld per jaar waarop de zorg betrekking had exclusief Collectief Vervoer.

Opvallend:

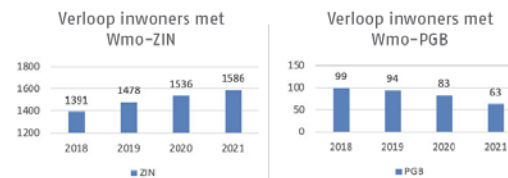
1. We verwachten in 2022 €300.000,- voordeliger uit te komen dan begroot.
2. Door vergrijzing stijgt de vraag naar huishoudelijke hulp en daarmee ook de kosten.
3. De kosten voor Begeleiding dalen vooral door de nieuwe inkoop, waarmee een verschuiving plaatsvindt naar minder zware voorzieningen.
4. De kostendaling blijkt ook bij de PGB's. Bovendien was er door het wegwerken van de wachtlijsten van de WLZ een grotere uitstroom dan verwacht.

3. Aantal inwoners en gemiddelde kosten

Wmo kan in 2 vormen worden toegekend:

1. Zorg in natura (ZIN): zorg en hulpmiddelen geboden/ geleverd door zorgaanbieders die door de gemeente gecontracteerd zijn.
2. Persoons Gebonden Budget (PGB): daarmee kan de inwoner zorg van een niet-gecontracteerde aanbieder inkoop of bij zijn netwerk inkoop. Als de zorgbehoefte van de inwoner duidelijk is, kan die kiezen tussen ZIN of een PGB.

De onderstaande grafiek geeft de ontwikkeling weer van het aantal inwoners dat WMO ontvangt en de gemiddelde jaarlijkse kosten per inwoner. Cijfers van 2022 worden pas toegevoegd als 2022 is afgerond.



"De stijging van de zorgkosten komt voort uit een stijging van het aantal gebruikers."

Grafiek 3:
Bron: unieke inwoners waarop betalingen WMO (PGB en ZIN) hebben plaatsgevonden

Verloop unieke inwoners met een Wmo indicatie



VERVOLG BIJLAGE 1

ANALYSE Wmo 2018-2021



4. Type zorg (unieke inwoners en kosten)

De kosten van de WMO zijn de laatste jaren gestegen doordat het aantal inwoners wat gebruik maakt van de WMO jaarlijks stijgt op alle categorieën. Dit beeld past bij de vergrijzing die gaande is. Ook worden vaker elektrische rolstoelen of scootmobielen toegekend en door een gebrek aan levensloopbestendige woningen worden er meer bestaande woningen aangepast met een kostenstijging als gevolg.

Totaaloverzicht

Categorie	2019		2018		2021		2022	
	BSN	€	BSN	€	BSN	€	BSN	€
Begeleiding	380	€2.720.000	362	€2.286.000	377	€2.240.000	336	€1.342.000
HH	954	€2.259.000	990	€2.531.000	1050	€2.937.000	1052	€2.586.000
Rolstoelen	311	€198.000	305	€242.000	294	€240.000	284	€197.000
Vervoer	258	€218.000	281	€255.000	289	€290.000	294	€365.000
Wonen	85	€102.000	99	€256.000	122	€207.000	109	€128.000
Totaal	1553	€5.496.000	1584	€5.569.000	1622	€5.914.000	1584	€4.518.000

Grafiek 4: Bron: unieke inwoners waarop betalingen WMO (PGB en ZIN) hebben plaats gevonden t/m november 2022

Verklaring verschuivingen

Hieronder verklaren we de categorieën met de meest opvallende verschuivingen.

Begeleiding

Het aantal inwoners met begeleiding is in 2021 t.o.v. 2020 gestegen terwijl de gemiddelde zorgkosten per inwoner gedaald zijn. De kostendaling wordt voornamelijk veroorzaakt door de nieuwe inkoop, waarmee een verschuiving plaatsvond naar minder zware voorzieningen, en door grotere uitstroom naar de WLZ doordat het zorgkantoor de achterstanden in de verwerking van aanvragen heeft weggewerkt.

Huishoudelijke Hulp

Het aantal inwoners met huishoudelijke hulp stijgt ieder jaar. Dat komt door de vergrijzing. De zorgkosten stijgen hierdoor ook ieder jaar. Daarnaast is huishoudelijke hulp vanaf 2020 duurder geworden.

Rolstoelvoorziening

Het aantal inwoners met een Rolstoelvoorziening daalde de laatste twee jaar maar de kosten stegen.

Vervoersvoorziening

Het aantal inwoners met een Vervoersvoorziening steeg de afgelopen 3 jaar met 32,5% en de gemiddelde kosten stegen met 30%. De kostenstijging komt vooral doordat er meer duurdere voorzieningen verstrekt zijn. Dat past bij het beeld van de vergrijzing.

Woonvoorziening

Het aantal inwoners dat jaarlijks gebruik maakt van een woonvoorziening stijgt. Onder woonvoorzieningen vallen ook grote woningaanpassingen die ervoor zorgen dat de kosten per jaar behoorlijk schommelen. Dit heeft een directe relatie met de woningmarkt. Er zijn doorgaans geen tot weinig levensloopbestendige woningen beschikbaar om naar door te stromen. Hierdoor bestaat vanuit de WMO de verplichting om de woning van de inwoner aan te passen. Dat zijn dure en vaak grote ingrepen.

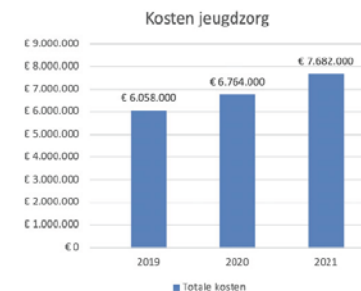
BIJLAGE 2

ANALYSE JEUGDHULP 2018-2021



1. Ontwikkeling kosten Jeugdzorg

De onderstaande grafiek geeft weer hoeveel geld er per jaar aan jeugdzorg is uitgegeven.



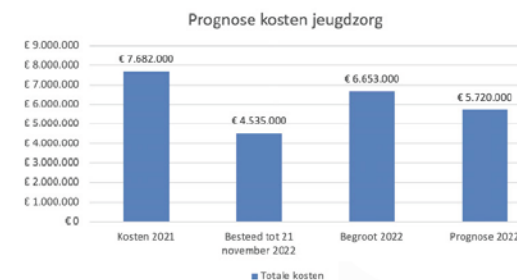
Grafiek 1: Bron: betalingen jeugdhulp PGB + ZIN; opgeteld per jaar waarop de zorg betrekking had

Opvallend:

In 2020 en 2021 zijn de kosten met 27% gestegen. In 2022 zien we zoals voorspeld nu al een flinke daling door de invoering van het nieuwe woonplaatsbeginsel.

2. Prognose

De prognose wordt gebaseerd op de kosten ZIN (Zorg In Natura) en PGB (Persoons Gebonden Budget).



Grafiek 2: Bron: betalingen jeugdhulp ZIN; opgeteld per kwartaal waarop de zorg betrekking had

Opvallend:

1. Prognose voor 2022 is dat we ongeveer €900.000,- over houden t.o.v. de begroting
2. Uit een analyse blijkt dat dit voornamelijk komt door het nieuwe woonplaatsbeginsel

"De voorspelling van vorig jaar dat het woonplaatsbeginsel de gemeente een groot financieel voordeel gaat opleveren lijkt te kloppen"

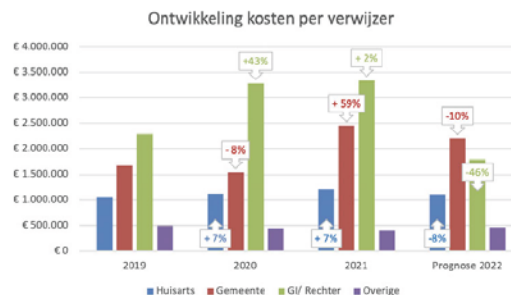
VERVOLG BIJLAGE 2

ANALYSE JEUGDHULP 2018-2021



3. Ontwikkeling jeugdhulp per verwijzer

In de wet is opgenomen welke instanties bevoegd zijn om jeugdzorg toe te kennen aan een jeugdige; de 'verwijzers'. De onderstaande grafiek geeft weer hoe de verdeling van jeugdzorg kosten per verwijzer is in Borger-Odoorn. Het betreft hier alleen zorg in natura. In de grafiek is in percentages aangegeven hoeveel de kosten per verwijzer gestegen of gedaald zijn ten opzichte van het voorgaande jaar.



Grafiek 3: Bron: betalingen jeugdhulp ZIN per jaar waarop de zorg betrekking had

"De daling wordt enerzijds veroorzaakt door het woonplaatsbeginsel en anderzijds door verschuiving van zware naar lichtere behandelvormen"

4. Aantal jeugdigen en gemiddelde kosten

Jeugdhulp kan in 2 vormen worden toegekend:

- Zorg in natura (ZIN): jeugdhulp door (door gemeente) gecontracteerde zorgaanbieders.
- Persoons Gebonden Budget (PGB): de gecontracteerde zorgaanbieders sluiten met hun aanbod onvoldoende aan op de specifieke zorgvraag van een jeugdige. Er kan dan een PGB worden toegekend waarmee de jeugdige zorg kan inkopen bij een niet-gecontracteerde aanbieder of in zijn netwerk.

De onderstaande grafiek geeft weer hoeveel jeugdigen de afgelopen jaren jeugdhulp hebben ontvangen van onze gemeente. Ook staan de gemiddelde kosten per jeugdige in dat jaar vermeld. Cijfers van 2022 kunnen pas toegevoegd worden als heel 2022 is afgerond.



Opvallend:

- Kosten op verwijzing van de Gecertificeerde instellingen (voogden die de kinderschermings- maatregelen uitvoeren) en de rechter zijn fors gedaald in 2022 door verandering van het woonplaatsbeginsel. Dit was voorspeld.
- De kosten op verwijzing van de huisartsen dalen voor het eerst in 4 jaar tijd. Dit komt omdat er vaker een lichtere vorm van individuele behandeling (GGZ) is ingezet.
- Jeugdzorgkosten op verwijzing van de sociale teams zijn na een flinke stijging in 2021 weer gedaald met 10% in 2022. Dit komt omdat verblijf is gedaald en er is een verschuiving te zien van zware naar een lichte vorm van individuele behandeling.
- De kostendaling op verwijzing van de sociale teams wordt geremd doordat er meer maatwerk contracten zijn afgesloten in 2022.

VERVOLG BIJLAGE 2

ANALYSE JEUGDHULP 2018-2021



4. Verloop

Verloop aantal unieke jeugdigen met jeugdhulp



Opvallend:

- De gemiddelde kosten zijn hoog, er zijn steeds meer jeugdigen met stapeling van zorg en zware (verblijf)zorg. In 2022 zal dit door het woonplaatsbeginsel heel anders zijn.
- Het aantal jeugdigen met jeugdzorg zal in 2022 flink dalen door het woonplaatsbeginsel.
- Het aantal PGB's is sinds 2018 met 51% gedaald. Dit bevestigt dat de sociale teams hier conform afspraken op sturen.

"Het beeld in 2022 zal sterk afwijken van 2021 omdat er door het woonplaatsbeginsel minder jeugdigen zijn waar de gemeente jeugdzorg voor betaalt. En omdat de jeugdigen die zijn overgedragen met name zwaardere zorg hadden"

5. Type zorg (unieke jeugdigen en kosten) (verklaring stijging/daling categorieën)

Hieronder staat per type jeugdzorg vermeld aan hoeveel unieke jeugdigen deze vorm van zorg is geboden. Tevens zijn de kosten per type zorg weergegeven. Omdat één jeugdige meerdere vormen van zorg kan krijgen kunnen de aantallen jeugdigen per zorgvorm niet bij elkaar opgeteld worden. Bij 'eindtotaal' zie je het unieke aantal jeugdigen staan waaraan in dat jaar zorg verleend is. Het betreft hier alleen ZIN.

Hoofdcategorie	JAAR V 2019		2020		2021		2022	
	BSN	Bedrag	BSN	Bedrag	BSN	Bedrag	BSN	Bedrag
Begeleiding	56	€ 383.367	61	€ 416.215	100	€ 573.245	82	€ 281.629
Bijzonder gecontracteerde zorg	16	€ 169.053	27	€ 258.913	35	€ 245.520	31	€ 491.888
Crisis				€ 111.453	15	€ 88.974		€ 26.007
Dagbesteding/dagbehandeling	30	€ 316.381	36	€ 324.175	39	€ 642.860	39	€ 424.975
Dyslexie	64	€ 165.646	53	€ 95.760	50	€ 97.634	57	€ 82.906
Gezinsbehandeling	152	€ 1.003.975	111	€ 717.960	106	€ 622.282	73	€ 475.829
GI	103	€ 555.072	109	€ 716.133	119	€ 780.921	74	€ 432.455
Individuele behandeling	390	€ 1.054.528	407	€ 1.508.458	424	€ 1.743.339	374	€ 1.176.626
Verblijf	90	€ 1.860.933	103	€ 2.250.478	105	€ 2.609.289	52	€ 1.042.225
Vervoer				€ 2.575			11	€ 6.370
Eindtotaal	649	€ 5.508.955	638	€ 6.402.122	676	€ 7.414.380	597	€ 4.440.909

"In Borger-Odoorn gaat het meeste geld van de jeugdzorg in 2022 naar individuele behandeling en verblijf"

"In 2022 zijn de jeugdzorgkosten voor het leveren van maatwerk (Bijzonder Gecontracteerde zorg) verdubbeld"

"In 2021 kregen kinderen veel meer dagdelen dagbesteding dan in 2020. In 2022 zien we een verschuiving van intensieve dagbesteding naar de lichtere vorm van dagbesteding"

VERVOLG BIJLAGE 2

ANALYSE JEUGDHULP 2018-2021

Verklaring stijgingen

Hieronder verklaren we de categorieën waarbij de meest opvallende verschuivingen te zien zijn.

<p>Begeleiding: Er zijn meer jeugdigen met begeleiding in de gemeente komen wonen en er zijn wat PGB's begeleiding omgezet naar zorg in natura. De prognose voor 2022 is dat de kosten dalen met €200.000,- vanwege het woonplaatsbeginsel.</p> <p>Bijzonder gecontracteerde zorg: Dit betreft maatwerk. Er wordt apart voor 1 kind een eenmalig contract gesloten met een aanbieder die niet standaard gecontracteerd is. Voor een aantal kinderen is in 2022 een hoge begeleidingsindicatie afgegeven waardoor de kosten €240.000 hoger zijn.</p> <p>Dagbesteding/dagbehandeling: De kostendaling in 2019 komt kwam door een halvering van het aantal kinderen in een 'Medisch Orthopedagogisch Centrum'. In 2020 steeg het aantal kinderen met volledige dagbesteding en daardoor het aantal dagdelen wat we vergoeden. Daardoor stegen de uitgaven in 2021. In 2022 lijken de kosten te dalen doordat de zware dagbesteding minder ingezet wordt en juist de lichtere vorm van dagbesteding stijgt.</p> <p>GI (kinderbeschermingsmaatregelen): OTS Er zijn meer kinderen waarvan de ouders 'onder toezicht gesteld' worden (OTS) voor een langere termijn. Veel van deze kinderen zijn hier naartoe verhuisd terwijl er al een OTS liep of de procedure al gestart was. De tarieven zijn in 2020 fors verhoogd. Het beeld in 2022 blijft onveranderd.</p> <p>Voogdij Door het oude woonplaatsbeginsel werd de gemeente verantwoordelijk voor de financiering van veel meer kinderen met voogdij. Per 1 januari 2022 hebben we ongeveer 80% van de financiering van de zorg van deze kinderen overgedragen aan andere gemeenten. In 2022 financieren we voor tien kinderen met voogdij de jeugdzorg, in 2021 waren dit er vijftig.</p> <p>Reclassering Het aantal kinderen wat door de rechter jeugdreclassering opgelegd krijgt na het plegen van een ernstig delict, is alle jaren ongeveer hetzelfde en zeer laag.</p>	<p>Verblijf: In 2022 zijn de kosten voor verblijf gehalveerd door het woonplaatsbeginsel. Een besparing van €1.000.000,-. De meeste kinderen met verblijf zitten in een pleeggezin daarna volgt een logeervoorziening. Dit is in lijn met de visie.</p> <p>Individuele behandeling: Het aantal kinderen met individuele behandeling daalt in 2022 voor het eerst sinds jaren. Deze zorg kent een hoog verloop. 90% van de verwijzingen van huisartsen betreft individuele behandelingen. Een verklaring voor de hoge kosten is dat momenteel 47% van de jeugdigen met behandeling de allerzwaarste vorm van behandeling krijgt. Ook zien we dat er per jeugdige steeds meer minuten worden gedeclareerd (ook regionaal). Dit komt doordat de zorgvraag complexer wordt. Hierdoor blijven ze ook langer in behandeling.</p> <p>Dyslexie: De kosten, het aantal jeugdigen en de gemiddelde kosten per jeugdige zijn de afgelopen drie jaar gedaald. Dit komt mede door een scherpere inkoop. In 2022 zien we de kosten voor dyslexie voor het eerst weer licht stijgen doordat er meer jeugdigen met dyslexie zijn.</p> <p>Gezinsbehandeling: Ieder jaar wordt er minder zorg in gezet voor echtscheidingsproblematiek. Dat komt omdat een deel van deze zorg nu als maatwerk ingekocht wordt. Ook steeg de intensieve gezinsbehandeling. In 2020, is mede door de inkoop een deel van de intensieve behandeling afgeschaald naar een lichtere vorm. In 2022 verwachten we dat de kosten heel licht dalen.</p> <p>Crisis: Als een kind acuut zorg nodig heeft thuis of juist met spoed per direct (tijdelijk) uit huis geplaatst moet worden.</p> <p>Vervoer: Als de jeugdige/ ouders het vervoer van en naar een zorgaanbieder of het vervoer vanuit de zorgaanbieder naar school, niet zelf of met de aanbieder kunnen regelen.</p>
---	---

Beoordelingscriteria basisondersteuning

Beoordelingscriterium 1

Geef concreet aan hoe u vorm en inhoud wilt geven aan de dragende principes en uitgangspunten partnerschap zoals deze zijn beschreven in de inschrijvingsleidraad. Wij verwijzen u hierbij naar paragraaf 1.2.3 van de inschrijvingsleidraad fase 1.

In uw beantwoording moet in ieder geval terug zijn te zien hoe u vorm en inhoud wenst te geven aan:

- een eenvoudiger systeem met minder bureaucratie;
- het bieden van ondersteuning op maat zowel aan individuele personen als per wijk, dorp of gebied;
- de manier waarop u zorg draagt voor een professionele en kwalitatief goede manier van werken. Hierbij gaat u in ieder geval in op de manier waarop u zorg draagt voor voldoende deskundige medewerkers en een passende deskundigheidsmix, de wijze waarop invulling wordt gegeven aan continue ontwikkeling, begeleiding en deskundigheidsbevordering van medewerkers;
- U dient zo concreet mogelijk aan te geven hoe de door u beoogde deskundigheidsmix er uit ziet, waarbij in ieder geval het onderscheid in opleidingsniveau en de inzet van vrijwilligers zichtbaar is;
- strategisch partnerschap waarin u in ieder geval in gaat op de onderwerpen samenwerking (binnen en buiten uw perceel), doorontwikkeling en (financiële) risicoverdeling.

Beoordelingscriterium 2. Geef aan hoe u vorm en inhoud geeft aan de transformatie zoals beschreven in de inschrijvingsleidraad en het Uitvoeringsplan.

In uw beantwoording moet in ieder geval zijn terug te zien:

- op welke manier u de samenwerking met en de inzet van de sociale basis vormgeeft en aansluit bij de motieven en motivatie van vrijwilligers en hen stimuleert, faciliteert en mobiliseert vanuit eigen kracht in wijken en dorpen, en werkt aan samenlevingsopbouw;
- de manier waarop u de samenwerking met de aanbieder van de aanvullende ondersteuning vormgeeft, gebruik maakt van haar expertise en uw expertise beschikbaar stelt en deelt ten behoeve van het bevorderen van samenwerking, transformatie en afschaling;
- de manier waarop u invulling geeft aan uw betrokkenheid bij de buurt- en dorpskamers;
- de manier waarop u kleine(re) ondernemers, met hun vaak specifieke en unieke aanbod, inzet bij de uitvoering van de opdracht om een zo groot mogelijke diversiteit in aanbod aan te kunnen bieden, b.v. wat betreft maatwerk, continuïteit van zorg, specialisatie en preventie;
- de manier waarop transformatie doorlopend kan plaatsvinden en u inspeelt op dan wel gebruik maakt van maatschappelijke ontwikkelingen en innovaties;
- een voorstel Kritieke Prestatie Indicator (KPI) om de gevraagde transformatie (de prestatie) te kunnen monitoren.

Nb.: de beschrijvingen dienen gebaseerd te zijn op de in deze Inschrijvingsleidraad opgenomen bepalingen en uitgangspunten, al dan niet aangepast op basis van de Nota's van Inlichtingen en de verslaglegging van de dialoog sessies.

Beoordelingscriterium 3. Geef aan wat volgens u de grootste risico's zijn - binnen uw invloedssfeer en verantwoordelijkheid - bij de uitvoering van deze opdracht en hoe u deze risico's beheerst. Ga hierbij in ieder geval in op de volgende onderwerpen:

- de beheersing van de lumpsum;
- de kwaliteit van de ondersteuning;
- de deskundigheid van de medewerkers;
- ontwikkelingen in cliëntpopulatie en ondersteuningsbehoefte.

Beoordelingscriterium 4. Geef aan hoe u de implementatie van de opdracht vormgeeft. In uw implementatieplan moet in ieder geval terug zijn te zien:

- de algehele planning van de implementatie periode;
- de manier waarop u een zorgvuldige overdracht van cliënten en continuïteit van ondersteuning waarborgt;
- de manier waarop u omgaat met het aantrekken van voldoende deskundig personeel;
- de planning van en de wijze waarop u communiceert naar cliënten, medewerkers en organisaties;
- een beschrijving van hetgeen u op het moment van de start van de opdracht heeft gerealiseerd.

1.4.7. Inschrijver dient over die kerncompetenties beschikken, welke passend zijn bij de aard en omvang van de overheidsopdracht.

Inschrijver dient de één of meer referenties over te leggen waaruit duidelijk blijkt dat de inschrijver over de volgende drie (3) vereiste kerncompetenties beschikt:

1. Ervaring met het bieden van ondersteuning aan een brede, diverse groep van inwoners met verschillende typen problematiek en een (soms) sterk wisselende ondersteuningsbehoefte. Dit vanuit een wijk-, dorps- of buurtgerichte aanpak - conform de werkwijze van de gemeente Leeuwarden of vergelijkbaar -, met minimale bureaucratie en zo veel mogelijk beschikkingsvrij werken en vanuit het principe van Inclusieve Stad (dat wil zeggen een werkwijze waarbij ook ontschot oplossingen worden toegepast vanuit het perspectief van de cliënt die soms buiten de kaders van de Wmo valt), in een gemeente met minimaal 40.000 inwoners.

2. Ervaring met het bieden van algemene individuele en groepsgerichte ondersteuning als bedoeld in de Wmo. Inschrijver moet in ieder geval ervaring hebben met het bieden van ondersteuning op minimaal vijf (5) van de acht (8) hieronder beschreven typen problematiek:

- psychosociale problematiek;
- ouderen en dementie;
- psychiatrische problematiek waaronder ASS-problematiek;
- (licht) verstandelijke beperking;
- zorgmijders;
- niet aangeboren hersenletsel;
- verslavingsproblematiek;
- agressie problematiek.

3. Ervaring met het organiseren en uitvoeren van de toegangstaken W mo voor wat betreft de individuele en groepsgerichte ondersteuning in een gemeente met minimaal 40.000 inwoners.

Onder de toegangstaken wordt tenminste bedoeld: de toegang tot begeleiding (individueel en groep).

Voor wat betreft kerncompetentie 3: ervaring met het organiseren en uitvoeren van de toegangstaken Wmo: deze taken zijn door de aanbestedende dienst aangemerkt als zijnde een kritieke taak die door de inschrijver zelf dient te worden uitgevoerd - zie voor de volledige tekst paragraaf 1.3.28. Deze taak mag niet uitgevoerd zijn door derden waarop een beroep wordt gedaan in verband met de draagkracht. In de inschrijving dient in het Standaardformulier referenties en kerncompetenties de inschrijver duidelijk aan te tonen dat deze kritieke taak door inschrijver zelf is uitgevoerd en niet door een derde (in te zetten onderaannemer). De referentie dient binnen de afgelopen 3 jaar voorafgaand aan de uiterste datum van inschrijven op deze aanbesteding te zijn uitgevoerd.

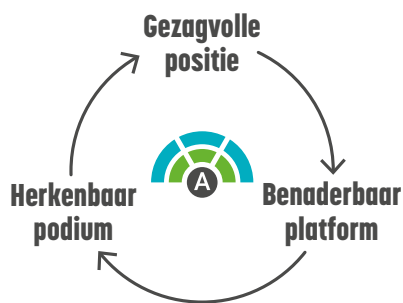
Let op: Inschrijver dient voor wat betreft eis 1 en 3 met één referent (opdrachtgever) aan te tonen aan de gevraagde kerncompetenties te kunnen voldoen. Met betrekking tot eis 2 geldt dat inschrijver voor minimaal 5 van de 8 problematieken ervaring moet aantonen. Om dit aan te tonen mogen meerdere referenten opgegeven worden. Voor de referenties behoudt de aanbestedende dienst zich uitdrukkelijk het recht voor de opgegeven referenties (ook inhoudelijk) te verifiëren (bij de referent).

In geval een referentieopdracht in combinatie en/of in hoofd-/onderaanneming met een derde is uitgevoerd, kan de inschrijver deze slechts opvoeren als zijn eigen referentie voor zover het werkzaamheden betreft die hij in de referentieopdracht zelf heeft uitgevoerd (behoudens de mogelijkheid om een beroep te doen op de technische bekwaamheid van een derde als bedoeld in art. 2.94 Aanbestedingswet). De inschrijver dient in dat geval gegevens over te leggen die betrekking hebben op zijn eigen aandeel in de uitvoering van de referentieopdracht.

Goede raad



Vanuit de griffie geven we de raad:



De Almeerse Raad



op een gezagvolle manier



De wekelijkse nieuwsbrief met de vakmanschapskalender, verslagen van bijeenkomsten en Tips&Tools.



Elke maand gaan we op bezoek in de stad en wordt u bijgepraat over diverse ontwikkelingen.



Twee keer per jaar organiseren we onze studiedagen. In het voorjaar in Almere, in het najaar bezoeken we een stad. Met als doel leren, inspireren en netwerken.



De Raad van Almere luistert naar haar inwoners, samenwerkingspartners en andere informatiebronnen. Luistert en neemt zelf podcasts op.



Leren en ontwikkelen doen we zoveel mogelijk in het werk. Wekelijks worden er activiteiten georganiseerd die u helpen bij het politieke werk. Individueel, op fractie- en op raadsniveau.



We verzamelen interessante boeken, artikelen en onderzoeken. We vatten deze voor u samen in een infographic, filmpje of korte tekst en koppelen dit aan de ontwikkelingen in Almere of aan uw rol als volksvertegenwoordiger.



Op uw eigen Almeerse leeromgeving vindt u alle digitale content die u kunt benutten om kennis te verbreden. Deze online bibliotheek wordt wekelijks aangevuld met verslagen van onze activiteiten in Almere.

PODCASTS

[Podcast](#) met Seun Steenken en Saptarshi Chowdhury Barua (NJR). De vraag die centraal staat is: **hoe kun je als raadslid de kennis en behoeften van jongeren slim inzetten?**

[Podcast](#) met Avelien Haan (docent en onderzoeker NHL/Stenden) en Meke Smeulders (raadslid). De vraag die centraal staat gaat over de zoektocht naar relevante informatie: **wat heb jij nodig aan gegevens om jouw werk als raadslid goed te kunnen doen? Om keuzes te maken, maar ook om sturing te geven.**

[Podcast](#) met Vincent van Stiptdonk en Jouke Posthumus (raadsadviseur). Vincent is raadgever en redacteur voor o.a. het politiek bestuur. De vraag die centraal staat is: **wat is er nodig om als raadslid keuzes te maken in het sociaal domein?**

[Podcast](#) met Sara ben Hmido en Bilal el Allouchi die onderdeel uitmaken van het MDT-jongerenpanel. De vraag die centraal staat is: **hoe kun je als raadslid succesvol jongerenparticipatie inzetten?**

[Podcast](#) met Chantal Ridderbos (ProFacto) en Lammy Roest (griffier) over hun **'lessons learned' met de pilots in het project 'Anders monitoren in het sociaal domein'**

[Podcast](#) met Hilde van Xanten (Movisie) en Marloes Driedonks (NJI) over **hoe je als gemeenteraad het goede gesprek kunt voeren, op basis van de juiste informatie.**

[Podcast](#) met Jasper Loots (procesbegeleider) en Dion Sillen (raadsadviseur) over hun ervaringen met de pilots om de raad van Breda beter in positie te krijgen. **Aan bod komen de onderwerpen 'raadsvoorstellen' en 'proceskaders'.**

